

EESTI SPORDI-LEHT

№. 18-20

29. 5. 1931.

Toimetuse ja kirjastuse
Tallinn, Uus tänn. 24
Telefon 9-25 Postkast 70

Riigiraamatukogu

№. 9 Jmub reedeti

Hind 15 senti

12. aastakäik
Tellimise hind:
aastas 6 krooni, kuus 60 s.

EESTI SPORDISELTS KALEV

1901

1931

Kalevlaste laul.

Pühendanud Eesti Spordiselts Kaleville.

F. Karlson,

seltsi esimene esimees.

I.

Me hingis kürgab, sööstab läbi aja loov, ürgne Kalevite sangarvaim, ta toimeis helab vägev võidu kaja ja valu, kannatuste üllas aim; see peas ja põues pühal tulel loidab ning tähisena tulevikku koidab.

II.

Me kasvatame kangeid naisi, mehi tööks, mängeks, leinaks, rõõmuks, võitluseks, me terassitkeiks karastame kehi ja tahte, tunde vaimseks, võiduseks, et tõsta jõudu, ilu, tarmu iha — ei salli nõtrust, närusust ja viha.

III.

Me armastame elu, loodust, rõõmu ja lilli, laule, luulet lõbusat, kuid tühendame julgelt surma söömu, et säästa, kaitsta kallist kodumaad. Ei murra mure meid, ei surva äike; me veres, peres sürab ikka päike.

IV.

Me kujundame elu kangeil kätel ja taltsutame vaenu võmuga, me süilitame noorust tulelätel, mis uhkab põuest ilu joana. Nii saatust taome ja õnne toome, maailmast uue paradüsi loome.

V.

Suur Põhjakohtas kandis terastiibel me randa kangelase Kalevi, nii kotkalennul, uhkel, kindlal, kiirel tõid, mõtteid virgutame edasi. Maast taevani käib aate tõusu rada, ei miski ikesta me vaimu v a b a.

Vaad sügavamaks!

Dr. Juhan Vilms,

Kehakultuuri sihtkapitali valitsuse esimees.

Praeguse aja üheks tunnuseks on teaduslik ja tehniline edu. Üksikasjalik teaduslik meetod pea igas inimese eluvalduse uuringus ja toimingus juhib inimkonda edasi. Ratsionaliseerimine, s. o. mõistuse järgi toimetamine, on kõige moodsam hüüdsõna kogu ilmas.

Ka sportlik liikumine ei pääse seltest mööda.

Kas pole meil Eestis patustatud pea igal sammul teaduslikkuse vastu spordi alal? On otse valus vaadata, kuidas suurepäraline materjal sportliste tippsaavutuste saamiseks läheb kaduma küll halva eluviisi, ebaotsarabekohase treeningu või ebatervis- hoidlike harjutusolude tõttu! Üldised eeldused saada suureks spordirahvaks on meil olemas samuti kui sugurahval soomlasil. Nemad on suutnud anda rida suuri ja unustamatuid nimesid kehakultuuri alal — meie aga vähe. Või peaaegu sugugi!

On tarvis viibimata alata põhjalikku ja süstemaatilist tööd!

Viimasel ajal on asutatud Eestis kehalise kasvatus ülikool — kuid

see suleti juba ajutiselt kaheks aastaks. Sellega ei ole loota järjekindlat tööd sealtpoolt.

Ainukene asutus, kes võiks ja peaks vastavalt tegutseda võima, on Eesti kehakultuuri sihtkapitali valitsus.

Viimaste ümberkorralduste läbi, kus tegelik igapäevane spordiliitudele ja isegi seltsidele kuuluv töö sai k. sihtkapitalilt üle antud spordi keskliidule ja teistele — on kehak. sihtkapitalil võimalus nüüd alata rahulikku töötamist eriti teadusliku süvenemise suunas meie kehakultuuri harrastajate peres.

Spordiselts „Kalevi“ kui vanema pioneeri juubelpäeval, kus vaatame tagasi suure hulga tehtud tööle — võime julged olla, et uued rasked sihid meid ei kohuta, vaid et suudame võita ka uutes oludes kõik takistused töö süvendamise alal.

Seepärast julgelt ja kindlalt — vaod ikka ja aina sügavamaks!

„Kalevi“ osa kodumaa päästetöös.

Andis vabadussõja ajal esimese korraliku väesalka.

Kindral J. LAIDONER,

Spordi Keskliidu esimees.

Nagu teada, meie vabadussõja alguses veel korraldatud sõjaväeosi ei olnud. Väeosad, mis detsembris 1918. a. saadeti väeliinile, olid kõik võrdlemisi nõrgalt organiseeritud. Tallinnas oli võrdlemisi rohkearvuliselt sõdureid, kuid korralikud väeosad kui niisugused puudusid. Revolutsiooni- aegne demoralisatsioon andis end igal sammul tunda. Detsembri lõpul jõulu ja uue aasta vahel oli meil kibe organiseerimistö käimas selleks, et korraldada väeosi, saata rindele tugevaid jõude ja anda vastulööki pealetungivale vaenlasele.

Mäletan sellest ajast üht episoodi. See oli vist, kui ma ei eksis, 28. detsembril. Admiral Pitkal oli ülesandeks „Lembituga“ ja teiste abilaevadega välja sõita, et meie maaväe operatsioone kergendada. Peale lõunat umbes videviku aegu sõitsin admiral Pitkaga sadamasse meie nõnda nimetatud „laevastikku“ vaatama. Desantmehi oli võrdlemisi vähe. Admiral

arvas, et saame veel abiks Kalevi salga. Sadamast tagasi sõites kohtasimegi üht väikest väeosa umbes poole kompanii suuruses, kes marssis sadama poole korralikult rivistatuna. See oligi meie oodatud kalevlaste salk.

Pea tunnustama, et minu peale jättis see salk oma vähesele arvule vaatamata määratu mulje. See oli esimene korralikult rivistatud väeosa, mida nägin Tallinnas sõja algusel.

Seda sündmust meele tuletades pean tähendama, et see oli tol ajal, kus meie veel kaugeltki sõjaväes valitsevat demoralisatsiooni ei suutnud kaotada, ajal, kus vaenlane veel täie jõu ja eduga peale tungis, kus Tallinnas ja pea terves Eestis valitses peaaegu lootusetu meeleolu.

Sellest momendist peale seniajani on mul alati olnud kindel usk Kalevi seltsi organisatsiooni-võimesse ja olen arvamisel, et see tugev korraldusvõime ka edaspidi kestma saab.

E. S. S. „KALEVI“ SÜNNIPIDU.

Vann. adv. Ferdinand Karlson,

seltsi esimene esimees.

30 aastat tagasi!

Olin noor, elus täiesti vilumata, kuigi ülikool ja sõjateenistus oli seljataga, kui 1900. aasta sügisel oma sõbra K. Pätsi soovil Tallinna elama

F. Karlson,

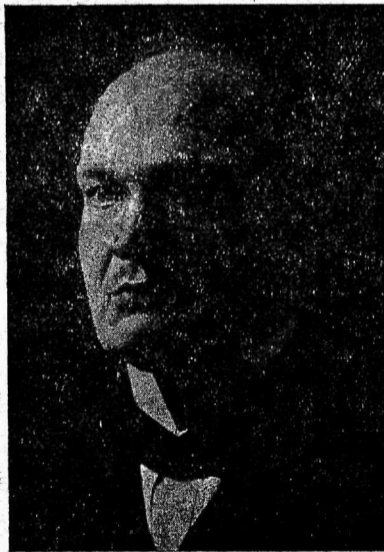
esimees 1901.—1903. ja 1905.—1906.

asusin ja suure huvi ning õhinaga avalikku ellu astusin. Kuna elu vanades seltsides „Lootuses“ ja „Estonias“ tookord väga kadakluse, kõrtsi ja kaardiklubi järele lõhnas, peeti nõu ja otsustati hoopis uus selts asutada, mis oleks noorele, vähearvulisele Tallinna eesti haritlaskonnale soovitatavaks ja mugavaks koonduskohaks, kus organiseeruda, mõtteid vahetada, kavatsusi algatada. Kuid uue seltsi asutamine oli tookord äärmiselt raske ülesanne. Vene poliitiline politsei ja ametnikkond haistis igalpool riigivaenulisi piüideid, mida

pidi kõigiti takistama ja sumbutama. „Mis jaoks neil veel uut seltsi vaja? Vanu on ju, mingu sinna ja tegutsegu seal“. Tuli tasa ja targu toimida. Rattasõidu seltsid olid tookord moes, seesugune puudus Tallinnas eestlastel, poliitilist usaldamatust ei võinud sarnase seltsi tegevus kuidagi põhjustada, kuna ka vastava palve esitajad olid hoolega valitud, mispärast jääd ka lõpuks selletüübilise seltsi juure peatuma. Mõte teostuski, saabus kinnitatud põhikiri. Otsustati uue seltsi sünni pidulikult mälestada. Pandi omavahel raha kokku, hoolditseti söökide ja jookide eest, kutsuti külla eesti seltside esindajad, kuna aga nii kuberner, kui ka politseimeister kutsumata jäeti, mis käis risti vastu tolaegsele kombele, mis nõudis, et sarnastel puhkudel riigi võimu esindajad pidid kohal olema ning pidu ise pidi lõppema vene riigi hümniga.

Meelestub meeleolurikas pidupäev ilus kevadõhtu ja öö seltsi armsas kodus, üksikus majas keset ilusat suurt aeda Pärnu maanteel, Tõnismäe lähikonnas. Piduvõõraid, uue seltsi liikmeid ja külalisi, oli ilmunud rohkesti. Minu kui noore seltsi esimehe kohus oli väikest ülevaadet anda uue seltsi asutamise põhjustest ja eesmärkidest ning pidulauas külalisi südamliselt tervitada, mille peale heas tujus ja ohtralt vastati. Peeti hulk taliseid isamaalisi kõnesid, oldi ülevas meeleolus, rõõmsad ja lõbutseti majas ja aias. Kuid elus on juba

kord — vanast ajast peale — nii seatud, et igas viisakas seltskonnas peab vahelduse mõttes ka mõni kohanarr olema. Selle eest hoolditsete aga pahandatud ülemus, keda peole ei kutsutud, kuid kes siiski sinna vastu hommikut oma esindajad saatis aktiisiametnikkude näol, kes protokollid tegid alkoholist jookide tarvitamise

Riigivanem K. Päts,
seltsi esimene abiesimees.

pärast ilma patendita, misjuures mind kui „publikule avatud asutuse peremeest“ vastutusele võeti. Süüdistus näis olevat absurdne. Ei olnud mingit kauplemist, ei publikule avatud asutist ega ka selle asutise peremeest. Rahukohtunik, keegi poolakas-sünnilt, mõistis situatsiooni huu-

morit. Kahetses, et mind mingisuguse arusaamatuse pärast oli tülitatud ja mõistis mind õigeks. Kuid teises arvamis oli rahukogu, kes mind 15 rublaga karistas, mis otsus hiljem ka senati poolt kinnitati. Aktsiisiseadustik aga rikastus uue huvitava senati seletusega „Karlsoni asjas.“ Selle karistuse otseseks tagajärjeks oli aga, et minule kui aktsiisiseaduste rikkujale, kõrtsimehe karjäär jäädavalt õndsas Venemaal suleti. Peale ametnikkude-kontvõõraste halenaljakat visiiti kestis pidu muidugi parimas meeleolus hilja hommikuni edasi ja siis sõitis rühm aktiivsemaid pidutsejaid jalgratastel veel imeilusasse Tiskresse ja Rannamõisa, et jumalikus looduses vähe mõnuleda, puhata ja saadud poliitilise õppetunni moraali seedida.

Sellest väikesest, lootusrikkast poisijõnglasest Kalevist, keda mul au oli hoida kätel vaderina tema ristimisel, on kolme aastakümne kestel kasvanud kangeline, kelle lapsed asuvad juba üle terve kodumaa, seda viljeldes, harides ning armastades, ühes sellega kasvatades ja karastades ka iseennast, keha ja vaimu. Kui ma ka oma seiklusriikka elu keerises viimased aastakümned olen eemal seisnud tema toiminguid seltsina, kuid tema sõbrana on ta mõtted ja teod mul ikka seisnud südame lähedal, minu mitmekülgsete teiste harrastuste kõrval.

Soovin kallile seltsile palju jõudu tema edaspidises elus!

Ilusamale, kõrgemale sihile!

Dr. A. Veiss,
Ekravelliidu esimees.

Tuleme tervitama sind — E. S. S. Kalev — 30 a. juubeli puhul.

30 a. on tehtud loovat tööd. See on piisk ajamerre, kuid küllalt pikk aeg meie sportlises liikumises, et mõndagi läbi viia, mõndagi korraldada ja jäädvustada tulevastele põlvedele kasuks ja mälestuseks.

Nende aastate jooksul on vahetpidamata askeldatud, töö on kihanud. On kogutud noori. Neid on kasvatatud ja juhitud suure armastuse ja innuga. Ja tõesti, neist on sirgunud meie kodule mehised, tugevad kaitsjad.

Seda tõestavad aastad 1919 ja 1920, mis olid meie kodule ja rahvale raskeks ajaks. Vaenlane sirutas kätt meie maa ja vabaduse järele. Kalevlased olid esimeste seast, kes üksmeelselt relvad haarasid, et kaitsta isamaad ja vabadust vaenlaste eest.

Paljud langesid neis veristes tapelustes. Neid pole meie seas, kuid nende vaim on meiega. Nad langesid kalevlastena kodu ja vabaduse kaitsel.

Olgu nad alati meile ja tulevastele põlvedele eeskujuks ja mälestuseks. Au neile!

Need mälestused on elavaks sõnaks. Põlvest põlve kantakse neid edasi. Nad on jõuallikaks, millest häda ja viletsuse ajal ammutame lohutust ja tuge.

Paljud tormid ja vapustused on sind valusasti riivanud, kuid sa oled võimsalt püsima jäänud, sest alused on kaljused ja sisu tugev.

Kindlalt tallad radu ja raudselt taotled sihte, et ilusamale ja kõrgemale jõuda.

Esimesed sammud, oma varasel elukevadel, olid muidugi algelised ja vaevased. Kuid aeg parandas. Ajajooksul kosusid, sirgusid, muutusid tugevamaks ja kogenenumaks.

Oled lähemale jõudnud oma eesmärgile. Elutormid, mured, hädad on sind karastanud ja tiivustanud. Nüüd oled priskem ja verekiilasem oma õdede ja vendade seas.

Tööd on rohkesti tehtud, on uusi väärtusi loodud, kuid laialdane tööpõld ootab veel suuremal hulgal töötajaid, et põld lööks täiel määral haljendama ja kasvataks lohkavat vilja, kus meie rahvas ammutaks tervist, jõudu ja isamaarmastust.

Tänasele juubilarile ja tema juhtidele tööküllast tahet ja visadust edaspidises töös.

E. S. S. „Kalev“ ja talisport.

R. Saulmann,
Spordi Liidu esimees.

Meie vanima spordi veteraani 30 aasta juubeli puhul ei saa märkimata jätta osa, mida E. S. S. „KALEV“ on etendanud eriti meie talispordi liikumisel.

On vist paar aastakümnet tagasi, mil algust tehti kiiruisutamise, kus veel meie sportlased ideaalsetest kiiruisudest unistada võisid ning algelistel raudadel enda võimeid proovisid. Intensiivse töö ja õhutuse tagajärjel on siin enam-vähem rahuldavaid tagajärgi saavutatud.

Esimese jääpalli meeskonna tekimine sünnib samuti „Kalevis“, ja kui nüüd Eesti jääpallist juttu teha, siis tuleb tunnistada, et enam-vähem kõik meie parimad meeskonnad on „Kalevi“ kännust kasvanud, saates teistele jääsporti harrastavatele seltsidele nimekamate ja vilumate jõudude näol värsket, elustavat verd noorema generatsiooni kosumiseks ja arenemiseks.

Iluiskelejate parim klass on pea eranditult koondunud „Kalevi“ ning seal oma kooli saanud erksate ja tahtejõuliste uisklejate palju vaeva nõudvat, kuid püsival ja asjatundlikul juhtimisel.

Eriti suured teened on juubilaril suusaspori levitamisel. Siin on kande osa lasunud just „Kalevi“ õul. Peab tunnistama, et suusaspori propageerimisega, suusajaamade asutamisega on „Kalev“ selle ala rahva hulka viinud ning asja õhutamise suusaspori laialdastele massidele armsaks teinud.

Ridadega on võimata hinnata seda tööd ja vaeva, mida juubilarid juhtivad jõud on teinud talispordi, kuid eriti kogu Eesti spordi, edustamisel 30 aasta kestel. Olgu tehtud töö nähtavad tagajärjed vääriliseks tasuks ja rahulduseks kõigile neile, kes heatahtliselt oma vabal ajal on end rakendanud kogu rahvale kasulikele tööle. Talvespori Liidu nimel annan juubilarile kaasa parimad soovid uude aastakümnesse astumise puhul, olles veendunud, et E. S. S. „Kalev“ elujõuliselt ja energiküllaselt tegevust jätkab, taotledes ülesseatud eesmärgi ja sihte kogu Eesti kasuks.

Kaks lippu.

A. Anderkopp,
Jalgpalli liidu esimees.

Kolmestkümnest aastast „Kalevi“ elust olen kakskümmend kaasa teinud. Ja ma ei ole tunnud, et väiksel väljakesel Gonsiori tänaval, ühismajas Pirital või „Kuld Lõvi“ väikeses toakeses, kus kakskümmend aastat tagasi „Kalevi“ juhatus kord nädalas oma koosolekuid pidas, ainult ühekülgne sportlik huvi oleks peremees olnud. Kalevlaste pere on tunnud enda hinges hõõguvat mõndagi rohkem, süte all ei kustunud tuli künnagi. Kodumaa, selle mured ja rõõmud, — need olid ühtlasi ka „Kalevi“ rõõmuks ja leinaks.

30 aastat.

Ed. Klumberg.

Eesti Käsipalliliidu esimees.

Rahvaste ja riikide elus etendab rahva kehaline kasvatus, vastavalt nende olemasolu probleemile, suuri osa.

Kõik rahvad, kes ajaloo on kunagi isamaa suurimaid poegi, on võrratult kannud hoolt enda kehalise kasvatus eest. Igasugune viimistlus aga nõuab aega ja kannatlikku meelt.

Neil päevil pühitseb pealinna suurim spordiorganisatsioon E. S. S. „KALEV“ oma 30-aastast sportliku tegevuse juubelit. E. S. S. „KALEV“it“ tuleb täie õigusega nimetada Eesti kehalise kasvatus liikumise hälliks, kust on võrsunud isamaa parimad pojad-sportlased.

30 aastat on ajaratas veerenud kalevlaste peres, mis on toonud iga aastaga uut hoogu, uut värskust üldspordilikku ellu. Kalevlased on lugematutel kordadel hoidnud seltsi- ja kodumaa lippu võidumastis, nii kodukui välismaal. Käsipalli alal on ta olnud korduvalt Eesti meister, käesoleval aastal isega neljakordne. Riikide ja linnade vahelistel võistlustel käsipallis on kalevlased korduvalt Eesti käsipallile löiganud võidu loorberid, mida siinkohal eriti meeldivalt alla kriipsutan.

Need mitmesugused võidud säravad läikena, mis ei kustu nii pea. Ent organisatsioon võib olla uhke isamaa parimate sportlaste üle, kes seltsi värve kotka tiibadel õilsalt kannud.

Mõttes siirdume tagasi võistlusväljadele, millel kalevlased möödunud 30 aasta jooksul võistelnud, tuues esile Eesti vaimu suuruse, Eesti au, Eesti jõu ja Eesti uhkuse. Lugevatuid kordi on kalevlased Eesti spordiliikumisele toonud uusi võidupärgi, astudes julgelt rahvaste näitelavale.

Kalevlane on võistelnud edukalt, ühiselt isamaa teiste parimate poegadega meie omariikluse loomisel. Kalevlane on muutmatult püsitud ja väärselt omandanud koha seltskondlikes avaldusis. Püsigu mälestused kõrgel möödunud 30 aastat.

Veel rikkalikumat edu ja parimaid arenemise võimalusi eelseisvatele lahendust ootavatele ülesannetele.

Usu, võistle, võitle ja võida, kalevlane!

Mais 1931.

Elagu kalevlaste vaim ja võistlustahe

Dr. Schwalbe ja A. Grünthal,
E. Lawn-tennise liidu nimel.

Eesti Lawn-tennise Liit läkitab kõige soojemad ja südamlikumad sporditervitused Eesti spordi pioneerile ja veteraanile S. S. Kalevile tema 30 a. tegevuse juubeli puhul. S. S. Kalev on väärikalt hoidnud kõrgel sümb. võitluslipu ja viinud selle auga läbi ajaloo murrangute vastu heledamale tulevikule, jäädes selle juures kaljukindlalt truuks enda ideelistele põhimõtetele ja töekspidamistele. Kalevi mitmekülgse tegevuses peegeldub suurel määral Eesti spordi ajalugu, mis vaheldub rõõmude ja muredega.

Eesti Lawn-tennise Liidul on kahekordne põhjus avaldada oma tundeid tänasele juubilarile. Kõigepealt suure ja tänuväärse töö eest organis. Eesti spordi rajamise ja selle arendamise eest ning

eriti veel teenete eest, mis juubilaril on tennise kui spordiala edendamisel Eestis. S. S. Kalevil algatusel on tennisepordi harrastatud juba kaks aastakümnet, alul erilise sektsiooni ja hiljem iseseisva samanimelise tennisklubi näol. See töö on kannud vilja ja Kalevi tennisklubist on võrsunud heledaid tähti Eesti tennistaevas. Ühtlasi on S. S. Kalev Eesti Lawn-tennise Liidu kaasasutaja.

Eesti Lawn-tennise Liit tuletab siinkohal sügava tänutundega meele S. S. Kalevi positiivset tööd Eesti sportlikus tegevuses, eriti aga Eesti tennisepordis ja saadab oma kõige paremaid tänutunnid juubilarile tema aupäeval.

Elagu kalevlaste vaim ja võitlustahe!

man, siis veel rahukogu ametnik. „Nagu saatuse pilge,“ lausub ta, „et igakord, kui ma mitme aja tagant veidi vaba aega saan, teie jälle mängu lõpetanud olete,“ ning surub oma jalgpallisaapad kurvalt sügavamini kaenla alla. „Aga uudist mul on, „Korostovets kavatsevat „Kalevit“ kinni panna.“ . . .

Karta oli seda ammu; võimudele ei tahtnud meeldida see tulukene, mis kalevlaste süte all immitses. Kuid õigel ajal ja õigel kohal vahelesegamine aitas ka seekord, — „Kalev“ jäi. Algas sportlik tõusuaeg.

Raske oli see tõus. Ei olnud õpetajaid, ei eeskujusid, ei kogemusi. Anton Öunapuu õpib Soomes, tuleb tagasi, toob mõndagi uudist. Sikutame oda vi- (Järg 11. lhk.)

Kolmekordne Eesti lipp sai „Kalevi“ lipuks, üksteist tähte vapiosaks, kümme maakonda, igale üks ja üheteistkümmes nendele, kes oma elupäivi sunnitud veetma väljaspool kodumaad, — „Eesti asumaadele.“ See oli esimene lipp, mille „Kalev“ püstitas.

Mäletan üht pealelõunat, 1912. aastal, näitusplatsil Balti jaama lähedal. Jalgpalli harjutus lõppemas, sammume salgas linna poole. Vastu astub oma tüübilise ilmega, väsimatult tööd rühkija Rudolf Kuusk-

JOONI „KALEVI“ ALGPÄIVILT.

Miks ebaõnnestus „LINDA“ nime valimine.

THEODOR USSISOO,
„Kalevi“ asutaja liige.

24. mail 1901. a. kell 8 õhtul peeti „Kalevi“ seltsi esimest peakoosolekut „Peterburi“ võõrastemaja kabinetis. Koos olid härrad: F. Karlson, R. Jürgens, Ed. Schnell, F. Ende, G. Laanekorb, L. Tõnson, nende ridade kirjutaja ja teised.

Koosolekul arutati juhatuse valimist, vormimütsi jne. küsimusi. Esimeheks valiti Ferdinand Karlson, praegune vannutatud advokaat Tartus. Kirjatoimetajaks Ed. Schnell.

Theodor Ussiso (var. Uusmann).
Kalevi asutaja ja kauaaegne juhatuse liige.

Tuli saata uus põhikirja „Kalevi“ nime all kinnitamisele. See võimaldas seltsi märgile paigutada tähe „K“, mis sarnanes ka venekeelsele algtähele. Soovitati kord nimeks võtta „Taara“. See ettepanek jäeti aga kõrvalle, kuna Tartus juba samanimeline selts tegutses.

Õieti ei olnud asutajatel tõsist ega mingit kavatsust luua rattasõidu seltsi. Taheti pigemini ellu kutsuda kultuurteadusline selts. Kuid teades, et kohalik kuberner sellist seltsi ei kinnita, tuldi otsusele asutada puhtsportlilise ilmega selts. Kubernerile teatati ühtlasi, et loodavas sportlises seltsis meil on kavatsus ainult spordiga tegeleda, jättes kõrvale kõik muu, eriti aga poliitika, mille vastu oli suur hirm kohalikul ülemusel.

Nii oli spordiseltsi asutamine

ainult linikuks neile kavatsustele,

mis asutajatel tõeliselt hinges pesitsesid. Ka ei läinud seltsi põhikirja kinnitamine nii libedasti ja kergelt, nagu see praegu sünnib.

Asutajateks olid enamikus riigiametnikud, kes olid kuberneriga poolt kinnitatud riigiteenistusse.

Ka see pidi aitama põhikirja kinnitamist läbi suruda.

Suur oli asutajate rõõm, kui saabus teade põhikirja kinnitamise üle. Esimeseks koosolekuks valitigi siis uhkem koht, nagu seda võõrastemaja.

Mitte vähe sekeldusi ei tekitanud rattanumbrite värvi kindlaksmääramine. Nendeks valiti praegused riigi värvid, meie trikoloor. Kuberner juures käidi ettepanekut mitu korda põhjendamas ja selgitamas. Värvide saamine oli raske. Vene riigi värvid olid kasutada venelastel. Ka tuli meie trikoloori põhjendada väikese peetusega. Seletati, et vene värve meile ei anta, kuna need on ainult venelaste tarvitada. Meie lepime tagasihoidlikumaga. Võtame vene värvidest kaks — valge ja sinise ning punase asemele paigutame tagasihoidliku ja mitte midagi ütleva musta värvi. Selle manöövriga saime ka praegused värvid.

Taskus kandsime „Eesti lipu“ laulu.

Selle kandmine sündis loomulikult salaja ja selle avastamine oleks annud võtme rattanumbri värvide lahendamiseks. Need oleksid kohe ära keelatud.

Mis oleks kuberner küll meile öelnud, kui ta uneski oleks suutnud aimata, et samad värvid paarikümne aasta pärast uhkelt ja kindlalt Toompea lossi ja Pika Hermanni torni ehivad?!

Paljudel meist, eriti aga meie noortel, pole vähematki aimu sellest, mis tol ajal tähendas eesti keeles kõnelemine. Vene võim ja rusikas avaldas kõikjal rasket survet. Meie vanemad, kellel töötada tuli selle raske ja hingeliselt täiesti võõra võimu ja vaimu all, oskame küllalt hinnata praegust aega, kus meil on „oma tuba ja oma luba“ ja kus omi mõtteid võime avaldada meile armsas emakeeles, mis meile kõigile arusaadav ja mis meil südamest tuleb.

Neli aastat hiljem — 1905. a. puhkes esimene revolutsioon.

Ka Kalevi selts ei jäänud selles pealtvaatajaks. Kuna Kalevisse oli koondunud paljud haritlased ja meie praegused tähtsamad riigitegelased, siis avaldasid nad ka tol ajal igalpool oma aktiivsust.

Nende ridade kirjutaja oli 1905. a. revolutsioonilaine levimisel Kalevi kirjatoimetaja. Hetkel, kui saabus teade revolutsioonist, oli Kalevis parajasti peakoosolek.

See oli 24. novembril 1905. a. Praeguse riigikogu abiesimehe Mihkel Martna ettepanekul otsustati üksmeelselt

loobuda vene keeles protokollkirjutamisest ning minna üle eesti keeles kirjutamisele.

Seda näitab juurelisatud väljavõte protokolliraamatust.

Tol ajal oli see tähtis koosolek. Tähtis juba selle tõttu, et pidasime seda erakorralises kohas — võõrastemaja „Peterburi“ kabinetis. Sellesse tähtsasse hotelli ei tihanud astuda iga harilik kodanik. Oli koos, nii öelda, haritlaste pere. Koosolekut pidasime puht eesti keeles, mis tolle aja kohta oli suur ime. Oli ju paljuil püüd siis kõnelda kas saksa või vene keelt. Eesti keelt kõnelejat isikut peeti ikkagi alamliigi rahva liikmeks. **Kuigi koosolekul asju aeti eesti keeles,**

tuli protokoll ikkagi vene keeles kirjutada. Sellest juba mööda hiilida ei saanud. Kirjavahetus pidi siis ka riigi keeles sündima. Ka seltsi põhikirja tuli valmistada ja koostada vene keeles. Tol ajal ei tuntud põhikirja, küll aga „põhjuskirja“.

Mul meelestub, et alguses rattasõitjate seltsi nimeks kavatseti panna „Linda“, millise nime algtaht taheti mahutada ka seltsi märgile.

Paigutasime ladinakeelse tähe „L“ seltsi märgile.

Kuid kuberner ei kinnitanud seda kavandit, teades, et seltsi märgil võib olla ainult vene keele täht.

See otsus paistab meile tänapäev päris süütuna. Kuid tol ajal oli see teisiti. Protokollkirjutamist algasin küll suure õhinaga, kuid mitte kauaks. Juba detsembri algul tuli kavatsus, mis teostamist leidnud, nurka heita. Politsei oli kusagilt meie üksmeelsest otsusest teada saanud ja ilmus peale esimese revolutsiooni-laine möödumist juhatuse koosolekule, nõudes protokolliraamatu esitamist.

Oleks võinud tulla skandaal ja kõik peakoosolekust osavõtjad oleks saanud raske karistuse osaliseks. Tol ajal pidid kõik liikmed, kes peakoosolekul viibisid, protokollile alla kirjutama ja kõiki neid varitses hädaoht.

Tänu olemasolevatele tutvustele saime politsei läbiotsimisest aegsasti teada ning nii võisime oma

„kuriteo“ jäljed varakult kaotada.

Muretseti uus protokolliraamat, kuhu viimased otsused sisse kanti. See uus raamat sisaldas loomulikult ainult vene keelt. Politsei läbiotsimisel oli kõik korras ja võimukandjad võisid jälle rahuga koju minna, olgugi et neil kavatsus oli mitmeid meist trellide taha toimetada.

Vana protokolliraamatuga oli aga tublisti seiklusi. Kui politsei kavatsustest kuulda sain, läksin otsekohe seltsi, kust raamatu kaasa võtsin ja ära peitsin orelisse ühes kohalikus kirikus. Varsti tõin aga raamatu sealt välja, kuna oreli juures tihti inimesi käis, kelle pihku raamat võis sattuda.

Orelist rändas raamat kiriku altari alla.

Seal oli see patune ja seadusvas-

tane raamat umbes pool aastat. Kui ärevad ajad möödunud olid ja läbiotsimised raugenud, tõin raamatu kiriku peiduurkast välja ja panin arhiivi. Sellepärast ongi esimene protokolliraamat ainult pooleldi täis kirjutatud, kuna vahepeal juba uus raamat oli muretsetud.

*

„Kalevi“ mundriks oli vormimüts ja hall ülikond. Nii tuletasid seltsi liikmed meelde oma mütsi poolest soome üliõpilasi. Vormis tehti ka jalgratastel väljasõite. See ei meeldinud teistele seltsidele, eriti aga „Unionile“, kuhu koondusid sakslased, peaaegselt kadakad. Viimased ei sallinud meid ja igal kohtamisel katsusid meid salvata. Nii tähendati meile: „Der Schuster bleibe bei seinen Leisten“ ning „Was haben die

*see on legend, mis räägib sellest, et meil on
raamat, mis on peidetud kirikus
altari all. See raamat on
meie esimene protokolliraamat.
Sõjamine kirjamine pandi selle põhjus-
siks muudatusele.*

Bauern hier zu suchen". („Kingsepp, jää oma liistude juure ja Mis on talupojal siin otsida").

Meie liikmete poolt vastati aga neile väljakutsetele rahulikult: „Sinu isa pastlad on veel minu eeskojas".

*

Praegu tuntakse Mihkel Martnat auväärt hallpeana. Kuid tol ajal oli ta veel noor ja ei tahtnud liikmetele, kelles kees noorustuli, alla vanduda. Sõideti Pärnu laulupeole. Kaasas oli ka Mihkel Martna omal „Dürkoppi" jalgrattal. Kogu tee ei suutnud ta sammu pidada noortega, kes vahetevahel korraldasid mitme-kilomeetrilisi võiduajamisi. Siis jäi M. Martna maha ning võiduajamise lõpul tuli jälle tema peale ootamiseks rattad murule panna ja ise küljeli heita. Ei saa praegu kuidagi unustada neid kasulikke näpunäiteid, mida Pärnu saabumisel M. M. meile healmeel andis. Ta kui endine Pärnu maalrite tsuftmeister tundis Pärnut väga hästi ning seal liikudes näitas ta meile tähelepanuväärseid kohti ja tutvustas meile linna. Nägime, tänu Martnale, neid kohti, mida meie ise poleks tähele pannud.

Pärnu saabus meid 12 meest. Kõik hallis ülikonnas ja pika kasvuga. Sellega äratasime igalpool tähelepanu. Eriti suurt huvi pakkus meile suplemine Pärnu rannas. Sellest naudingust ei loobunud ka M. Martna.

*

Esimesel asutajate koosolekul oli ka liikmete vastuvõtmine. Teiste hulgas võeti liikmeks ka Konstantin Päts, praegune riigivanem. Ta tõi kaasa suurt elujõudu ja algatust. Ka teisi liikmeid tuli alatasa juure. Uute liikmete vastuvõtmine sündis tiheda sõela läbi.

Suurt hoogu seltsi vaimlisele arenemisele pakkusid K. Päts, M. Martna, Ed. Vilde ja teised. Ei saa pudutamata jätta osavat sulemeest ja agronoomi Otto Müntherit, kes nüüd juba manalasse varisenud. Peoõhtutel ja peakoosolekutel tunti teda kui huumoririkast ja elurõõmust seltsilist. Teda hüüti Stenka Rasin. Tal oli suur kalduvus näidata end vastandina teistele kaastelastele, kes küll samuti ülikooli lõpetanud, kuid tihti teisel arvamisel olid. Teised katsusid võimaluse puhul kuidagi alla kriipsutada, et neil on kõrgem haridus, mis nõuab ka seltskonnas väärilist vastukaja. Kuid Otto Müntherisse oli juba pugenud demokraatia patsillus. Kuna teised kultuuresena kandsid valget kraed, ei rjjetunud Münther kunagi sellesse. Ta kandis ikka Maksim Gorki taolist musta särki ühes punatud nõoriga, mis lõppesid narmastega. Viimased ripnesid tihti pint-saku alt välja. Temale ligines oma kalduvuste poolest kirjanik Eduard Vilde, kes meelsu-selt ka pahempoolsete kilda kuulus. Ka Mihkel Martna oli nende killas.

„Stenka Rasin" ei häbene-nud ka peoõhtutele tulla omas mustas särgis, vaatamata sellele, et daamid olid ballitualetis ja härrad frakis, või vähemalt mustas ülikonnas. Ta jäi ikka kindlaks oma demokraatliku ilmega särgile, mis pidi temale andma ühise ilme vene kirjanik L. Tolstoi'ga. „Kui juba L. T. julgeb kõikjal särki kanda, miks ei peaks siis mina seda tegema," oli tema vastus.

*

Tihti oli ka noorsool ülevoolava hoo juures viperusi ja val-latusi. Kuid üle võimalikkude piiride ei mindud kunagi. Ula-kust ei tehtud. Nii oli seltsis mitu erirühma, kes oma eriala-sid harrastasid. Ühed olid klaa-sitõstjad või „parvepoisid", na-gu neid nimetati. Nad viibisid meelsasti einelauas. Ei puudu-nud ka teine rühm, kes rohkem füüsilist huvi harrastas. Mõnda aega elati koos teater „Estonia-ga" ühise katuse all Väiksel Tartu maanteel, kus praegu on „Rahvateater". Kui suures saa-lis oli parajasti ettekanne, siis korraldati eesruumis, mis mää-ratud jalutamiseks, — kelgu-sõitu. See sünnitas müra ja sel-lepärast oli see ka korrarikku-mine. Maksmas oli vali distsi-pliin. Hakati uurima ja juurdle-ma, kes oli sõitja, kuid alati olid sõitjad kadunud kui tina tuh-ka. Kindlaks teha ei suudetud kuidagi. Küll peeti Estonia poolt kirjavahetust, käidi koos-olekutel küsimust selgitamas, kuid midagi ei aidanud.

Kuigi pandi välja vahid jat-kati ikkagi kelguga sõitmist. Kui vahid tulid ülleannetuid noormehi tabama, ei saanud enam kedagi kätte. Kõik olid „ära auranud". Olid ju vane-mad seltsi liikmed ja juhtivad jõud õppinud politseid ja eriti kõrget vene ülemust ninapidi vedama. Miks ei võinud noored siis sama teha vanematega. See oli noorte vallatus, mis paljudele löbu pakkus.

*

Ühte tähtsat asja tahan kõi-gile meele tuletada. Tähendatud saavutuste kättesaamiseks on teinud paljud neist, kes tol kor-ral olid Kalevi hälli juures. Aja-loo ratta veeremisel ja suurte silmapilkude kirjutamisel aja-looraamatusse olid silmapaist-vamateks tegelasteks need, kes aastakümnete eest olid tänase sünnipäevalapse vaderid.

*

Praegune riigivanem Konstan-tin Päts polnud lihtne „Kalevi" seltsi liige. Ta oli osav sule-mees ja advokaat. Kuid see oli ka tema, kes koos teiste agara-matega asutas „Teataja". Selle lehe ümber koondusid ka teised kalevlased. Siit alustati tormi-jooksu sakslaste kindlale ja võit-matule kaantsile, Tallinna lin-navalitsusele. See kants langes ja selle võitmist tuleb lugeda K. Pätsu teeneks. Sellest ajast pea-le hakkas hoogsalt levima eesti vaim. Tagurlus andis ruumi

uuendavale voolule. Selles eten-das suurt osa eestlaste uus leht „Teataja".

Kalevlaste peres kujunesid välja omavahelised koosviibi-mised kinnisele ringkonnale, kus kord ühe, kord teise juure kok-kui tuldi. Teelaua juures ei har-utatud tänapäeva klatshijutte, vaid küsimusi, mis hõõgusid isamaa vaimust; peeti teadusli-si vaielusi. Neist jooksis ikkagi läbi punase niidina suur armas-tus isamaa vastu ja soov selle head käekäiku tõsta. Need õh-tud kestsid aastate jooksul. Kä-di perekonnast perekonda.

Kuid ka politsei tundis huvi nende koosviibimiste vastu. Ta oli isegi olemasolevast ülesvõt-test haisu ninna saanud. Polit-seni poolt hakatigi M. Martna juures olnud koosviibimise üles-võtet otsima. Kogu agarusele vaatamata ei tulnud otsimisest mingit tulemust. Nende ridade kirjutaja suutis õigel ajal plaa-di hävitada ning mälestuseks jäetud ülesvõtte peita maa sisse.

*

Unustamata muljed on jät-nud traditsioonilised koosviibi-mised. Veel praegugi on need selgetena mälus. Eriti mälestub uue-aasta vastuvõtmise komme. Seda toimetati erilise hooga, kui selts asus V.-Pärnu mnt., kus praegu on „Tööliste kodu" ja vahepeal asus karskusselts „Valvaja". Mida seal külle uue-aasta vastuvõtul tina sulatami-sel ei kõneldud, milliseid sepi-tusi ja meelemõlgutusi seal küll liikuma ei pandud. Need mõt-ted, mis seal sünnipaika leidsid, olid täis hingelist ilu ja hoog-sust, jõudu ja tahet meie noore Eesti kogu heale järjele tõstmi-seks. Seal tehti palju nalja. Kuid tihti naljaheitmise kõrval kõneldi vägagi tõsistest asja-dest ja küsimuste üle. Paljud küsimused, mis tänapäeval meie riiklikus elus suurt ja tähtsat osa etendavad, on algatatud Ka-levis uue-aasta õnnevalamisel. Seal on paljude küsimuste häll. Kalevlastel leidus alati midagi uut ja õilsat. Mõtted, mis seal liikuma pandi, polnud alati fan-tastilised, vaid leidsid reaalelus teostamist.

Tolle aja kohta oli seal küll fantaste. Need mehed on täna-päeval meie riigielu juhtimisel tähtsatel ja silmapaistvatel koh-tadel. Kuna olime omavahel, siis kõneldi ka loomulikult eesti

keeles. Aset ei antud saksa ega vene keelele. Tehti suuri kavat-susi eestlaste hea käekäigu ta-sandamiseks. Seal hellitati ka-sarnast mõtet, et mis oleks siis, kui Eesti jõuaks kord niikauge-le, et suudaks koolides eesti kee-le tunnid sisse seada. Kuid mõni läks veel kaugemale. See kauge-leminek oli tingitud 1905. a. revolutsioonilainest, kus me-hed tõstsid pead ja ajasid rin-na ette. Hoogsalt kaaluti küsi-maast, mis oleks siis, kui Eesti saaks kord autonoomia.

See mõte, mis tol ajal paistis paljudele olevat võimatusse pii-rides, teostus rutemini, kui kee-gi seda teadis oodata või loota.

Eesti sai a u t o n o o m s e k s. Kuid ta ei jäänud sellele seis-ma. See oli ainult ta edu alg-aste. Seal läks ta edasi ja Eesti sai — i s e s e i s v a k s.

Nüüd on meil 30 aastat möö-dunud. Eesti on iseseisev ja nüüd väljendame juubelpäeval mõtteid eesti keeles. See pole ainult eesti keel, mida võib rääkida salaja ja nurga taga ja mida kõneleb alamat liiki rahvas. Ei. See on juba meie noore armsa riigi riigikeel. See on nüüd meie ametlik keel.

Noored, kes teie neid ridu loete, osake hinnata neid vaba-dusi ja neid saavutusi, mida oleme kätte saanud.

30 aasta eest viibisime meie, vanemad mehed, selle lapse hälli juures, kelle juubelit tänapäev pühitseme. Siis poleks keegi uskunud, et Eesti teeb sarnaseid edusamme. Sellepärast osake hinnata, mida oleme kätte saa-nud, eriti aga teie, meie noored, meie tulevik!

Vennad
Goldmann

„Kalevi" kaubamajas nr. 5.

Pudukauba ladu.

Sportlased söövad ainult

shokoladi

Kalevi tegevus 1901-1931.

Kitsast ringkonnast suurseltsini.

Asutajate koosolek

Praeguse Eesti Spordiselts „Kalevi” arhiivis leiduvatest protokolliraamatutest esimese raamatu esimehe lehekülj algab järgmiselt (muudugi vene keeles): „Tallinna jalgrattasõitjate seltsi „Kalevi” asutajate üldkoosoleku protokoll 24. maist 1901. aastal. Osa võtsid: Juhan Berg, Gustav Koppelman, Gustav Laanekor, Leopold Tõnson, Roman Jürgens, Jaan Pärnamäe, Richard Karuks, Ferdinand Ende ja Theodor Usman.

Koosoleku juhatajaks valitakse ühel häälel hr. Roman Jürgens, kes asutajate koosolekule ettepaneku tegi võtta seltsi liikmeks: hr. hr. Konstantin Jakobi p. Pätsu, Ferdinand Karlsoni, August Kreekmani, Mihkel Schifferit, Heinrich Tiedermanni, Martin Hüüsi, Eduard Schnelli, Karl Angelust, Jaan Keskülal, Karl Viidand, Rudolf Trautvachi, Gustav Likmani.

Koosolek kaaludes nende vastuvõtmise küsimust, hääleteenamusega otsustas: Koosoleku juhataja poolt esitatud ülalnimetatud isikud võtta Tallinna jalgrattasõitjate seltsi „Kalevi” liikmeks, neile õigust anda osa võtta hääleõigusega kui ka valituseamusega seltsi ametiliste isikute valimisel. „Õiendus: asutajatest polnud koosolekule ilmunud hr. hr.: 1) Voldemar Körver, 2) Teodor Tedder ja 3) Alfred Sallum, kes hiljem astusid seltsi.”

Esimene peakoosolek.

Selle koosoleku järele peeti teine üldkoosolek, millest osa võttis 21 liiget, seega ka need, kes asutajate poolt vastu võeti.

Kinnisel hääletamisel valitakse 10 juhataja liiget, kes omavahel ametid peavad jaotama.

Hääletamise tagajärg on:

Ferdinand Karlson	19	häält.
Roman Jürgens	18	”
Konstantin Päts	16	”
Jaan Keskülä	15	”
Gustav Laanekor	15	”
Eduard Schnell	13	”
Juhan Berg	12	”
Ferdinand Ende	12	”
Leopold Tõnson	11	”
Aleksander Kreen	11	”

Revisjonikomisjon: Koppelman, Pärnamäe, Tiederman.

Sisseastumise-maks määratakse: meestele 3 rubla, naistele 2 rubla. Aasta liikmemaks: meestele 5 rubla, naistele 2 rubla.

Seltsi tegevuse aasta alguks loetakse 1. mai.

Esimene juhatus.

Nädala pärast, s. o. 31. mail 1901. aastal tuleb kokku uus juhatus, kes ametid jaotab:

Esimees: Ferdinand Karlson.
Abi: Konstantin Päts.
Sekretär: Eduard Schnell.
Laekur: Jaan Keskülä.

Ametita juhatusliikmed nimetatakse vabadeks juhatusliikmeteks, kes

peavad moodustama erikomisjoni nute liikmete vastuvõtmiseks.

Jalgratastele muretsetakse numbrid.

Samal päeval peetakse ka peakoosolekut. Otsustatakse linnavalitsust paluda, et saaks seltsi liikmete jalgrataste märkimiseks lubatud välja anda erinumbrid. Kavandi järele, mis teiste hulgas valitud, on erinumber vapitaoline, kolmevärviline: sinine, valge ja must. Värvid jooksevad ülalt alla ja vasakult paremale, seega kallakult joontena, kuna numbrid on kullakarva.

Valitakse üldine peakate. Müts on Soome üliõpilaste peakatte taoline, kitsa sammetäärega, tumeroheline ja valge üliiridega. Sarnaseid mütsi peavad kõik liikmed kandma. Ülikonna värviks määratakse hall. Ühistel väljasõitudel olgu kõik ühtlaselt rietatud.

Otsustatakse otsima hakata ruume ja einelapidajaid. Koosolekul teatab Angelus, et praegused ruumid on „St. Peterburgi” võõrastemaja omaniku poolt antud tasuta kasutada.

Selts saab märgi.

12. juuli 1901. a. koosolekul otsustatakse kinnitada seltsi märgi kujutus. Märk on vapikujuline sinise, musta- ja valgevärvilise kallakjoonega — keskel suur jalgratta ratas kullast oksaga, Tallinna vapp ja täht „K”. Märk tuleb kanda mütsi ees.

Kuna jalgrattanumbril värvid alguses olid teises järjekorras, otsustati linnavalitsust paluda numbrit muuta.

Selts otsib ruume.

Samal koosolekul kõneldakse ka lähemalt seltsi ruumidest. Juhatus kannab ette, et arvatavasti on võimalus ruume saada Balti kaubandus-tööstuspanga hoones Väiks. Pärnu maantel. Varemalt oli seal „Liira” selts. Üüri nõutakse 800 rubla aastas. Juhatajale tehakse ülesandeks küsimust kaaluda ja peakoosolekule kinnitamiseks esitada.

Sõlmitakse rendileping.

20. juulil otsustab juhatus sõlmida lepingut Otto Jackheimiga, kes annab kasutada ruumid Balti kaubandus-tööstuse panga majas. Jackheim annab omad rendiõigused üle. Aastas tulebki maksta 800 rubla. Selts saab kasutada 2 puumaja ühes aia. Sissetulekud majast saab selts omale. Leping sõlmitakse 3 aastaks. 3. augusti peakoosolekul kinnitatakse juhataja otsus.

Ruumide valitsejaks palgatakse Jüri Murro.

Seltsi avamine.

Seltsimaja avamine sünnib pidulikult. 11. augustil on pidustus, millest osavõtmiseks mehed maksavad 2 ja pool rubla, naised poolteist rubla. Toiduained ostetakse ühiselt kokkupandud rahaga.

Need on silmapaistvamad sündmused seltsi esimestel kuudel.

Ainult üks osa seltsi liikmetest, enamasti nooremad, kes varemalt kuulusid „Unioni” ja

Ferdinand Ende, asutaja liige.

„Revaler Radfahrer Vereini”, kaldusid tahtele seltsis rattasõitu edustada. Selleks loodi iseisev grupp. Esimene võistlus peeti Narva maanteel Jõeletmeni ja tagasi 40 versta peale. Korraldati ka pikemaid väljasõite, nagu Riiga, Tartu, Haapsalu, Pärnu.

Sügisel võtab hoogu kinnises ruumis tegevus. Otsustatakse paluda luba alkoholiliste jookidega einelaua avamiseks. Korraldatakse perekonnaõhtuid, loenguid, muusikalisi ettekandeid. 10. novembril pidu korraldatakse „Estonia” uues saalis, mille avamine olnud seltsi 36. aastapäeva puhul ja kus tervitust Kalevi nimel ütles F. Karlson.

Asutatakse liuväli.

19. oktoobri peakoosolekul otsustatakse: seltsi aias avada liuväli, mille korraldamine jätta juhataja hoolde tingimusel, et väljaminekuid ei tehta seltsi kassalt, vaid tarvisminevad summad pannakse kokku seltsi liikmete poolt, kes soovivad kasutada liuvälja. Komisjoni valitakse Jürgens, Tõnson, Treiman ja Heide.

Töid korraldatakse palgaliste jõududeta. Lähikäik on 72 rubla.

Tiedermanni poolt seltsile kingitud pianino otsustatakse ära müüa.

Kaalutakse ka seltsile kinnisvara muretsemise küsimus. Kuid maja jääb ostmata.

Seltsi esimese aasta tegevus on läbi. Sissetulekuid oli 1844 rubla 82 kop., väljaminekuid 1843 rubla 47 kop., seega ülejääk 1 rubla 35 kop. Varandust on kogutud 567 rubla 22 kop. eest.

Esimese aasta tegevusele võidi rahuldustundega tagasi vaadata.

Elu seltsis edenes. Tuli juure uusi liikmeid ja aasta lõpuks oli neid üle 100. Tähtsamatest nimedest, kes aasta jooksul vastu võetud, olid: Gustav Pihlakas, August Karuks, Otto Jackheim, Aleksander Kikaion, Karl Mänd, Soans, Mihkel Kippart, Jüri Truusman, Hans Neuhaus, Karl Valdes, adv. Balduin Limberg, õpetaja Peeter Koit, õpet. Gustav Ollik, pr. Anna Teemant,

õpetaja Nikolai Kann; adv. Jaan Teemant, dr. Georg Köhler, kaupmees Treiman, kirjanik Eduard Vilde, Julius Aitjent, kaupmees Olbrei, Karl Ottenson, toimetaja August Busch, õpetaja Johan Umblija, pr. Under, kirjanik Juhan Veski. Otto Mandel, Gustav Binnendorff, agr. Münter, Vilken, pr. Marianna Päts, pr. Ploompuu.

Paljud liikmed tulid ka saksa seltsidest üle. Paljud eestlased olid saksa seltsides selle tõttu, et eesti seltsides valitses omapärane õhkkond. Seal pandi rõhku pidustustele ja lõbudele, mis noort intelligentsi ei suutnud rahuldada ja nad siis mujal meelelahutust otsisid. Eestlasi taheti jälle oma rahvuse perre tagasi tuua ning sellepärast taheti „Kalevi” kõigiti kultuuriline olla.

Liikmeks vastuvõtmise kord oli väga vali ja tihti kukutati kinnisel hääletamisel läbi isikud, kes seltsi astuda tahtsid.

Hoogu seltsi ellu tõi kodukolle pangahoones. Seltsil oli oma segakoor, kus üle 100 liikme ja mida juhatas Tedder. Meestekeeri juhatas Kippart.

Juba esimesel mihkklipäeval pandi toime pidu, mis jäänud traditsiooniliseks. Väliskülaliste poolt öeldi tervitust ning „Estonia” esindaja Saarman toonitas, et Eesti on teinud suure edusammu, kuna on saanud omavärvilised jalgratta numbrid. Pole vaja sakslaste ees häbi tunda.

Ka oli juba algusest võimudega kokkupõrkeid.

Seltsi avamisel leidsid võimud alkohoolilisi jooke seltsi ruumes. Ning karistuseks seltsi esimehelt võeti kõrtsipidamise õigus 99 aastaks ära.

Teiseks omapärasuseks „Kalevi vabariigis” oli isegi

oma rahasüsteem,

iseäralised rahamärgid, mida seltsi einelauas „seadusliku” maksuvahendina tarvitati.

Omapäraseks kujunes seltsi sünniaasta ärasaatmine. Keset liuvälja sätendas jõulukuusk värviliste laternatega ehituna. Keskööl kostsid seltsimaja tornist 12 tumedat pauku vastu vana panni. Siis kõlasid koraalilid; uueaasta kõne pidas kirjanik Ed. Vilde. Maja keldris valasid sortsilased leelõukal õnne, mis igakord muusikamütsudega vastu võeti. Saalis lasti tantsu.

Sportlistest mängudest, mis Kalevi esimesel aastal harrastas, oli kurnimäng,

millest suure huviga osa võtsid seltsi vanemad liikmed, nagu advokaat F. Karlson, magister Truusman ja teised.

Seltsi teisel aastal tegutses endises vaimus. 1902. a. lõpu pool läheb Kalevist mõte välja ühendada kõiki Tallinna seltsi tervikuks.

Seltsi esitajate poolt propageeritakse seda hoogsalt. Mõeldakse luua ühisselts, milles kõik

seltsid liitudes oma iseolemist kaotaks. Selleks oleks olnud osakonnad laialdaste volitustega, et taotleda erisidest vastavalt iga seltsi põhikirjale ja eesmärgile. Ka oleks uuel seltsil oma spordiosakond olnud. Kavatsiti ehitada suuremat seltsimaja, kus aset oleks leidnud võimlemisruum, spordikabinetid, dušid ja muud.

1903. a. lahkutakse senistest ruumidest ja asutakse ühe katuse alla teater Estoniaga. Selle saalis korraldatakse kunst-rattasõitu. Pidud on ikka veel tegevuse peasihiks. Seltsil on oma koor, milles 140 liiget. Pandid alus turismile. Tehti väljasõite üle lahe Helsingi. Sportiline tegevus avaldus ainult rattasõidus.

Aasta algul oli suur protsess Estoniaga, kes kaebas, et Kalevi liige on etenduse ajal teatri hoones rahu rikkunud. Toimepandi pikem ja põhjalik uurimine, mis aga kuidagi K. süüdi ei suutnud selgeks teha ja sellepärast asi lõpetati. Aasta tegevus jätab juba ülejääki 123 rubla.

R. Jürgens,
asutaja liige ja esimees 1904.

1904. a. möödub võrdlemisi vaikselt. Tegevus jätab järele 32 rubla. Ka annetatakse Vene-Jaapani sõja puhul toetusena sissetulek maskeraadist. Otsitakse jällegi uusi ruume.

1905. a. saab selts sümfoonia orkestri Hermani juhatusel.

Asutatakse liuväli Gonsiori aeda.

Korraldatakse esimene maleturniir. Aasta lõpul puhkenud revolutsioon kisub seltsi poliitikasse.

24. novembril otsustatakse seltsi protokoll kirjutama hakata eesti keeles.

Sellekohane Mihkel Martna ettepanek võetakse ühel häälel vastu ja otsekohe minnakse emakeelele. Asutatakse uue põhikirja väljatöötamisele.

Otsustatakse saata üks saadik Tartu ülemaalsele kongressile. Saadikule tehakse kohuseks protesti avaldada, et seda tahetakse nimetada „ülemaalseks rahvasaadikute koosolekuks.“ Saadikuks valitakse H. Laipman, kandidaadiks dr. K. Köhler. Kongressil peab saadik nõudma, et tuleb kokku kutsuda asutav kogu tulevase poliitilise kava koostamiseks; tunnustada ainult üldist, proportsionaalset, otsekohest ja salajast hääletamiskorda; tunnustada naiste õigust hääletada ühel alusel meestega; anda hääletamise õigus ka kirjaoskamatutele.

Revolutsioonilaine on lühike ja varsti puhuvad teised tuuled. Seltsi tegevus jääb soiku ja protokolliramat rändab kiriku altari alla peidurikasse.

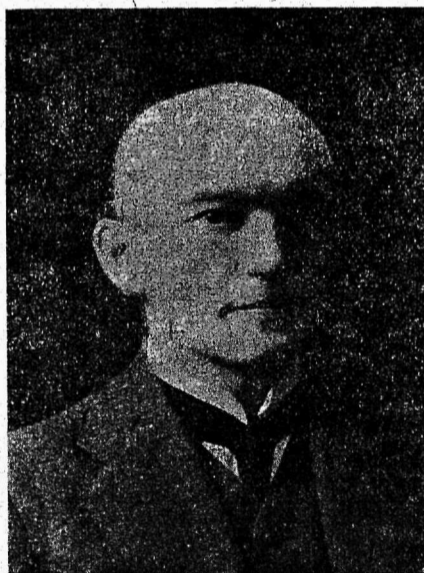
1906. a. on seltsi tegevuses jälle mõõnaaeg. Korraldatakse väljasõite ratastel ja käsitatakse uuesti seltside ühinemise küsimust.

Dr. Fr. Akel,
esimees 1907.

1907. a. toob uut hoogu. Juure tuleb uusi liikmeid väljaspoolt sissetulnute näol. Asutakse uutesse ruumidesse. Estonia jäetakse maha ja minnakse „Kuld Lõvisse.“

Seltsi elu hakkab paisuma. Rattasõidu kõrval kavatsatakse ka teisi spordiharusid harrastama hakata. Soovitakse näha tarvilisi parandusi põhikirjas. Kuid võimud on selle vastu ning kavatsus jääb teostamata.

Prof. Saral,
esimees 1908.—1909.

1908. a. renditakse Looduselt ka suveks Gonsiori aed ning seal hakatakse korraldama soome-rootsi mängu ja pallimängu kursuseid Anton Õunapuu juhatusel. Osavõtjaid on palju. Talvel on reaalkooli võimlemis-saalis Tscherpe juhatusel võimlemisharjutused. Seltsi juure tahetakse tõmmata kasvavat ja õppivat noorsugu. Temale antakse tasuta liuvälja kasutada.

Samal aastal pannakse alus ka murutõnise mängule

linna platsil Harjuvärava mäe all, kus praegu on Kalevi tennis-platsid. Seltsi liikmed käivad mängimas kaks korda nädalas. Vanematele liikmetele võimal-

datakse osa võtta veeremängust Vene heategeva seltsi majas, kus praegu asub linna raamatukogu.

1909. a. hakkab

sportline liikumine

rohkem hoogu võtma. Tehakse sel alal esimesi katseid, kuigi sellest palju ei teata. Ka puuduvad abinõud. Kuuli asemel tõugatakse kivi, ketas on kodu valmistatud ja selle juures vaieldakse, kuidas teda heita. Hakatakse vehklemist harrastama. Helsingi ülikooli juurest kutsutakse külla võimlejaid. Sügisel kergejõustiku võistlustel on 4 osavõtjat: Tõnson, Õunapuu, Tscherpe ja Schmidt. Võisteldi kõrgus- ja kaugushüppes, kivi tõukes ja ketta heites.

Hüpete juures tarvitati hoolauda, kuigi sellele vastu vaidles Schmidt, tuues ette, et metsas üle kraavi hüppamisel pole kellelgi lauda kaasas.

1909. a. talvel korraldatakse esimesed kiiruisutamise võistlused.

Võistlused olid kahes klassis. Sõideti edaspidi ja tagurpidi ja muude viguritega. Suvel korraldati esimesed ujumiskursused Krauspe ujulas Kalarannas.

1910. a. pannakse alus vee-sportile Pirital.

Seltsi algatusel luuakse korralik mootorpaadi ühendus Kalaranna ja Pirital vahel. Selts valmistas L. Tõnsoni juhatusel esimesed süstad ja paadid. Pirital areneb rannaelu ja kasutama hakatakse supelkostüüme. Trikood teevad kubernerile peavalu.

Temale on ette kantud, et inimesed Pirital rannas seltskonna moraali vastaselt end ülal peavad. Politsei toimetabki ühe sportlase ujumiskostüümis läbi linna, et oma kombustavastase ihukatte pärast kohtus vastust anda. Kohtunik oli aga kultuurilisem ning lasi mehe vabaks.

Korraldatakse ujumisvõistlused ning sõndmised paatidel ja süstadel. Korraldatakse ühissõite mitmele poole ning lõpuks pannakse toime veneetsiaõõ Pirital jões talvargiga. Pirital on seltsi asukohaks Pihlaka kuur. Siin käiakse koos, siin lüüakse maha ka simmanid, kuna kartulipeenarde vahel peetakse kergejõustiku võistlusi.

Kui augustis peeti omavahelisi võistlusi, siis „Meteori“ jalgpalli meeskond vaatas eemalt tegutsemist pealt. Võistluste lõpul avaldati soo-

vi terves koosseisus tulla üle Kalevi värvide alla. Ettepanek võeti vastu ja sellest ajast peale tekkis Kalevi jalgpalli meeskond.

Soomest telliti suusad ja müüdi seltsi liikmetele edasi.

1911. a. korraldatakse Gonsiori aias juba

suuremad kergejõustiku võistlused.

Tahetakse sportlasi mitmekülgsest arendada ja mitte ühekülgselt atleet teha. Pea kõik osavõtjad esinevad enamikus numbrites.

Viskeid ja tõukeid tehakse mõlema käega.

Hüppeid loetakse mõlema jala pealt.

Võistlustel oli 12 numbrit ning üldises kokkuvõttes tuli esikohale L. Tõnson, teisele A. Õunapuu ja kolmandale Meri.

Pirital rand aga tõmbab seltsi nooremad liikmeid. Tahetakse saada ka kindlamat peavarju.

Otsustatakse Piritale soetada oma le maja. L. Tõnsonilt ostetakse jõe kaldal ja maantee ääres krunt, kuhu püstitatakse maja,

mis veel praegu Pirital külastajate tähelepanu köidab. Kaevamistöid aitavad teha ka seltsi liikmed. Maja kavatsiti esialgu kahekordne. Kuid ehitamise palavikus tuli juure kolmas kord ning kelder tehti sügavaks. Keldrisse määrati ruumid ka paatide töökoja jaoks, söögi- ja vanituba ja köök.

Kogutud varandused on läinud ehitusse. Raha on otsas. Üksikute seltsi liikmete vastutusel saadakse Tallinna Eesti vastastikku krediidühisusest või rahvasuus „Eesti pangast“ laenu. Ehitus viidi lõpule ja siseruumid kaunistati eesti kunstnikkude töödega, nagu Laipman, Burmannid, Aren, Uurits ja Janson. Maja õnnistati 27. mail 1912. Samal aastal käivad esimesed kalevlasel väljaspool Tallinnat võistlemas. E. Steinberg käib Riias.

Asutatakse Balti spordiseltside liitu.

1912. a. saadetakse L. Tõnson ja Pachel omal kulul Stokholmi olümpiamängude tutvumise spordiga. Schnelli tiigil asutatakse teine liuväli koolilõpilastele tarvitamiseks. Jalgpalli meeskond lööb maha võistluse Tartu üliõpilastega. Kiiruisutajad Raup ja Villemson käivad Peterburis võistlemas.

Eelmisel aastal pandi alus raskejõustiku osakonnale. Nüüd juba sõidab Turner Peterburi ja Kaplur Viini võistlemas. Sportline liikumine võtab erilist hoogu. Sõidetakse Riiga võistlemas. Süstadel sõidavad

Eesti A.-S. John Nurminen

Tallinn, Väike Karja tän. 12

Speditsioon & tollitalitus
Inkasso & kinnitamisid

Telegraafi aadress: JOHNURMINEN

Kõnetraadid: 7-95 } Kontoris
1-96 }
13-99 Tolliametis

Postkast nr. 12

Süsteratk Soome. L. Tõnson, V. Kuusner ja F. Lindeman väljasõidu eel.

Tõnson, Kuusner ja Lindeman üle lahe Soome.

Korraldatakse juba esimesed jääpallimängud.

Maale saadetakse paremad mehed, et õpetada teisi.

Nüüd tekkis konflikt valitseva võimuga.

Kuberner leidis, et seltsi tegevus ei ole enam kooskõlas seltsi põhikirjaga ja sellepärast nõudis, et tegevus peaks piirduma aladega, mis varemalt kindlaks määratud. Kuberner kartis rahvuslikke püüdeid. Kubernerile tehti ettepanek muuta senist seltsi põhikirja sarnaselt, et oleks võimalik tegutseda kõigil spordialadel ja kogu Eestimaa kubermangus juhatusel asukohaga Tallinnas. See ettepanek aga ei leidnud kinnitamist. Tuli valida uus tee.

Oma liikmetest asutati uus selts „Eestimaa spordiselts Kalev“.

Sellel olid laialdased tegevuse piirkonnad ette nähtud. Põhikirjale suuheti kinnitamine välja nõutada. Nii siis võis senine rattasõidu selts oma varanduse täielikult uuele seltsile üle anda. Endisse seltsi jäi ainult 8 liiget, et seltsi mitte surmale sukuda lasta, kartes, et kubeneri käsi ka uut seltsi tabada võib. Aasta jooksul oli juhatusel palju tegemist „Lootuse“ ainga kui ka Pirita mājaga. Viimase ehitamine läks kaugele üle eelarve maksma. Lubati lõpuks krediiti 13.200 rubla. Ka oli ehitajaga sekeldusi.

Gonsiori aia kasutamiseks lõppes

„Lootusega“ leping juba 1911. a. sügisel. Lepingut ei tahtnud „Lootus“ uuendada, kuigi vanas lepingus etteütlemlise tähtaeg mööda oli lastud. Kuid ka „Lootus“ ei saanud aeda kaua oma käes pidada. Linnavalitsus pidi selle rentnikult üle võtma ning sellega tuli läbirääkimistesse astuda linnavalitsusega. Ligi aasta kestnud kauplemiste järele saadi aed rentida talvekuudeks liuvälja korraldamiseks. Suveks aga sai „Lootus“ aia omale. Viimasega sõlmiti siis uus leping aia kasutamiseks.

Ka renditi seltsile Rannaväravamae külje all olev vallikraav. Otsiti talikorterit. Ehitamiseks oli parajasti „Estonia“ teatrimaja ja käidi seal ruume vaatamas. Kavatseti ka välja andma hakata kergejõustiku broshüüri. Kuid juhatuses ei saanud ettepanek tarvilist enamust ning see kavatus tunnistati enneaegseks.

1913. a. saab lõpuliku kuju vana seltsi tegevuse piiramine ja varanduste üleandmine uuele „Eestimaa spordiselts Kalevile“. See küsimus otsustatakse jaatavalt seltsi peakoosolekul 29. mail 1913. a.

Loetakse ette kubeneri kiri rattasõidu seltsi laialdase tegevuse piiramise kohta.

Tehakse ettekanne läbirääkimistesse uue seltsiga. Üksmeelselt otsustatakse varandused uuele seltsile üle anda ja tegevust selles jätkata. Juhatus volitatakse tarvilisi samme astuma. Seltsi nõudmised ja kohustused koostatakse ja juhatus poolt

22. novembril 1913. a.

otsustatakse kõik üle anda uuele seltsile. Seltsi äriseis on 16.688 rubla 46 kop. Pirita maja on hinnatud 14.399 rublale. Maja inventar on 750 rubla, liuvälja elektrisesead 621 rubla jne. Seltsi omakapitalid on otas ning kohustuste poolel esinevad ainult võlad. Uus selts võtab ka kõik kohustused nimekirja järele üle. Suurem võlg on Tallinna vastastikule krediitühisusele — 9435 rubla. Lisaks on eravõlad. Neist suuremad Lender ja Jürgensile ehitusmaterjali eest — 2303 rubla.

Aasta jooksul sportline tegevus arenes aga edasi ning tihemini tehti väljasõite ja võistlusretkeid kodumaa linnadesse ja üle lahe Soome. Tihti võisteldakse välisseltside võistlustel. Sellega lõpeb esimese seltsi protokolliraamatu sisu.

„Kalevi“ arenemist jutustab nüüd edasi

teine protokolliraamat, kus esimene sissekanne on järgmine:

„Eestimaa spordiseltsi Kalevi asutajate koosoleku protokoll 27. mail 1913. a. Asutajate kogu poolt saavad järgmised isikud, kes kohe peale seltsi põhikirja kinnitamist olid soovi avaldanud, seltsi liikmeteks vastu võetud: Aleksander Pachel, Karl Laussen, Jaan Tulp, Vilhelm Feldt, Gustav Lanekorb, Tõnis Jürine, Jaan Linnamägi, Richard Viilas, Eduard Schneidemann, Sergei Orloff, Rudolf Kuuskmann, Johannes Tamm, Marta Jakobson, Hans Ant, Peeter Kirk, Jüri Schönberg, Johan Ellip, Volde- mar Klement, Eduard Allas, Henn Paju, Jaan Olbrei, Jüri Vilms, Priido Roog, Heinrich Kiiwer, Jaan Karu, Konstantin Sagris, Arthur Seppam, Julius Reinhans, Arnold Mühlberg, Aleksander Dreverk, Johan Brandt, Arthur Tedder, Julius Michelson, Edgar Susi, Aleksander Vanakamar, Oskar Vokk, Voldemar Evald, Johannes Blumfeldt, Regastik, Marta Kreekmann, Amalie Krimps, Aleksandrine Pedusaar, Oskar Tamjärv, Eduard Hiop, Evald Dolf, Martin Hüüs ja Aleksander Kahro.“

Protokolle peetakse juba eesti keeles. Uue seltsi asutajateks olid: Leopold Tõnson, Gustav Lanekorb, Artur Perna, August Peet, Artur Üibopuu, Konstantin Konik ja Bernhard Abrams.

Seltsi büroo ruumid üüritakse Tallinna ehituse-, tööstus- ja kaubandus- panga käest Karja tän. 3.

Kõik tuntumad tegelased astuvad uue seltsi liikmeks ja 9. augusti peakoosoleku ajaks on

seltsil juba 232 liiget.

Jalgpalli hakatakse mängima Tiigiveskil, kuna Rannaväravamae vallikraavi tahetakse ehitada 3 murutõnise platsi. Seltsi liige Konrad Mauritz otsustab

annetada 300 rubla

selleks, et 1916. a. Kalevi seltsi liikmed võivad Berliini olümpiamängudest osa võtta, kui nad saavutavad annetaja poolt ülesseatud normid. Astutakse Balti olümpiakomitee liikmeks.

1914. a. areneb sportline tegevus. Võistlused tihenevad. Astutakse Tallinnas asutatava „Eesti spordilehe“ osühisuse liikmeks ja omandatakse kaks osatähte à 25 rubla. Lehest ei saa tegelikult asja. Olümpiakomitee sekretäriks valitakse O. Strandman. 1913/14. a. tegevus annab 1273 rubla puudu- jääki. Seltsi varandusline seis on kasvanud 26.784 rublale.

Puhkeb ilmasõda. Huvitav on märkida selle väljakuulutamise päeva, s. o. 20. juuli 1914. a. juhatusel protokolli: „Tähele pannes, et Saksa riik Vägev Venemaa valitsusele sõ-

da on kuulutanud, mis tänasel päeval avaldatud sai, otsustati tänase päeva peale määratud pidu pidamata jätta; ka otsustati kavatsatud 1., 2., 3., augusti murutõnise võistlus pidamata jätta.“

Võimlemise tunnid kantakse Toomkooli saalist üle pritsimaja saali. Juba otsustatakse siis soovitavaks pidada talve jooksul korraldada murutõnise mängu.

1915. a. hakkab kibedamalt tunduma sõja tagajärgi.

Pirita maja üüritakse mereväe valitsusele 2200 rubla eest. Liuväljal on valgustus puudulik, kuna linn peab olema pime, et võimalust võtta vaenlase õhulaevale orienteeruda ja pomme pilduda. Palutakse nõusolekut korraldada augustis Baltimaa

O. Amberg, esimees 1914.—1915.

olümpiaadi. Küsimuse jaatavalt otsustajaks oli Riias asuv Balti olümpia-komitee. Kuna aga väljastpoolt Tallinnat olümpiaadiile ülesandmisi ei tulnud, siis loobuti võistluste korraldamisest.

Ka sel aastal võetakse osa ülevenemaalistest kergejõustiku võistlustest, mis Moskvas pidamisele tulid. Astutakse ülevenemaalise jalgpalli ühisuse liikmeks.

Nüüd kolitakse juba Touring klubi Tallinna osakonna ruumidesse, kus aastas 400 rubla üüri maksetakse. Võetakse osa Tallinna spordiseltside koosolekust

„kohaliste jalgpalli ja kergeatletika

Liigade asutamise asjades.“

Kuna eelmistel aastatel korraldati ujumise kursusi ja suurt tähelepanu pühendati võimlemisele, siis äratub erilist tähelepanu 1916. a. kergejõustik, mil alal otsustatakse kor-

Kalevi maja Pirital.

G. Lanekorb, asutaja liige ja esimees 1916.

raldada kursusi. Õpetust peavad andma paremad kergejõustiklased. Nende kursustega loodetakse elustada seltsi tegevust, mis vaikselt jäänud ilmasõja tõttu, mis seltsist ära viinud kandvamad jõud.

1917. a. toob endaga kaasa revolutsiooni ja juba otsustab Kalev astuda Eesti liidu liikmeks. Aasta algusest peale töötas Kadrioru kelgumägi. Sõidu hinnaks oli: 15 kop. ja lastele 5 kop. üks ots. Esimese päeva sissetulek otsustati anda kuberner

A. Jürgens,
esimees 1917.

Langes koos J. Vilms'iga 1918. a.

prouale. Lastakse tõlkida Lauri Pihkala „Poiste spordiõpetus“, et seda hiljem kirjastada. Avaramate tuulte puhumisel hakatakse ka

tähtsamaid probleeme lahendama.

Sellest kõneleb pikemalt seltsi juhatuse protokoll 13. juunist 1917. a.: „Päevakorras on sisemine elu korraldamine. Sel puhul valgustati meil spordiliikumist üldiselt Eestis, katseti meie spordi tuleviku ülesandeid selgitada, kui rahvuslises mõttes ka rahvusbioloogilistelt seisukohtadelt. Selles mõttes vaadeldi sporti kui tõsist edufaktorit ja organiseerimisabinõu. Vaja oleks sporti ainult laiematesse rahvakihtidesse istutada. See sugune üldine, noorsoo keha karastamine Kreekamaal — gümnaastika all tuntud — on meie modern elus just spordi jume omanud. Kalevil, kui esimesel, suuremal ja iseteadvamal spordiseltsil oleks siin suur tegevuspõld, mida ka koosolekul iseäranis toonitati. Kuid, et niisugusele tegevusele suuremat hoogu anda ja kõikide jõudude koondamist, mis sellel alal tegevad on, ühte tulipunkti juhtida — arvati tarvilikuks

Eesti spordiseltside liitu asutada.

Sellele üldisele platformile Kalev asetades on selge, et tema nende suurte ülesannete teostamiseks ainult siis asuda võib, kui tema enese organid on küllalt tugevad ja vastupidavad. Selleks on aga tarvis tervet sisemist elu värskendada ja teda teatava takti järele pulseerima panna.

Noored on meie värsk veri ja takt.”

Järgmisel juhatusel koosolekul otsustatakse, et seltsi osakonnad peavad töötama peakoosoleku poolt vastuvõetud „põhjuskirja“ alusel ja et osakondade ülsandeks on erispordi-

harusid edendada. Kuna „Lootuse“ ja linnavalitsuse vahel on rendileping murtud, otsustatakse paluda kogu Gonsiori aeda anda „Kalevile“ rendile. Kuid see ei teostu, kuna „Lootus“ lepingut uuendada saab.

Tegevus jääb ikka kitsamaks ärevate aegade tõttu.

1918. a. otsustatakse laenata 1000 rubla Tallinna spordiselts „Spordile“. Kavatakse Pikal tänaval „Ühiselu“ maja üürida seltsi ruumideks. Ülevenemaalistest reeglitest minnakse üle üleilmilistele. Trükitakse 5000 eksemplari „Poiste spordiõpetus“ ja 1500 eks. „Spordi kalendrit“. Korterisse minnakse bürooga asutatud sporditarvete „Esto“ ruumidesse, kus püstiti ajani, mil saadi kätte praegused ruumid. Kuna nüüd seltsi liikmed jälle Tallinnas, hakkab tegevus uuesti hoogu minema.

Kõneldakse ka poliitikast ning suvel

astub hulk seltsi liikmeid „Omakaitse“ liikmeks.

Ning kui tuleb lõpp võõrale okupatsioonivõimule ja määratakse Tallinna iga politseiijaoskonna kohta oma komissar, siis on nende hulgas enamik kalevlasi. Seitsmest neli.

Kuid jälle on türiku aega, kus saadakse tunda vabadust, kuna mõni päev peale Saksa revolutsiooni Vene punaväed Narvat pommitama hakkavad ja sissetungimist Eestisse alustavad. Kui vaenlaste väed ikka enam ja enam edasi tungivad ja kogu Eestis meeoleolu võrdlemisi langema hakkab, kerkib juhtivate kalevlaste seas mõte

minna päästma kodumaad, langetada selle eest või aidata tuua vabadust.

Tolleaegse sõjaministri kindral Larka käest saadakse luba korraldada erilööksalka. Viimasesse kogub jõudsalt seltsi liikmeid ja paaripäevalise harjutamise järele võidakse juba lähin-guväljale minna. Admiral Pitka dessantretk tehakse kaasa peale 1918. a. jõulu ning mõni päev hiljem minnakse rege-del ja lauluga Narva maanteed mööda välja vaenlase pealetungi pealinna suunas takistama. Sõjategevus kisub kaasa. Enamik seltsi tegelasi võtab püssi kätte ja lahku rahulikust kodust ja seltsi tööst. Löögisalgast areneb korralik väeosa, mis kaasa teeb kogu vabadussõja, mille kriitilistel silmapilkudel otsustandvat lööki antakse nii punaste kui ka landes-vehri vastu. Sellega möödub 1919. Paljuid paremaid kaaslasti tuleb leinata. Nende mälestus on seltsile ikka kallis olnud ja neid pole unustatud.

Vabariigi valitsus hindab Kalevi teeneid vabadussõjas sellega, et annetas 50 aastaks tasuta kasutamiseks maaala Piri-ta jõe kaldal.

Selts nimetatakse ümber „Eesti spordiselts Kalev.“ Toibutakse saadud haavadest. Kuudel peale sõja lõppu saavad paljud noored sportlikku õpetust. Sõduritena on neil võimalus korrali-

kult harjutada. Juba 1920. a. pääsime iseseisva rahvana Antverpeni olümpiamängudele ning seal on meie mehed täiesti üllatuseks. Tuuakse ära raskejõustikus auhindu ja kohti noorele rahvale, kes suhteliselt rahva arvule platseerub esimeste hulka.

Tegevus paisub ning on hädavajalik soetada omale mitte ainult kindel harjutusväli, vaid ka ruumid. Linnavalitsusel lõpeb rendileping „Lootuse“ seltsiga. Lepingut enam ei pikendata ning ruumid ja krunt Gonsiori tänaval ja Veneturu ääres antakse Kalevile 12 aasta peale rendile.

Nüüd hakkab palavlik töö korraliku kodu loomiseks.

Spordiväli muudetakse mitu korda suuremaks. Selleks tuleb palju tööd teha. Ühelt poolt tuleb maad ära vedada ja teisel täiendada. Hoone juures tuleb parandusi ette võtta. Ehitatakse väljale tribüünid. Väljal hakatakse pidama suuremaid võistlusi ning linn saab korraliku liuvälja, mille kasutamine järjest kasvab. Sportline liikumine võtab järjest hoogu. Tekib uusi osakondi. Seltsil on üks 4 jalgpalli-meeskonda, kes vabal ajal ja võimalusel sõidavad provintsi-linnadesse ja alevitesse võistleva kohapealse meeskondadega. Kergejõustiklased teevad sama. Üle maa levineb spordiliikumise laine.

Liuväljale ehitatakse kivist ajakohane riietusruum. Ettevõtja käest ostetakse ära Kalevi poolt renditud maa-alale ehitatud kaubahoone. Sellest hakatakse sissetulekuid saama. Sellest peale võib Kalev ka suurendada väljaminekuid spordiliikumise propageerimiseks, selle laiendadesse hulkadesse viimiseks ja noorte kasvatamiseks. Viimase kaheksa-üheksa aasta jooksul on Kalev spordiliikumise peale kulutanud kõik omad sissetulekud, mis summad tulevad arvata 15.000-kroonile aastas. On õpetatud inimesi, loodud võimalusi harjutamiseks ja õppimiseks, on kutsutud välismaalt õpetajaid, on saadetud inimesi välismaale õppima, on võimaldatud oma parematele inimestele sõita välismaale võistlustele.

Viimastel aastatel laieneb seltsi tegevus veelgi üksikute spordiharude peale.

Ainult üksikuid spordialasid ei ole selts harrastanud.

Seda näitavad lähemalt üksikute spordiharude ja osakondade ülevaated. Kindlatel tõusuaastatel soetatakse ka meresõidu jaht, mida kasutatakse purjejahispordi harrastamiseks. Et see aga võrdlemisi kallis lõbu on, siis ei leia ta suurt osavõtmist ning juhatus peab kasutama soodsat juhust selle abinõu müümiseks.

Ühenduses üldise tasakaalu saavutamiseks meie kodumaa elus kaob ka alaline tõus seltsi majandusliikudes ettevõtetes. Siin hakkavad lõpuks üksikud sissetuleku allikad kahanema ja sellepärast on seltsi juhatus vii-

Pärnamäe,
seltsi asutaja liige.

mastel aastatel pidanud rohkem muret kandma majandusliikude küsimuste pärast, kuna puhtsportline tegevus on üle viidud osakondadesse, kellel oma juhatused ja sellega kiiremlt ja paenduvamalt asju ajada saavad.

Kui aga 1. detsembril 1924. a. meie iseseisvust uus hädaoht varitses ja leidus isikuid, kes õpimeduses tahtsid meid vallutada ja viia võõra ikke alla,

siis oli Kalev jällegi kohal oma meestega,

kes relvad käes välja läksid, et kaitsta suurte ohvritega kättesaadud vabadust. Loodi kaitseliidu malevkond, kes praegugi oma tegevust jätkab ja üldist tähelepanu on leidnud.

Side kodukaitse organisatsiooniga on ikka tihedaks jäänud. Nii annetas selts Kalevi pataljoni kui sõjaaegse Kalevi Maleva järeltulijale lipu. Pataljoni kaader aga astus täies koosseisus seltsi liikmeks.

Seekordne juubel on aga seotud veel teise sündmusega. Vabadussõja päevil anti lubadus mälestada neid kaaslasti, kes vaenuväljal andsid oma parema, ohverdasid oma elu meie vabaduse eest. Tallinnas Rahumäe kalmistul püstitatakse seltsi poolt seltskonna lahel toetusel graniidist mälestussammas, mis aastasadade jooksul meie rahvale meele peab tuletama, et „langenud on viimse veretilgani truuks jäänud isamaale.”

Jalanõude kauplus

P. ERS

Estonia teatrimajas nr. 12

**Elegantsed
jalanõud.**

— Churchill: Kalifornia ülikoolist on oda heitnud 69,19 mt. Alles mõni nädal enne seda saavutas ta 66,31 mt. Amsterdamis 1928. a. heitis ta 50,93 mt.

Kergejõustik.

Joh. Villemson.

Tuues ülevaadet Eesti spordiseltsi Kalevi kergejõustiku tegevusest seltsi 30. a. juubeli puhul, peab mainima, et kergejõustik Eestis organiseeritud kujul kui võistlusspordiala sai alguse E. S. S. Kalevist ja kergejõustiku edaspidine levinemine ja edenedamine Eestis on tihedalt seotud spordiala tegevusega Kalevis.

Ainuke spordiala, mida Kalev kui jalgratturite selts algaastail harrastas, oli rattasõit. Viimane ei leidnud poolehoidu liikmeskonnas kui võistlus-spordiala, vaid kui meelelahutus-ajaviide ning rattasõitjatele korraldati pühapäeviti vaid väljasõite.

Seltsi sportlasele tegevusele tõi aasta 1908 pöörde.

Juhatusel ettepanekul võttis peakoosolek Dr. F. Akeli juhatusel vastu otsuse jalgrattasõidu kõrval harrastada ka teisi spordialasid. Peakoosoleku otsuse teostamiseks astutakse samme Eesti seltsi „Lootusel” aia rentimiseks, kus kavatakse mängu, harjutusi ja võistlusi korraldada. Liikmetele tellitakse spordikirjandust — „Sport Rundschau”, „Athletik”, „Wassersport”. Võimlemisega tehakse algust Toomkooli võimlas. Kergespordi ala juurde tegelikult sel aastal siiski ei jõuta, vaid järgmisel aastal alatakse harjutuste ja võistlustega.

Paljuid vast huvitab siiski küsimus, millised asjaolud andsid tõuke kergejõustikuga tegutsemiseks — harjutamiseks ja võistluste korraldamiseks — ning kes olid asjaalgatajad?

Käesoleva küsimuse selgitamiseks ning lähemate andmete saamiseks pöörasin ühe asjaosalise ning asjaalgataja, Leopold Tõnsoni poole, kes järgmist seletas, kirjeldades sündmusi üksikasjaliselt ja täpselt, nagu oleksid nad aset leidnud eile.

Nagu nimetatud tegutses Toomkooli võimlas kooli võimlemisõpetaja hr. Tšerpe (rahvuslitselt riigisakslane) juhatusel rühm Kalevi võimlejaid. Teiste osavõtjate seas võttis harjutustes osa riialane V. Schmidt (nüüdne k.-ü. „Vaba Maa” masinameister), kes Riias oli tegutsenud kergejõustiku alal ja kes end seepärast luges „asjatundjana” nimetatud spordialal. Arvatavasti oli ka hr. Tšerpe puutunud Saksamaal kokku kergejõustikuga. Kuna seltsi liikmete kasutada oli välistama spordikirjandus, siis tutvuneti selle kaudu olümpiamängudega (1908. a. olümpiamängud Londonis) ja leiti viimaste kavas spordiala, mida nimetati tol ajal

kergeatleetikaks või olümpiaspordiks.

Tšerpele ja Schmidtile seltsisid kalevlased L. Tõnson ja S. Orloff ning esimesed võistlused löödi maha end „Lootuse” aias sügisel 1909. a. Korraldati neljikkvõistlus ja kava koosnes:

- kivitõuge (harilik tänava-sillutamise neljanurgeline raudkivi, raskusega 25—30 naela),
- kettaloopimine,
- kõrgus- ja
- kaugushüpe hooga.

Auhinnad arvati kogusummas suhepunktide alusel

ja esimese võistluse võitis L. Tõnson. Et arusaamatusi ära hoida, loeti välja ja pandi maksma ka oma võistlusmäärused: heited ja tõuked teostati neljanurgelisest kastist, kuuli- ja kivitõugeid mõõdeti kasti välis-servast kuni kuuli ja kivi jälje keskpunktini. Naelkingi ei tuntud ja hüppeid teostati palja jalu või võimlemise kingis. Kaugushüppe plank ei olnud asetatud ühetasaselt maapinnaga, nagu nüüd, vaid plangu esiküljel oli lahti kaevatud 5 sm. sügavuselt, et parem varvastega ärahüppel tõugata.

Esimesed katsed andsid hoogu edaspidiseks tegutsem. ja spordiala leidis poolehoidu ka teiste võimlejate seas. Asuti harjutustele, millised peeti „Lootuse” aias Põllumeeste seltsi näituse kuuri all. Tegutseti talve läbi, et „vääriliselt” esineda järgmistel võimlemishooaja lõpuvõistlustel 1910. a. suvel Pirital. Võistlus-kava täiendati uute aladega ja peale kergejõustiku võeti sisse ujumine ja sõudmine.

Järgmised võistlused, millised pidid olema n. n. katseteks hooaja lõpuvõistlustele, peeti 4. juunil 1910. a. Võisteldi ja näidati tagajärgi:

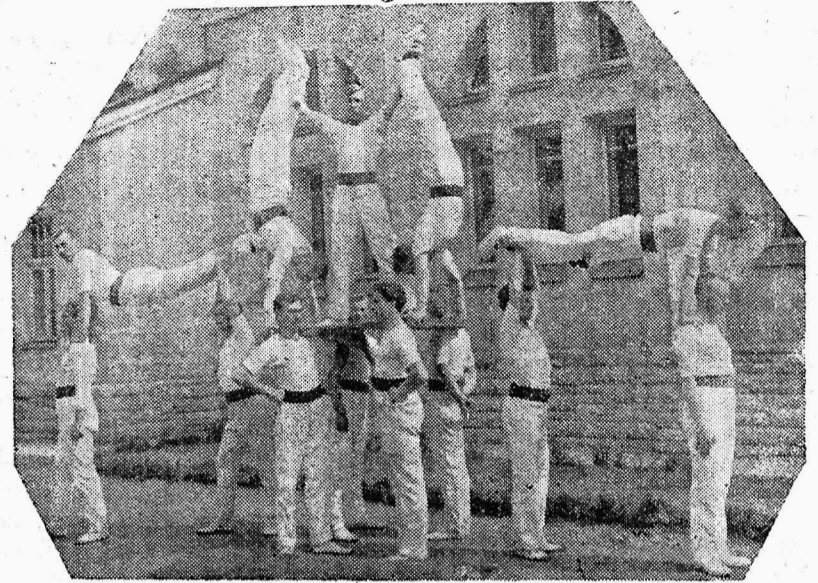
- kõrgushüpe hooga (hoolauvalt) A. õunapuu ja S. Orloff — 155 sm.
 kaugushüpe hooga — A. õunapuu — 5,40 sm.
 100 m. jooks — A. õunapuu — 13,4.
 kivitõuge (27 naela) — S. Orloff — 6,40 sm.

Hooaja lõpuvõistlused algasid sama aasta 22. juulil ja lõppesid 1. augustil. Osa võtsid järgmised võimlejad: Kuusner, Linnaks, Meri, Orloff, õunapuu, Schmidt, Trei, Viilas, Vokk ja Vunn.

Auhinnad arvati kogusummas kõigilt aladelt kokku suhepunktide alusel ning võitjaks tuli Meri 50,5 punktiga. Võistluste parimad saavutused olid:

- 100 m. — Kuusner — 13,0.
 1500 m. — Kuusner — 5 min.
 Kõrgushüpe hooga — Schmidt — 1,35.
 Kõrgushüpe hoota — Meri — 1,03.
 Kaugushüpe hooga — õunapuu — 5,07.
 Kaugushüpe hoota — Meri — 2,69.
 Teivashüpe — Viilas — 2,05.
 Kuulitõuge — Orloff — 8,12.
 Kivitõuge — Orloff — 8,12.
 Ketaheide — Orloff — 25,31.
 Odaheide — Orloff — 31,20.
 Süstasõit 500 m. — Kuusner — 3,16,4.
 Süstasõit 3000 m. — Kuusner — 21,54,0.
 Skuller (sõudmine) 1000 m. — Kuusner — 10,23,0.
 Skuller (sõudmine) 3000 m. — Schmidt — 21,13,8.
 Ujumine 50 m. — Meri — (aeg ei võetud).
 Ujumine 300 m. — õunapuu — 4,47,0.

Samal ajal tegutses jalgpalli-alal mitteametlik rühmitus sportlasi jalgpalliklubi „Meteor” nimel, kes pühapäeviti Pirita läheduses jalgpalli harjutavad. Nähti Kalevi võimlejate

„Kalevi” võimlemisgrupp harjutusel Toomkooli võimla ees. Grupist kujunes ja sai alguse Kalevi ja Eesti kergejõustik.

kergejõustiku harjutusi ning võistlusi. Jalgpallimeestele meeldis uus spordiala, prooviti „numbreid” järgi teha ja tagajärjed osutusid rahuldavateks. 27. mail 1911. a. astub rühmitus in corpore Kalevi liikmeks. Seega avaneb meestele võimalus järgmistest kergejõustiku võistlustest võtta osa.

Jalgpallimeeskonna liitumisega muutub Kalevi kergejõustiku tegevus hoogsamaks.

Kuna varemalt spordialaga tegutsesid ainult võimlejad, enamuses meheas, tungib jalgpallimeeskonna kaudu kergejõustik nüüdsest peale ka kooliõpilaste — noorte sekka. Mitmed jalgpallimehed loobuvad pallimängust ja valivad kergejõustiku uue spordialana. Teised harjutavad jalgpalli kõrval ka kergejõustikku, jookstes peale mängu ümber Kadrioru ringtee, heites ketast ja oda ning hüppates kaugust ja kõrgust.

1911. a. suvel 16.—31. juulini korraldab Kalev eelmise aasta eeskujul Pirital kergejõustiku- ja ujumisvõistlused. Jalgpallimeestest võtavad osa — Abrams, Steinberg, Margevitš, Luik, Villemson

j. t. Võitjaks tuli Hugo Pihlakas, jättes Margevitši teisele kohale.

Kuna harjutusvõimalused Pirital polnud kõigile kättesaadavad, seatakse linnas, end „Lootuse” aias väli kergejõustiku harjutusteks korda. Tarvilised spordiabinõud muretsetakse Soomest. Sportlased, kes Helsingis huvireisul viibinud, muretsevad endale esimesed naelkingad. Kiilim, kui nahatöömee, varustab omakorda sportlasi kodumaa tööstuse saadustega. Seltsi tegevus ei piirdu enam omavaheliste võistlustega, vaid sama aasta 6.—7. augustil peetakse esimesed avalikud võistlused n. n.

„I ülemaaliste olümpiamängude nimel.”

Osa võtavad sportlased väljaspool Kalevit.

Võistluste saavutustest oleks märkida:

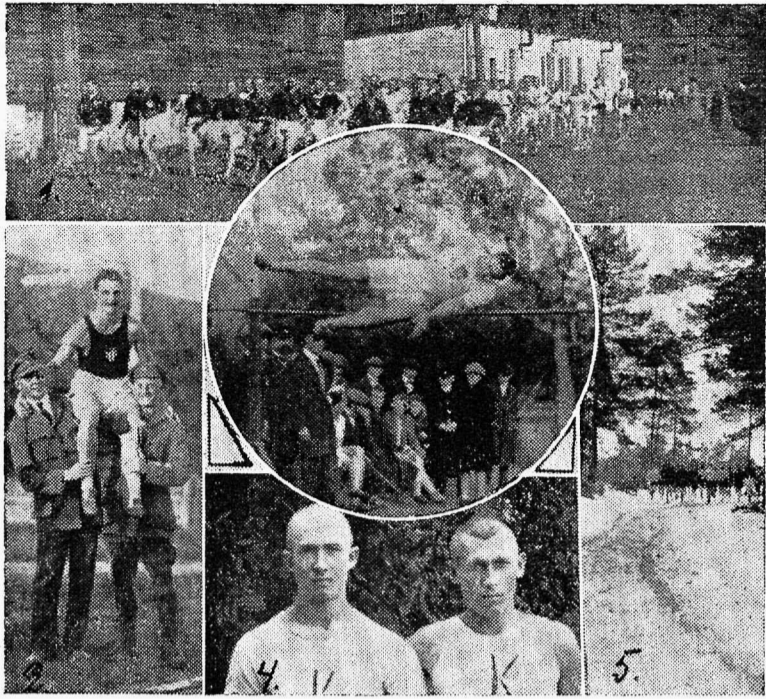
- 100 m. — 12,9 G. Kiilim.
 400 m. — 59,0 G. Kiilim.
 1500 m. — 4,54,6 G. Kiilim.
 5000 m. — 17,59,0 E. Steinberg.
 Kõrgush. h-ga 150+151=301 B. Abrams.

KREDIIT PANK

TALLINNAS
 ASUT. 1907. A.

Osakonnad:

Abja
 Antsla
 Haapsalu
 Hilu-Kelna
 Jõhvi
 Narva
 Petseri
 Võru
 Pärnu
 Nõmme
 Tapa
 Tartu
 Türi
 Viljandi

Ümberlinna jooks. Lähel Kalevi aias. Jooksevad 8 meeskonda 80 osavõtjaga. Jooksjad väljuvad kohtadele.

Lex Klumberg peale maailmarekordi püstitamist 1920. a. kapt. Lepa ja kapt. Tõnsoni õlgadel.

B. Abrams — kõrgushüpe hooga.

Joh. Villemson ja Gustav Külm esimeses Kalevi kergejõustiku vormis. (1911. a.)

Kalevi murdmaajooks vara kevadel.

Kõrgush. h-ta — 1.18 Meri.
Kaugush. h-ga 4.93+5.01 — 9.94 B. Abrams.
Kõrgush. h-ta — 2.60 Margevitsch.
Kuulitõuge 8.95+7.82 — 16.77 Margevitsch.
Odaviske 34.74+25.00 — 59.74 H. Pihlakas.
Kettaheide 23+25+19.17 — 42.42 B. Abrams.
Jalgpalli kauguslõök — 44.35 Luik.
Teivashüpe — 2.42 Alt.

Võistluste korraldus jättis palju soovida: alade läbiviimisega ei rüütatud, katsed kestsid vara hommikust õhtuni. Hüpped teostati kogusummas mõlemalt jalalt ja visked ning heited — mõlema käega.

Sama aasta septembrikuu algusel peetakse esimene klubivõistlus „Valvaja“ spordiosakonna ja „Kalevi“ liikmete vahel.

Võrreldes saavutatud tagajärgi Vene- ja välismaa saavutustega, hellitati juba lootust väärikselt esineda ka väljaspool kubermangu piire. 1912. a. sügisel võtabki E. Steinbergette võistlusmatka Riiga, tultes 5000 m. jooksus kolmandale kohale ajaga 17.06,6.

Spordiala arenemisel ja levimisel ei panda rõhku üksnes Kalevi seltsi liikmete seas, vaid püütakse võimalust mööda spordiala levitada üle maa

ja kaasa aidata selle arenemisele. Seks võetakse ette väljasõite teistesse kodumaa kohtadesse, nagu: Pärnu, Paide, Viljandi, Kärusse, Haapsalu, korraldatakse võistlusi ja demonstratsioone järjekindlalt 1912.—1913. a. jooksul.

— Ameerika elukutseliste tennismängijate meistriks tuli Tilden. Lõpumängus kohtas ta Vicent Richardsiga, kellega oli äge mäng. Tilden oli alguses väga närvi- ning kaotas esimese game'i 7:5. Järgmistel suutis ta end kokku võtta ja vastast lüüa 6:0, 6:1, 6:3. Pealtvaatajaid oli 14.000.

— Prantsuse-Inglise rugby maavõistluse võitis Prantsuse 14:13.

Külvatud seeme kantab vilja — tulemusena uute rühmituste ja seltside tekkimine Tallinnas ja teistes linnades. Kalevi kõrval korraldavad võistlusi 1912.—13. a. kestel „Amateur“, „Union“, V. S. „Sport“ j. t. Ei lepita üksnes rahvuslike võistlustega, vaid

korraldatakse rahvusvahelisi kohtamisi Soome ja Venemaa sportlaste osavõttel.

Samal ajal muutuvad kodumaa sportlaste välisvõistlusretked tihedamaks — külastatakse Peterburgi (20.—22. juulil 1913), Helsingit (1.—3. sept. 1913), Riiat (21.—22. sept. 1913).

1913. a. septembrikus püstitatakse Joh. Villemsonilt esimene Vene rekord 1500 m. jooksus ajaga 4.20,8.

1913. a. astub E. s. s. Kalev Venemaa kergejõustiku liitu, eeldusega, et osa võtta ülevenemaalistest esivõistluste ja olümpiamängudest.

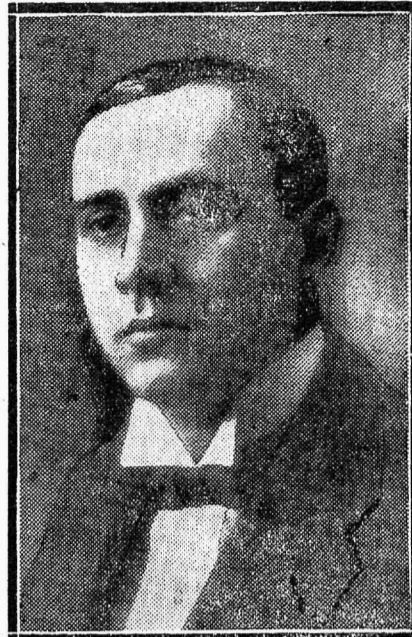
1912. a. Riias korraldatud 2. Venemaa olümpiamängudest võtab Kalev osa rõhkearvulise võistlejasperega, tultes seltsidevahelisel võistlusel suurvärsi Mihaili rändkujule teisele kohale, kaotades Moskvale vaid ühe punktiga. Kuid järgmistel aastatel paneb Kalev juba end maksma, ja nimelt: Moskvas Venemaa kergejõustiku esivõistlustel, võites kuju kahepunktilise eduga ja 1916. a. Peterburis juba 6-punktilise eduga.

Sellest peale ei võideta mitte üksnes venelasi, vaid ka soomlased peavad kalevlastele mitmel võistlustel vanduma alla. Kujuneb klass rahvusvahelise tasemega võistlejaid, nagu: Abrams, Hiip, Kiilim, Lossman, Martin, Ohaka, Rutkovsky, Sauemägi, Villemson j. t., kellega kui tõsiste vastastega arvestatakse. Võistluskutsed saavad nii Venest kui Soomest ja ei möödu võistlushooajal pea ühtki

(Järg 12. lhk.)

Kaks lippu.

(Algus 3. lhk.)

A. Anderkopp, esimees 1920.—21., 1923.

sata, 35 meetrit on raske mure. „Tont teab“, kirub õunapuu, „Soomes heidab iga koolijüts 40, siin vahi silm siniseks, aga kaugemale 35-st ei näe.“

„Kalev“ kutsus külla paarikümmend „Helsingi Kisaveikoti“ sportlast; tarvis on eeskujut, õpetust, ergutust. Imestuse ja aukartusega vaatame Kättö't, sest see mees on jooksnud 100 meetrit 11,3. Ja kui Soome kodusõjas langenud Iuho Habme oda heidab 60 meetri ligi, kamaandab õunapuu 80 meetri peale „eest ära“, sest „ilmarekordi mees heidab.“

Aegamööda, kuid kindlalt siiski jõutakse edasi. Abrams, Villemson, hiljem Ohaka, Saaremägi, Rutkovski, Tammer, Lossman, Klumberg, — nende arenemist nähes ütleb Leopold Tõnson, „Kalevi“ ristiisa ja ideeline looja, tõsiselt ja kartmata: venelased surume varsti nurka.

Ja kaua seda ei olnudki oodata, 1915. a. ja 1916. a. Moskvas ja Peterburis on „Kalev“ kogu Venemaal esivõistlustel esimesel kohal, ning toob suurvärti auhinna Tallinna. Heameelega ju seda meestele, kes Vene vanas pealinnaski Eesti keeles oma võitu „elagu“ hüüetega austavad, ei anta, kuid vana Duper oime, Vene liidu esimees on vaimustatud meie Ohakast, ning lausub: „priglassite Ahaku, putj vosmjet.“ Auhinnaga koos viib „Kalev“ ka juba suurema osa Vene rekorde.

Mäletan aastaid 1912—1913. väikses Gonsiori aias, umbes veerand sellest maaalast, mis praegu. Väikesi poisikesi kari harjutajaid vaatamas, eesotsas kõrvalt majast punapõselisega, kes teistele eestvedajaks ja keda selle eest „kuberneriks“ ristsime. Ühel diskusel krõbises midagi sees, poisid pärimas, mis seal on? Kümnene kuldraha, — on vastus. Ja kadunud oli järgmisel päeval see ketas, alles paari nädala pärast leidsime kusagilt aia äärest, keskelt kivihoopidega lahti kangutatud. Kas poisid kuldraha leid-

sid, jääb muidugi nende saladuseks.

Aberg ja Lurich olid suvised külalised, maadlusmatil harjutamas. Aberg tulnud just Haapsalust, harrastanud jälle kord jahisporti ja sõitnud kusagile liivasaarele oma partneriga tartlase Mossiniga, kes tublilt 9—10 puudaline, harjutama. Korraga on saarel trobikond kalamehi, kes eemalt paadiga möödasõitnud, asja näinud, ja kipuvad A-le naha kallale, et mis sa tuuseldad ja loobid teist? Aberg seletab asja ära, suure vaevaga, siis on meestel suud ammuli ja juba nõuavad: no maadle, maadle, tahame näha!

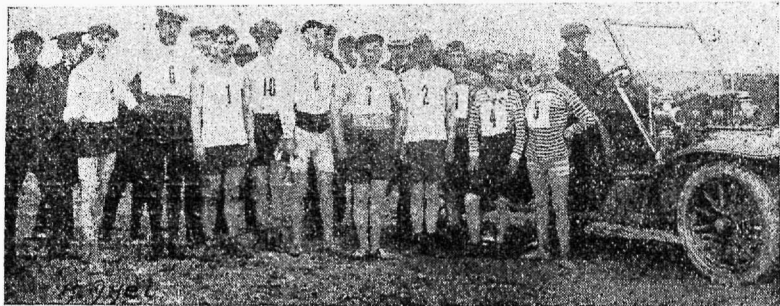
Sergei Orloff, hea südamega, nagu ikka, oli seekord nõrkusega maadluse vastu. „Lubage mind ka,“ sõnab ta Abergile. Aberg asub matile, Orloff kangutama. Aberg muidugi rahulikult lamab ja naeratab, äigab siis korraga Orloffi kaenla alla, tõuseb püsti ja heidab Orloffi kõrgelt matile. Terav „ai“ kostab läbi ruumi, Orloff tõuseb ja ütleb ainult kolm sõna: ei taha enam! Aga sellest ajast peale kippus ka maadlusport arenema ja varsti on Kaplur Viinis võistlustel Euroopa meister — asja-armastaja.

Maaailmasõda kisub endaga kaasa „Kalevist“ kümmed paremad sportlased. Ükskõikselt minnakse kasarmusse, väeliinile. Aga varsti tulevad teised päevad ja Karl Klein kuulutab 1918. a. lõpul kõhklejatele, et „egas meie „Kalev“ ainult selleks tulnud ole, et kuuli loopida, vaid eestkätt selleks, et eestlased olla ja eestlaste kohust täita.“ Ja paar nädalat hiljem saadab peaminister K. Päts „Kalevi Maleva“ kohustavate sõnadega väeliinile. „Kalevi“ lipp käevarrel, lauluga „Eestimaa, su mehe meel.“ Julgelt ja kartmata, täis teadmist ja usku, täis kohustust ja lootust lähevad mehed, rajama pinda, iseseisvat ja vaba, kuhu võoraste segamata üles tõmmata sedakord teist lippu, iseseisva Eesti lippu. Mõnigi minejatest ei tulnud enam, iga vabadus on nõudnud ohvreid, verehovreid...

Veel ligi kaks aastat, „Kalev“ saadab teistega koos oma parema esimest korda kogu maailma rahvaste sportlikele pidupäevale, eestlastele esimestele olümpiamängudele Antwerpeni. Iseseisva rahva lipu värvid kaasas. Linnast linna, riigist riiki, kuini nad ta suudavad tõsta staadioni värava võidumasti, — esimest korda. Kõrgel lehvis ta, vahvalt ja uhkelt: eestlaste vabaduse ja võidutahe.

— Argentiina 5000 mt. uue rekordi püstitas Juan Zabala ajaga 15:10,2.

— Ameerika Ühisriigid võitis Daviscupi võistlustel Meksikot ja sellega lähevad kokku Kanadaga.

Seltsi esimene murdmaa jooks 1912. a.

pühapäeva, kus mõni kalevlane ei viibi välisvõistlusretkel.

Peab nimetama, et tolleaegne kergejõustiku taseme tõstmisel ja edu saavutamisel tuleb üheks ja mõjuvaks kaasteguriks lugeda rahvusvahelist läbikäimist jõustiku alal. Välisvõistlustel omandati võistluskogemusi ja täiendati sporttehnilist külge. Omatud kogemusi ja teadmisi ei hoitud vaka all, vaid anti edasi noorematele.

Aleksander Klumberg.

Ilma- ja vabadussõja aastad ei jäta mõju avaldamata kergejõustiku tegevusele. Mitmed tegevsporlased ja sporttegelased loobuvad tegevusest olude sunnil. Neid asendavad noored järeltulijad, mille tõttu liikumises ei teki seisakut.

1920. a. Antverpenis ärapeetavatest olümpiamängudest, kus Eesti es-

Jüri Lossman.

makordselt esineb iseseisva rahvuse-na, võtavad osa juba Kalevi noorema generatsiooni esitajad Aleksander Klumberg ja Harald Tammer ning vanameister Joh. Villemson.

A. Klumbergist areneb välja aja jooksul maailma parim kümnevõistleja ja odaheltja, kuna H. Tammer kuulub kuulitõukajate rahvusvahelise perre.

Eelpool nimetatule lisaks V. S. Sport'ist üle tulnud Jüri Lossman ja hüppemeister Valter Ever moodustavad tolleaegse eliidi, kes esitavad Eesti kergejõustiku Euroopas, võisteldes suuremates sportlistes keskkohdades, nagu: Londonis, Berliinis, Pariisis, Varssavis, Praagas, Budapestis, Stokholmis ja lugemata arv vähemates linnades. Saavutatakse võite ja hinnalisi auhindu. 1922. a. sügisel püstitab A. Klumberg Helsingis kümnevõistluse ilmarekordi 8.147,505 punktiga.

Harald Tammer.

1918. a. peale töötavad Kalevi kergejõustiklased iseseisvalt. Osakonna esimene juhatus valiti siiski alles 1920. a. märtsikuus koosseisus — G. Källim, A. Veiss, E. Hilop, V. Rõks ja V. Villemson.

Osakonna tegevuse üksikasjalise iga-aastase ülevaate kirjeldamiseks olen sunnitud loobuma ruumi puudusel. Tuleb ainult kokkuvõtlikult mainida, et spordiala edendamiseks ja edukaks esinemiseks on kõik võimalused kasutatud ära. Korraldatakse iga aasta nii rahvuslikke kui ka rahvusvahelisi võistlusi. Andekamatele sportlastele on võimaldatud välismaa võistlustel esineda. Noorte, järeltulijate ligiõmbamiseks on korraldatud iga-aastased kergejõustiku kursused, vanemate tegevsporlaste juhtimisel. Kohtumikkude kaadri ettevalmistamiseks korraldatakse vastavad ettevalmistuskursused. On sisse seatud osakonna märk ja vastav statuut, mille eesmärgiks on noori tegevusele ja suursaavutustele juhtida. On välja antud kaugelt üle poole saja märki.

Raskem ja kandvam osa viimaste aastate kergejõustiku tööst on lausunud Kustas Källimil õigel, kes oma vaba aja on pühendanud spordiala ja tegevuse heaks. Seks suur aitäh!

Hooaja lõpul on osakonna tegevus spordiväljalt üle viidud seltsi võimlasse. Võimlemise ja sihtvõimlemisega valmistatakse ette ja parandatakse vigu edukaks esinemiseks järgmisel hooajal. Tänuväärt töö ja al-

gatusena on Ernst Idla võimlemise alal osakonnale abiks olnud. Tema ettevalmistusel oleme suutnud iseseisvalt oma jõududega saali harjutusi jätkata. Viimastel aastatel on talvist ettevalmistust juhtinud tegevsporlased A. Paluvere ja E. Rahn.

Käesoleval ajal koosneb osakond kaugelt üle 150 liikmest, neist üle 80 tegevliikme — võistleja. Võistlejaspere koosneb peaaegselt noortest lootustäratavatest jõududest, kellele eeskujuks vanad veteraanid rahvusvahelise tasemega võistlejad E. Rahn, J. Tiisfeldt, F. Beldsinsky, A. Paluvere j. t.

Eesti spordiselts Kalevi 30 a. juubeli puhul mälestagu ülaltoodud read kordasaadetud tänuväärt tööd. Valdagu iga kalevlast tänutunne nende vastu, kes olid asja algatajateks ja andsid tõuke kergejõustikule. Olgu edaspidine töö viljarikas meie üldiste sihtide saavutamiseks — noori kehaliselt ja hingeliselt kasvatada, et neist võrsuks terved ja kohusetruud riigi kodanikud. Seks edu ja jõudu!

Valter Ever.

Veesport.

Ed. Kõppo.

Mitmesuguste muude spordialade kõrval on E. S. S. Kalevi tegele- lenud veespordis juba paar aastakümnet, olles ka selles spordiharus paljudel kordadel Eestis esirinnas ja uute suunade näitajaks ning radade ajajaks. Kalevi veespor- di tegevus suvisel hooajal on koonda- tud peamiselt Piritale, kuna linna raiooni mereveed mitmeil põhjusil veesportlasi ei rahulda.

KALEVI VEESPORDI AJALOO ALGUSEKS TULEB LUGEDA 1912 a. SUVET, mil seltsi liikme Anton õuna-

Harjutusi peeti tol ajal jõesus, kuhu ehitati väike riietusruum ja torn vette hüpeteks. Ujumisesildu aga ei olnud ja nende aset täitis jõe kallas. Veespor- di teist tähtsat ala —

SÕUDMIST

— käsitati mõnda aastat varem, kuid tunduva hoo sai ta aga 1912. a. suvel uute süstade ja paatide ostmisega. Samal aastal tehti ka esimene pikem sõit süstadel Soome, millest osa võtsid seltsi liikmed härrad Kuusik, Kom-

Kalevi naissõudjad 1912. a.

puu ettevõttel korraldati esimene ujumise kursus. Osavõtjaid sellest oli 60—70 inimese ümber, nii mehi kui ka naisi, mis arv tolle aja kohta väga suur oli. Korraldati ka esimene ujumise demonstratsioon huvi tõstmiseks laiemates rahvahulkades veespor- di vastu.

pus, Tõnson, Lindemann ja Kuusner. Nendest randusid esimesed kaks Perkolase ja teised kolm Helsingis. Avaramatel välja- vaadetel algas 1913. a. Ujujaid- võistlejaid oli juba 10 ümber kogunenud, teist sama palju ka alalisi sõudjaid.

Märkide ja väärtmetall-
asjade tehase
Roman Tavast

V. Roosikrantsi 6.
Kõnetraat 25-79.

Kalevi naisujjad 1918. a.

Ka ujumisekursus, mis sel suvel korraldati, andis mõnegi ujuja juure. Peale ujumisekursuse peeti ka esimesed sõude- ja ujumisevõistlused. Loomulik, et võistluste tehnilised tagajärjed kuigi hiilgavad ei olnud.

1914. a. algas suurte kavatsustega kogu veespordi ala laiemale alusele seadmiseks. Nimelt oli kavatsus asutada peale ujumise- ja sõudespordika oma jahtklubi purjespordi harrastamiseks, kuid pealetulev ilmasõda võttis selleks igasugused võimalused. Siiski korraldati ka sel suvel ujumisekursused K. Kleini juhatusel, peeti

suvemaja oma kasutada võtsid, läks juhatusel korda sportlaste tarbeks suveks Olbrei maja üürida, kus siis rahvarikkad „kommunad“ asutati; et okupatsiooni survele paljud teenistusest olid, võidi ka rohkem aega spordile pühendada.

Veespordi paisumisega asutati seltsi põhikirja järgi veespordi osakond, kuhu liikmeteks kohe algul 53 asjahuvilist üles andsid. Endise väikese putka asemele ehitati avaram riietusruum, samuti ka stardisillad 25 mtr. vahemaaga ja

Endine liumäe kassaputka Pirital „riietusruumiks“.

ujumisevõistlused ja tehti pikkemaid sõite süstadelega Soome, Haapsalu ning Pärnu. — Ilmasõja aastad 1915 ja 1916 olid veespordile rasked. Juba see, et suurem osa tegevliikmeid väerrinnale kutsuti, halvas veespordi edemist, seda enam aga raskeks muutus olukord peale seda, kui Vene sõjaväevõimud seltsi suvemaja Pirital oma kasutada võtsid ja igasuguse

TEGEVUSE JÕEL ALLPOOL SILDA ÄRA KEELASID.

1917. a. — peale revolutsiooni, võis uut elu veespordi alal märgata.

Olgugi, et maja veel sõjavõimude käes oli, hakkasid üksikud vanemad tegelased Piritalle koonduma ja ujumises ning sõudmises harjutama. Toodi liumäe juurest linnast kassaputka, mis seati jõe kaldale üles riietumisruumiks ja kogumisekohaks. Esimesed võistlused ujumises peeti lahtises vees ilma stardisildadeta. Mõõdeti kaldal 50 mtr. pikkune maa ära ja ülalpoolsest punktist seati võistlejad silma järgi ühte ritta ning võistlus algas. Suve lõpupoole ehitati

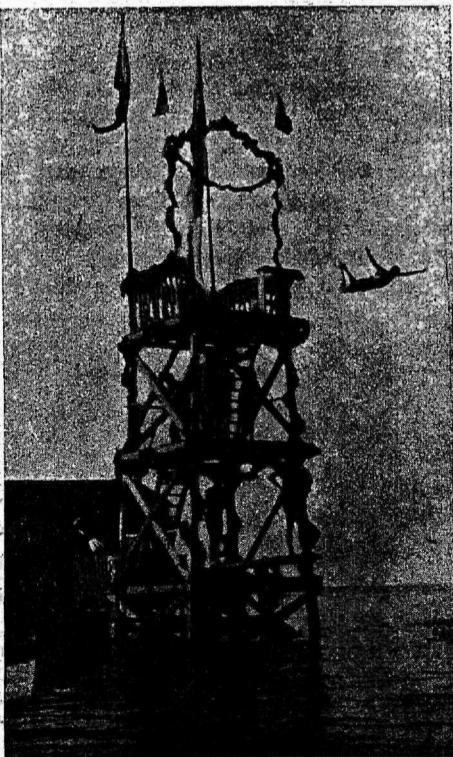
KOLME SÜLLA PIKKUNE STARDISILD,

kust ujujail juba võimalus oli korralikult startida.

1918. a. elas veesport suure tõusu tähe all. Vaatamata sellele, et sakslased venelaste eeskujul seltsi

HÜPPETORN.

Suve kestel peeti kaheks ujumisekursused ja kaheks võistlused, teised neist esmakordselt ülemaalsed. Viimastest võttis osa 45 ujujat, Kalev 38 osav., Olimpia 6 osav. ja v. s. Sport 1 osavõtjaga. Et sarnast võist-

Kalevi hüppetorn ujumisebasseinis Pirital.

lejate kogu veespordi alal esimest korda nähti, siis olid need võistlused huviküllased ja mõõdusid suure elavusega.

KA DEMONSTREERIS SIIS KALEV ESIMEST KORDA EESTIS VEEBALLI MÄNGU.

Tehniliste saavutuste mõttes olid need võistlused juba paremad, sest nii ujumises, kui ka sõudmises seati kõigil aladel uued rekordid üles.

Vabadussõda ähvardas aga jälle veespordi tegevust halvata, sest paljud tegevamad jõud olid isamaa kaitsele vaenuväljal langenud, nende hulgas ka meie veespordile aluse panija Anton Öunapuu!

1919. a. ei tahtnud kohale jäänud tegelased aga eelmisel aastal äratatud huvi nõrkeda lasta ja püüdsid kõik teha, mis nende võimes seisis. Suuresti aitas kaasa asjaolu, et peale aastaid jälle oma majja võidi elama minna, sest sakslaste lahkumisega saadi maja tagasi, ehk küll rüüstatud seisukorras.

Sel suvel suurendati ujumise basseini 25 meetrit 50 mtr. peale ja ehitati juurde veel teine riietusruum. Suve jooksul peeti ära kaheks võistlused ja korraldati ujumisekursusi.

ÜLEMAALISTEL VÕISTLUSTEL OLI ESITATUD 4 SELTSI, KOKKU 53 OSAVÕTJAGA.

(Kalev 45, Valvaja 4, Sport 1 ja poegl. gümn. spordiring 3.)

1920. a. oli üks viletsamatest Kalevi veespordi senise tegevuse kestel, sest suvist aega, millal vee soojus jões tarvilisel kõrgusel seisis, oli kõigest kaks nädalat.

Suve algul peeti ainult Antverpeni olümpiaadi katsevõistlused ujumises, kuna hiljem ettenähtud võistlused külma vee pärast pidamata jäid (vee soojus oli ainult 9 kr.).

Samal aastal korraldasid Soome paremad ujujad Tallinnas, Kalevi kutsel ujumisepeo, ujumisstiilide ja vetehüpete demonstratsiooniga. Kuna Kalevil seni veespordi alal välismaadega läbikäimist ei olnud, nägid sellest sõidust meie tegelased, et omal jõul edasiarenemine väga aeglaselt edeneb ja seepärast hädatarvilik on veespordi elustamiseks väljaspoolt juhatajat tuua.

1921. a. ÖNNESTUSKI SAADA SOOME SELLEAEGSEID PAREMAID,

ujumise alal Jaankko Tiainen ja hüpete alal Jouni Raitat, kaheks nädalaks meie ujujatele õpetajaks.

Ka hiljem kutsus Kalev oma ujujalle treenerid. Seekord saabus neid koguni kolm, kaks Saksast ja üks Soomest. Olgugi, et nende ülalpidamine seltsile üle jõu kippus minema, oli nende siin-olek suureks kasuks ujujatele, kes selle suve ja järgneva-

te aastate kestel nii suuri edusamme tegid, et võisid juba väljaspool kodumaa piire, nimelt

LÄTIS, VÄGA HEADE TAGAJÄRGEDEGA ESINEDA,

tuues sealt mitmeid paremaid võite koju.

Aasta-aastalt on Kalev korraldanud igal suvel mitmeid võistlusi ja ujumise oksuse õppimiseks kursusi ja mitte ükski Tallinnas, vaid oma liikmete kaudu ka mujal, andes oma jõude Ek-raveliidule kursuste korraldamiseks ka teistes linnades ja maakohtades.

1927/28. a. ähvardas saada Kalevi veespordi osakonnale saatuslikuks, kuna enamjagu tolaegseid paremaid ujujaid seltsist lahkusid ja omale uue organisatsiooni asutasid ning endisele kodule enam heatahtlikult ei suhtunud. Osakonda jäid järele veel ainult vanemad liikmed, kes aga võistlustest juba varemalt loobunud ja õige noored algajad. Selle tagajärg oli, et Kalev 1928. ja 1929. a. ujumisaladel E. esivõistlustel suurt kaasa rääkida ei saanud ja kõik paremad kohad teistele organisatsioonidele langesid, välja arvatud veepallimängu võit, mis algusest peale Kalevile on kuulunud ja ka neil aastatel jäi. Perehitemise tõttu oli osakonna kaotus muidugi suur, kuna raha, mis nende äraminejate õpetamiseks kulus välismaa treenerite ülalpidamiseks, väike ei olnud; sellegipärast ei hoitud käsi rüppes, vaid hakati seda enam suurema energiaga tööle. Osakonna etteotsa astus vana veespordi tegelane E. Kõpp ja süstemaatlik õppus ja järjekindlad harjutused viidi osakonnas piinliku hoolega läbi. Töö kandis head vilja ja juba 1930. a. esivõistlused näitasid, et

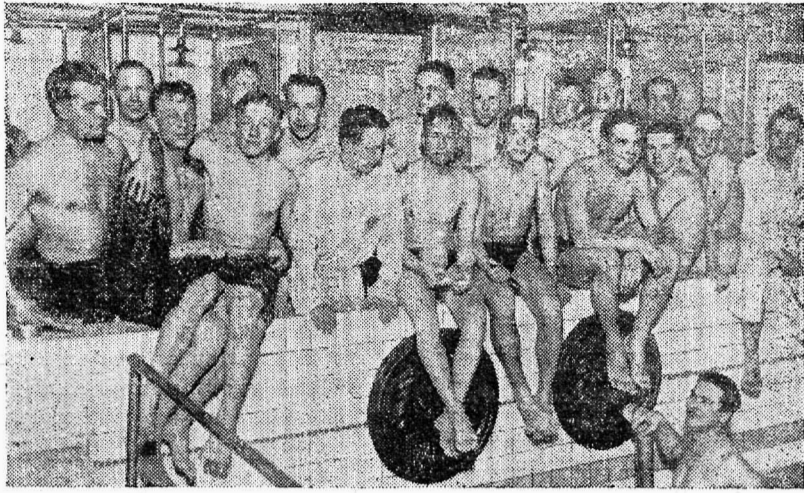
noored, kes aasta varem veel mingit konkurentsi ei pakkunud, nüüd samavõrra endistest suurustest ees seisavad, mida kujukalt tõen-

Villaseid
supelus-kostüüme,
(eril. kuivlõngast)
maadlus-trikoosid,
särke jalgpalli
meeskondadele,
tennis-suittreid

valmistab
kudumise tööstus
R. A. FELDHUHN
Tallinn, Vene t.1. Tel. (2)17-65
Spordiseitsidele hinnalandus

**TUBAKA KAUBALADU
V. LAANE**

E. S. S. „Kalevi“ k-m. nr. 7
Vene turg. Tallinn.
Kõnetr. 305-55.

Kalevi ujumised Voinovi basseinis 1931. a.

dab see, et esivõistluste 25 esimest kohast töid kalevlaste 18 esimest kohta oma nimele.

Suureks kasuks on olnud ka K. Kleini tagasitulek oma vana armastatud ala — veespordi — juure. Oles mõningaid aastaid kõrval veespordi elust, korraldati 1929. a. ja 1930. a. tema suurel kaastööl ja Tallinna linna koolivalitsuse ainelisel toetusel Tallinna kooliõpilastele Piritas basseinis maksuta ujumise kursused. Neist osavõtt oli väga arvukas ja nii mõnestki kursusel on saanud juba hea ujuja. Veel oleks märkida asjaolu, et osakonnast on kadunud see ühepäeva sportlastele nii omane hooplemine vaim ja igatiks, parem või algaja ujuja, on tõsiselt

oma töö juures ja on täiel teadmises oma ülesannete suurusel.

Möödunud talve kestel korraldas veespordi osakond peale saali võimlemise ka ujumise harjutusi ja

VÕISTLUSI SISEBASSEINIS,

mis väga häid tagajärgi andsid. Jääb veel ära oodata suviseid võistlusi, mis kinnitaksid talvel tehtud töö tulemusi.

Üldiselt sammub veespordi osakond kindlat arenemise rada ja teab, et tal veel väga palju tööd ees seisab. Suurimaks unistuseks on osakonnal olnud ajakohane talibasseini soetamine. Majanduslikud raskused on selle kavatsuse seni teostamata hoidnud.

E. S. S. „Kalevi“ Tennisklubi 1911. — 1931. a.

G. Tomberg.

E. s. s. „Kalevi“ tennisklubi on vanemaid valgespordi harrastajaid ühinguid Eestis, kelle nimi tihedalt seotud Eestis võrdlemisi noore ja alles hilisemal ajal levinud spordiala tekkimisega ning arenemisega. Nii kui E. s. s. „Kalevi“ üldises sportlises liikumises, nii on „Kalevi“ tennisklubil tennises tähelepanuväärne koht ja teened.

Organiseeritud tennisspordi esimesi fikseeritud jälgi „Kalevis“ leiame 1911 aastal, seega eelolev suvi oleks praegusel Tennisklubil kui „Kalevi“ seltsi endise tennise edustajate ja tennisosakonna järglasel 20-da juubeli aasta. Alates 1911 aastast, millal E. S. S. „Kalevi“ üüris seltsiliikmete tarvis mõneks tunniks nädalas praegused Eestimaa Lawn-Tennise Klubi väljakud (võimla juures), on tennissport „Kalevis“ püsinud järjekindlalt teiste seltsis harrastavate spordiharude hulgas. Kindlama ja jõulisema ilme omas tennisspordi areng klubis 1913 aastal. Selts ehitas oma suvemaja juure Piritas tenniseväljaku, kus peeti esimesed tenniskursused algajatele ning ühtlasi ka esimesed suuremad võistluste meesüksikmängus, millisel võistlusel tuleb kahekümne osavõtja hulgas esimesele kohale Mamers.

Järgnevad sõja-aastad pidurdavad järsult vasttõrganud tennise arengu. 1915. aastal rekviireeritakse seltsi oma välja. Üksikud liikmed harjutavad omal algatusel linna väljakutel, ent suurema eduta. Kitsastele oludele vaatamata asutatakse 1917. aastal seltsi juure tennisosakond, kelle üles-

andeks kõiki tennishuvilisi ja tennissportlasi koondada ning organiseerida. 1918 aastal katkeb taas kõik — vabadussõda kutsus oma ridadesse hulgal sportlased, nende hulgas ka tennisistid.

Vabadussõja lõppedes asutakse aga jälle täie energiaga edasi arendama poolehiljäänud tööd. „Kalevis“, võib öelda kogu Eesti tennises algab uus ajajärk.

„Kalevi“ tenniseosakond soetab 1920. a. kaks väljakut: ühe linna realkooli juure ja teise Kadriorus Saksa tennisklubilt. Klubi mängijate pere rikastub Venemaalt opteerunud ja mujalt saabunud mitmete tuntud mängijate kodumaale saabumisega. Sportlik tegevus saab jälle uut hoogu. Korraldatakse mitmed võistlused, millest vabadussõjas langenud tennissportlase A. Ounapuu nimelised mälestusvõistlused on jäänud klubi traditsioonilisteks omavahelisteks võistlusteks.

1921. aastal saab „Kalevi“ oma valdamisele klubi praegused väljakud Kaarli puisteel. Tol ajal kolme väljaku kasutamiseks luuakse kindel kasutamise kord: 1-ne väljak oli I-se, 2-ne — II-se ja 3-s — III-da klassi mängijate tarvis. Käesoleval suvel koos „Kalevi“ seltsi 30 a. juubeliga oléks Klubil endal 20 a. juubel, ühtlasi 10. järjekindlalt nendel väljakutel asumise juubel.

Harjutusist ja klubi tollaegse tenniseosakonna poolt organiseeritud kursustest kujunes ajajooksul kindel kool, mida võiks Eesti tennise arengus tähistada „Kalevi“ kooliks. Selle süstemaatilise õpetuse rajajaks ja edustajaks kaasajal

võib täie õigusega pidada Eduard Hiipit, kes oma teoreetilise õpetuse andmise kõrval südilt kaasa löönud ka tegelikult sportimises „Kalevis“ viimase tennise sisseviimisest kuni seni. Selles koolis on oma „lihvi“ ja mänguoskuse saanud rida meie tennisesuursi. Nii mitmekordne Eesti meister Lasn, edasi Pukk, naismeister Redlich, Nõmmik ja palju teisi tuntud mängijaid.

Tennisspordi sisseviimine „Kalevi“ seltsi mitmekesiste spordiharude hulka on saanud põhialuseks tennisspordi levimises rahvuslikes ringkonnas, kuna näit. „Kalevi“ seltsi asutamise kui ka real sellele järgnevat aastail eestlaste hulgas valgespordiga peaaegu absoluutselt ei tegeletud.

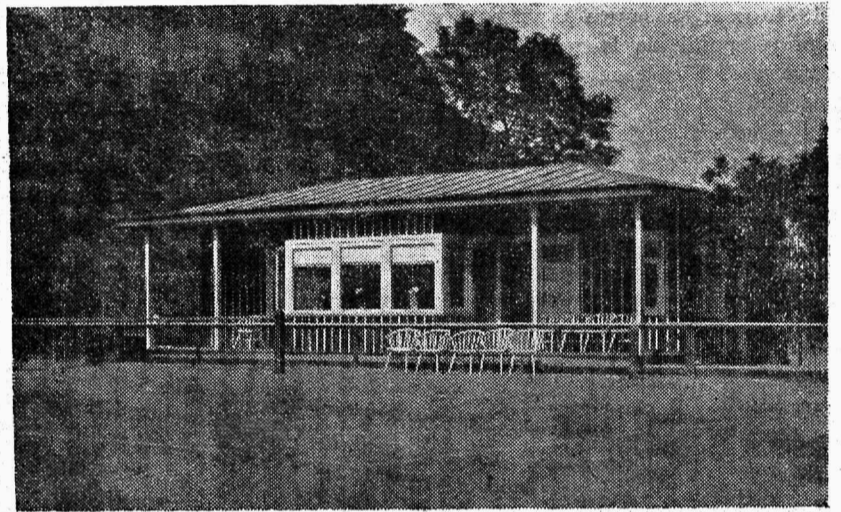
Tänapäeva tennist võime tema suures enamuses pidada juba rahvuslikuks, oma kasvatus ja kooli saavutiseks.

Klubi oma hoone — kodu järele. Seni kasutati ümberrüütmiseks kaht väikest onnikest Harjumäe müüri ääres, kus võimaldus vaevalt vaid riideid vahetada, rääkimata pesemise võimalusest, dušist ja kas või hetkelisest koosviibimise kohast. Kõik mängu juure kuuluvad esemed tulid viia igal õhtul koju.

1930. aastal kõrvaldati viimane pahe ja puudus.

Vaatamata üldisele majanduslikule depressioonile jätkus energilisel Klubis juhutasel julgust viia täie ammu igatsetud soov — kodu loomine. Klubi liikme arhitekt E. Lohki kavandi järgi ja tegelikult juhtumisel kerkis väljakuile väliselt sobiv ja seesmiselt mugav klubihoonet, kus leiduvad peale tarviliste riietusruumide ühes kapidega nii daamidele kui härradele, pesemisruumid, tušid ja üldine koosviibimise ruum.

Maja pidulik sisseõnnistamine toi-

Tennisklubi maja Harjumäe all.

Alates 1926. a. kujundati „Kalevi“ tennise osakonnast iseseisev tennisklubi, kellel täiesti oma ette juhatuse, asjaajamine ja eelarve. Omal ajal valitses „Kalevi“ seltsis iseseisvate osakondade ellukutsumist ärahoidev tendents. Nüüd aga on löönud läbi just vsatupidine põhimõte — igat osakonda tahetakse võimalikult teisest sõltumatuks kujundada. Selle suuna kasulikkuse näitamises on „Kalevi“ tennisklubil seltsi ees ka teatavad teened.

Iseseisev tegutsemine on loonud suurema tegevusvabaduse.

Organiseerimises ja sportliku tegevuse laiendamises on viimastel aastatel saavutatud tähelepanu-pälvivaid tagajärgi. 1929. a. ehitati senisele kolmele väljakule veel juure kaks, millised 1930. a. kaeti tumeda fooni andmiseks raua püriidi seguga. Klubi valdamisel on kaasajal seega viis normaali väljakut, kõik ühes kohas, täiesti linna sees, Kaarli puisteel Harjumäe külla all.

Juba aastaid tunti käbedat puudust

mus 6. juunil 1930. a. hulga kutsutud võõraste — riigi- ja seltskonnategelaste juuresolekul, kelle hulgas torikasid silma kohtu-siseminister Anderkopp, Tallinna linnapea Uesson, Saksa saadik Schroetter, kaitsevää-

J. Urla

pudukauba ja
kirjutusmaterjali
ladu en-gros.

Kalevi Kaubamaja 4.

ESIMENE VASERKAUPLUS EESTIS

A. KRISTJANSON

„Kalevi“ kaubahoones.
Tel. 309-58. Veneturg 2.

Laos alati saadaval
inglistina
Lamb & Flag.

Vask-,
alumiinium-,
tsink- ja
poolhõbeplekki,
vasktorusid,
vasklatte,
vasktraati,
vask kardina
stangesid ja
nikkel voodiosasid.

Tennisklubi liikmeskond 1930. a. sügisel.

gede staabi ülem kindral Tõrvand ja palju teisi tuntud tegelasi.

Hoone valmimine tõi Klubi ellu uut hoogu ja sportlikku liikumist, mis Klubi esilerühkimises ja tennisspordi arengus tubli samm edasi.

Klubi viimaste aastate suures edus on peale juhatuse energilise tegevuse ja ohvrimeelsuse erilised teened praegusel Klubi esimehel ja auliikmel ins. Gerhard Lukk'il, kes rea aastate jooksul toetanud Klubi meie spordiliikumise kõige haigemast — majanduslisest küljest. Praegust „Kalevi“ tennisklubi majandusliku jalgealust võib pidada täiesti kindlaks, mis tagab ka sportlikus elus tulevikus kindla edu. Selle kõige eest võlgne me tõi tänu eestkätt Klubi toetajatele ja taht- ning teguvõimsale juhatusele.

Klubi liikmete pere on aast-aastalt kasvanud. 1. mailks 1931. a. oli Klubil oma kohustused õiendanud liikmeid järgmiselt:

Auliikmeid	1
Toetajaid liikmeid	14
Tegevliikmeid	79
Hooaja külalisi	4
Noorte rühmas	30

Kokku 128

Erilist rõhku on „Kalevis“ pandud järeltuleva põlve — noorte kasvatusele ja sportlikule arengule. Selle asja-olu tähendusest saame eriti aru, kui meelestame, et meie kaasajal domineeriv tennisegeneratsioon on just võrsunud sellest miljööst.

Üldine liikmete pere „Kalevis“ on kasvanud niivõrt, et väljakute mahutamatus tõttu ollakse sunnitud juba piiramata uute juuretulekut. Tennishuviliste hoogne tõus viimaseil aastail dikteerib uute väljakute juuresoetamise hädavajalikkuse tulevikus. Seda kõike on „Kalevi“ tennisklubi juhatuse hoolsalt silmas pidanud.

Vaatamata mõningate silmapaisvate tennismängijate lahkumisele „Kalevi“ tennisklubist, kus nad oma mängu klassi omanud, pole üldine sportlik tasem Klubis sugugi langenud, pigem küll tõusnud. „Kalevi“ rikkalikust noorte ja uute liikmete tagavarast võrsub alatasa uusi mängijaid juure. Ja just uute mängijate juuresoetamise, leidmise, kasvatamise ja ettevalmistamise alal on „Kalevi“

tennisklubil Eesti tennise arengus ja edasiviimisel asendamatud teened. See on võim, mis püüab tennissporti viia hulkadesse, vaatamata nende ühiskondlisse kihti kuuluvusele. Ja peab ütleva, sel on olnud õige suund, mis meie tennise taseme jõudsalt on viinud järele põhjanaabri Soomele ja kaugele mööda lõunanaabreist Lätist ja Leedust.

Klubi parematest mängijatest oleks mainida järgmisi: Klubi meestes H. Pukk, edasi E. Lohk, E. Hiiop, G. Tomberg, P. Haas, Feldhuhn ja teised. Naismängijaist stardib 1931. a. jälle „Kalevi“ värvide all pr. Nõmmik, kelle järgnevad pr. Feldhuhn j. t.

Rida aastaid on „Kalevi“ tennisklubi tulnud A klassis meistriks klubide vahelistel esivõistlustel. 1930. a. loobuti finaalis Hockey klubile, kuna hilisõiguse aja tõttu paljud mängijad olid juba ära sõitnud.

B klassis tuli 1930. a. „Kalevi“ tennisklubi meistriks liinis Eestimaa Spordi Klubi 8:3, Ajakirjanike Tennisklubi 11:0 ja Eestimaa Lawn-Tennise klubi 6:5.

Võistlustel on „Kalevi“ tennisklubi mängijad aastate jooksul saavutanud rea võite. Nii on meistritiitleid pealesõja aastatel rohkelt kuulunud „Kalevi“ tennisklubisse.

Eesti meistri Lasna üleminekuga Tall. L.-T. ja Hockey 1. aprillist 1929. a. on märksa nõrgenenud „Kalevi“ read, ent järgmine tennismängijate edutabeliks — H. Pukk — kuulub „Kalevisse“, kellele järgnevad Lohk, Hiiop, Haas, Tomberg. 12 parimat Eesti meesmängijast kuuluvad 5 Kalevisse. Naistest jagab pr. Nõmmik esikoha edutabelis pr. Hesse ja prl. Bagh'iga. Välisvõistlustel on „Kalevi“ mängijad hea eduga esinenud Riias ja Kaunases. Pukk on Riias korduvalt kohtadele tulnud, samuti pr. Nõmmik. Kuna Hiiop koos Lasnaga 1930. a. Riia meistriks tulid. Samuti tõi E. Lohk Leedu meistritiitli 1930. a. Eestisse, seega ühtlasi ka „Kalevisse“.

Alganud hooajal on klubil võistlused nähtud ette I Riia Jalgratturite Klubiga juuni algul ja Helsingi Verkkopalloseuraga vähe hiljem.

Klubi juhatusele kuuluvad juba mitmendat aastat järgmised isikud:

Esimees — ins. Gerhard Lukk; abiesimees — arhit. Elmar Lohk; sekretär — Alfred Ploompuu; laekahoidja — Herman Hakker; varahoidja — Karl Ers; sportliku tegevuse juht — Eduard Hiiop. Revisjonikomisjoni: B. Abrams, J. Lorens, M. Nõmmik. Esindajad Tennise Liidus: Anatol Tooms (Liidu esimees), Eduard Hiiop (Liidu sekretär) ja Aleksander Arro.

Raskejõustik Tallinna „Kalevis“

N. Kursman.

Täpselt üksteist aastat on vajunud ajamerre sellest maikuu kümnendast, kui praeguse spordikauplus „Esto“ ruumides, Pikk tänaval, tulid kokku 22 meest, ja otsustasid asutada spordiselts „Kalevi“ liikmetest raskejõustiku osakonna. „Raskejõustiku“ all mõeldi ja tunti siis — peale maadluse ja tõstmise — ka poksimit. Viimane on eraldatud ja tegutseb praegu iseseisvana.

Kui tahaksime kirjutada meie raskejõustiku ajalugu, kas „Kalevi“ piirideski, siis peaksime

kõigepealt konstateerima, et juba 1912.—13. aastatel organiseerisid Orloff, Kaplur ja mõned tolaeagsed raskespordi harrastajad erilise rühma. Tegevuse hingeks oli „noorur“ Kaplur, kes hiljem tuntud euroopameister maadluses. Olude sunnil siirdus Kaplur aga Soome, kus elu soodsam ja temaga kadus ka ind edasi rühkida. Ning siis tuli maailmasõda ja selle kannul koheselt Eesti vabadussõda. Need sõjad röövisid mehed ja meie raskejõustik, nagu kõik teisedki spordialad, jäi soiku.

Sõda võttis — sõjavägi andis.

Kuid mida sõjad röövisid, seda andis „Kalevile“ tagasi meie noor kaitsevägi, sest nendest 22 mehest, kes praeguse „Kalevi“ raskejõustiku osakonna asutasid, oli enamuse instruktooreid kaitseväge spordikursustel. Seal said nad kokku ja seal tärkas mõte, mis „kivi veerma pani“.

Alfred Neuland.

Neist meestest on meie kehakultuuri ja spordiliikumise ajalukku jäänud nimed, nagu E. A s m a n n (raskejõustiku toetaja ja tegelane), H. T a m m e r (tõstja ja „Spordilehe“ kauaegne toimetaja), K. R a a g (kes ähvardas eelmise loorberid), A. Klein (maadleja, kes maadelnud maailma pikema maadlusvõistluse), Neuland (omal ajal ja aastaid võitmatu tõstmises), A. K l u m b e r g (meie parim kergetõstiklane ja kord maailmarekordimees 10-võistluses), A. S c h m i d t (tõstja, milliseid vähe), P ü t s e p p (maailma-meister ja olümpiavõitja maadluses), T o m s o n (maadleja ja masseerija) ning veel rida teisi, kelle loetlemine jäägu ajaloolaste teha. Siin toodud nimedest on tegevspordlaste nimestikus veel ainult E. P ü t s e p p, teised on läinud...? A. K l u m b e r g on elukutseliseks treeneriks Poolas, J. T o m s o n on juuksuriks New Yorgis, H. T a m m e r teeb uudiseid „Päevalehes“, A. N e u l a n d i tegeleb kaubanduse alal, K. R a a g näitleb ja loobumist spordist näitavad ka S c h m i d t, Klein ja teised.

Uuel raskejõustiku osakonnal oli

suurimaks mureks harjutusruumide puudus.

See oli nagu tollelt enne sõja-

aegselt raskejõustiku rühmalt päritud häda. Sellelgi puudusid ruumid, sest „suvel harjutati seltsi aias, kuna aga talvisel hooajal harjutused täitsa soikus olid”. Seni maadeldi ja tõsteti ameeriklaste poolt asutatud Noortemeeste Kristliku ühingu ruumides Kaarli tänaval, siis Nikolai gümnaasiumi võimlas Kloostri tänaval ja lõpuks Pritsimajas.

Lahkumine „NMKÜ-st sündis majaperemeeste soovil, sest „Kalevi” meeste „imelik” sport ei „klappinud” hästi „kristlusega” kokku, sest viimane harrastas siin ainult kergesportillike. Mis põhjusel Kloostri tänavalt ära tuldi, ei ole täpselt teada, kuid vist leiti sealgi end üleaarusteks. Pritsimajas ei olnud ruumi puudust tunda ja sealt tulid kalevlased ära alles siis, kui selts sai oma kätte „Lootuse” ruumid Gonsiori tänaval.

Oma ruumides tõsteti ja maadeldi esiteks alumisel korral kõrvaltoas, kuid sealt roniti hiljem teisele korrale, kus endisest rõdust ehitati tõste- ja vana „Lootuse” kaarditoast maadlusruumid dushidega. Ja neis ruumides ongi „Kalevi” raskejõustik oma viimased aastakümned elanud.

Sealt „pööningu-ruumidest” on tulnud mehed, kes „Kalevi” värvide all on Euroopa suurvõistlustel ja olümpiamängudel võiduloorberid lõigand.

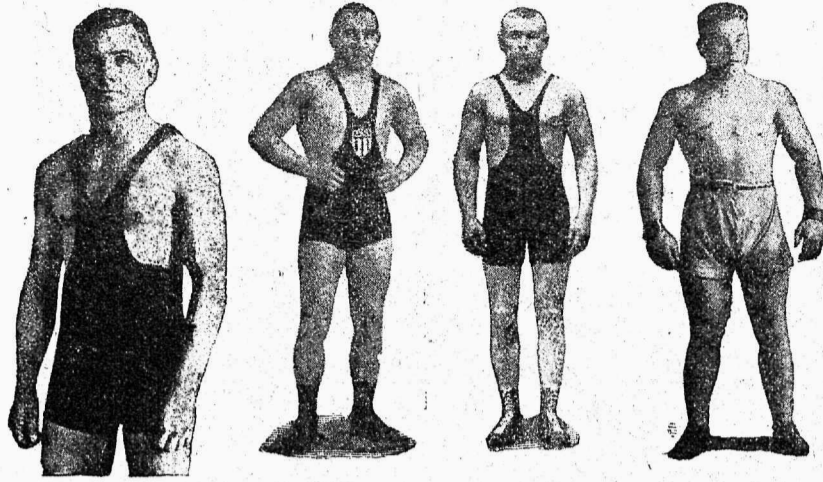
Juba algusest peale arenes raskejõustiku osakonna tegevus õige hoogsalt. Enne selle asutamist oli 1920. a. veebruari keskpaiku korraldatud rahvusvaheline võistlus, mille tagajärjed andsid usku ja indu tegutsemiseks. Ees olid ka esimesed pealesõjaaegsed olümpiamängud Antverpenis. Seal taheti näidata, milliseid mehi meil olemas. Antverpeni saadetigi „Kalevist” kuus raskejõustiklast, kelle tagajärjed panid maailma spordirahvaid küsimise, kust selliseid tõstjaid ja maadlejaid võrsub?

Antverpeni võidud olid kodumaa spordiliikumisele suureks õhutajaks. Seda kinnitab muuseas asjaolu, et veel samal aastal korraldati „Kalevi” raskejõustiku osakonna poolt rahvusvahelised raskejõustiku võistlused, kus jällegi võideti õige kõvasti. Talv 1920.—21. oli otse üllatavalt tegevusrikas. Kui osakond kevadel märtsikuul korraldas rahvuslikud raskejõustiku võistlused,

ilmus neile võistlustele üle Eestini kokku 60 meest.

See oli meie noor spordiliikumise rekordiks, mida hiljemgi on vaevalt ületatud.

Ruumide küsimuse lahendamise lahened ka pikkamisi abinõude puudus. Esimene maadlusmatt „laenati” kaitseväge spordikursustelt, kust ka tõstekangid saadi. Hiljem saadi mati pärisperemeesteks mingi „ülevõtmise-ostmise” teel, millest avalikult palju kõmu ei tehtud. Nüüd on osakonnal kõik tarvilikud abinõud olemas.

E. Pütsepp, O. Käpp, Kullisaar, Luiga.

Liikmeid tuli osakonna juure nagu vihma.

Osalt saadi neid (nooremaid) väljaspoolt — kursustelt, kuid karskusselts „Valvaja” ja „Olümpia” seltsi raskejõustiku osakonna lagunemisel sai „Kalevi” sealt ka lisa mõne vana sportlase näol. Aastakümne kestel on liikmete arv kasvanud 22 pealt 400 ligi. Kuigi meie spordiseltsides on hulk pereheitmisi olnud, siiski pole need katastroofid „Kalevi” raskejõustiku osakonda tabanud. Ainult kolm tuntud maadlejat, Kusnets, Ternest ja Loo, on arvanud paremaks minna „Spordi” peresse.

Esiialgu oli „Kalevi” raskejõustiklaste pere nagu üks mees. Maadeldi, tõsteti ja poksiiti vennalikult koos. Siis aga tulid poksijad, kes meie spordiperes nooremaid, arusaamisele, et neil peab omaette osakond olema. Teised küll protesteerisid, kuid poksijad „poksisisid” idee läbi ja nüüd on neil emaseitsi juures oma osakond. Nii ongi vist parem. Ja ei ole ka osakonnal põhjust lahkulõunud poksijate pärast leinapisaraid valada, sest ei või ju ruskasporti raskejõustikuks pidada, kuigi see esialgu sinna hulka eksikombel sattus.

Õpiti ja õpetati.

Liikmete arvu suurenemisega ja peaseitsi toetusel jõuti 1923. aastal nii kaugele, et osakond sai omale palgalise masseeri ja soomlase Vuorise kujul. Ja vähe hiljem samal aastal saadi sealtpoolt lahte ka maadlustreener Robert Oksa. Ees olid Pariisi olümpiamängud ja neile kavatseti minna võitma nii maadluses kui ka tõstmises. Kunagi pole osakonna liikmed, eriti maadlusala, olnud nii intensiivselt harjutamas, kui just enne Pariisi võistlust. Robert Oksa oli mees, kes oskas organiseerida ja õpetada. Ta oli kuulnud maadleja, Soome paremaid, kuid kasvatajana oli ta veel suurem. Alles pärast Oksa lahkumist 1924. aastal saadi aru, kui palju temas kaotasime. Maadlusala on meil alati olnud meie tugevamaid. Sellel alal ja samuti tõstmises, oleme esimestes ridades terves maailmas.

Pärast Oksa pöördumist ta-

gasi oma kodumaale, ei ole meie suutnud väljast palgalist instruktorit saada. Ei ole lihtsalt selleks raha. On katsutud oma jõududega hakkama saada. On korraldatud mitmed suured ja pikemaajalised maadluskursused, kus õpetajateks on olnud N. Kurzman, O. Käpp, K. Kullisaar ja K. Kõiv. Osavõtt kursustest on igal korral osutunud õige elavaks. Kokku on nende treenerite käte läbi käinud üle 500 maadleja-kandidaadi. Masseerijaks soomlase Vuorise järele tuli osakonna asutajaliige J. Tomson, kes suure andumusega virgutab raskejõustiku tegevust. Kui ta paari aasta eest Ameerikasse rändas, päris ta koha praegune masseeri G. Vaher.

Pariisis saadud olümpiavõidud, mille eest võlgname tänu Robert Oksale, lasid oletada, et Amsterdamis kordub sama nähtus. See vaga soov ja lootus läkski täide. Vääriliselt esinesid meie mehed seal.

Hästi on esinenud osakonna liikmed Riias, Budapestis, Stockholmis ja Praaha maadlusvõistlustel. „Kalevi” maadlejad on neil võistlustel igakord Euroopa meistritiitli hädaohtu pannud, kuigi pole kordagi seda koju toonud. Viimane au kuulub „Kalevi” nooremale vennale „Spordile”, kes kodumaal tugevaimaks võistlejaks.

Võistlus V. S. „Spordiga”

ongi kasvatanud meie raskejõustiklasi tugevasti. Raskejõustikus on võideldud esikoha üle ja pea alati on maadluses ja tõstmises „Kalevi” mehed toonud loorberid koju.

Maadlusala oleme jõudnud murrangusse, kus tõrkab silma asjaolu, et kuigi uusi noori jõudusid on tulnud väga palju juure, siiski on „järe ots” ikkagi jäänud vanade veteraanide kätte. Maadlusperesse on „Kalevi” andnud kaunis suure hulga keskparaseid mehi, vanu ja uusi. Mainimist neist väärivad käesoleval hetkel Pütsepp, Käpp, Kullisaar, Luiga, Viikberg, Männik, Palm, Grünbaum ja Sepšivart, Puusep ja teised. Viimased kuus neist kuuluvad nooremasse põlve, kes veel pole suutnud end täiel määral maksma panna. Sellest tulebki, et meil on tekkinud nähe, nagu oleks maadluse tasapind lange-

nud. Nii see pole siiski; kuigi meie vanad on jäänud endisteks, kaotavad nad nüüd teiste rahvaste vastu, kelle noored on meie vanadest paremad. Ja meie omad noored on veel liiga noored.

Tõstmises on näha tagasiminekut.

Vanad meistrid, Neuland, Schmidt, Vanaase, Tammer, Kõiv ja teised, puhkavad loorberil ja uusi tuleb nende asemele visalt. Osakonna liikmetest on tõstjatena tuntumaid Luiga, Olle, Oley ja Lepik.

Vanadest osakonnategelastest on veel agaralt tegevad Kurzman, Kõiv, Juks ja Vaher. Esimene neist on praegu osakonna esimeheks, teine ta abiks, kuna Juks ja Vaher puhkavad ajutiselt möödäläinud aasta osakonna juhtimisest. Praegu kuulub juhatusse peale Kursmanni ja Kõivi sekretäri Kullisaar, laekurina Männik ja varahoidjana Luiga.

Käesoleval aastal algab kibe ettevalmistamine Los Angelesi olümpiamängude jaoks. Kuigi aega veel aastapäevad ja teadmata on, kui palju mehi suudetakse nii kaugele saata, siiski tehakse tööd usinasti. On loota, et õnn pääseda Los Angelesi tuleb 2—3 osakonna parima maadlejale osaks.

Kui meie emaseits tänavu pühitseb oma tegevuse 30 aasta juubeli, siis võib meie raskejõustiku osakond noorema võsuna vaadata taha oma 11-aastasele tegevusele. Ja vaade tagasi osakonna tegevusse tekitab tahete õelda, et see on olnud hiilgav meie oludes. Tõsi, meil leidub küll veteraane, kes võivad vaadata palju kaugemale mineviku sportlastena, mõned neist isegi aastaid kakskümmend, kuid osakonnaks organiseeritud kujul oleme „Kalevi” külje all aastast 1920. alates.

Vahetõde emaseitsiga

on algusest peale olnud hea. Seltsi juhatus on suhtunud sümpaatselt oma nooremasse venna ja toetanud seda igatpidi ruumide suhtes ja rahaliseltki. Osalt on see vist seletatav sellega, et osakond oma poolt on täitnud ta peale pandud lootused ja ülesanded rahuldavalt.

Liikmete suur arv ja tegevuse intensiivsus on osakonnale iseloomustavaks atestatsiooniks, kuid sealjuures võime ka saavutusi mõõta osakonna liikmete poolt saavutatud üksikvõitude seeriatega.

Seltsi maadlejad on 10 aasta jooksul võitnud 276 auhinda. Neist on kaks saadud olümpiamängudel esimeste võitadena. Need läksid seltsi liikmetele E. Pütsepale ja O. Käppale. Rahvusvahelistel võistlustel on võidetud: 31 — esimest, 38 — teist ja 31 — kolmandat; rahvusvahelistel võistlustel on saadud auhindu: 42 — esimest, 65 — teist ja 69 — kolmandat. Kõige enam auhindu on võitnud Kullisaar — 31. Järgnevad Käpp ja Pütsepp — 27 ja 22 auhinna.

Jalgpall.

A. Mändvere.

Jalgpallisporti, kui üht populaarsemaid spordialasid, hakatakse harrastama 1909—1910. aastal. Esimesed meeskonnad moodustatakse Tallinna keskkoolide juures, kuid pärastpoole tekivad väljaspool kooli kaks meeskonda: „Meteor” ja „Mercur”. Need meeskonnad ongi meie jalgpalli alusmüüriks. Kalevi juurde tekib esimene jalgpalli meeskond 1911. a., missuguse moodustavad ületulnud „Meteori” mängijad. Meeskonnale tulevad lisaks veel paremad mängijad kooliõpilaste meeskondadest ja nii algab Kalevi jalgpalli edustamist. Sest ajast korraldatakse ka jalgpallivõistlusi, mis suuremalt osalt Kalevi võitudega lõpevad. Harjutuste ja

gis. 1914. a. astub Kalev ülevaemaalse jalgpalli liidu liikmeks. 1915. a. suurem osa kergejõustiklasi loobub täiesti jalgpalli harrastamisest ja sellega ka laguneb seltsi meeskond pea täielikult. Esimesed jalgpallimängijad olid ühtlasi ka kergejõustiklased, kuna aga sel ajal kergejõustiku tõusu tendentsi nõudis ja suuremat ja püsivamat treeningut vajab, selleks tuli paratamatult kergejõustiklastel siirduda oma erialale. Aastatel 1916—1917. pole kuulda üldse jalgpalli harrastamisest. Pealegi ilmasõda on kutsunud oma ridadesse viimseid elujõulisemaid kodanikke. 1918. a. kui ilmasõjast väsinud kalevlastel jälle koju ruttavad, tekib mõte alustada jalgpalli

Kolm juubilari: Piperal (kapten), Kull, Kallo.

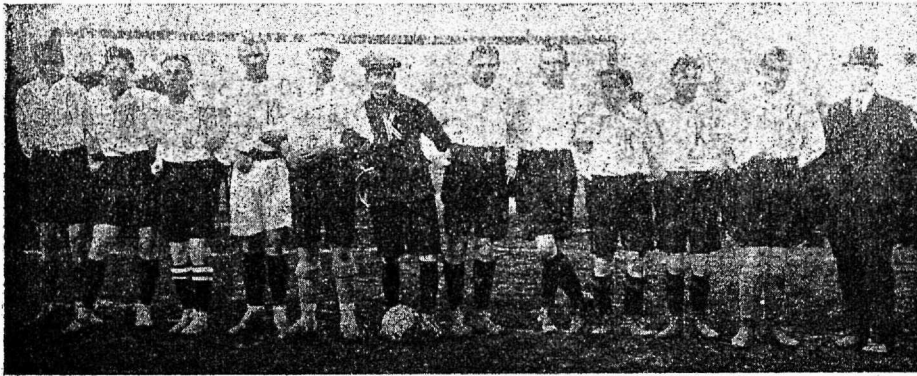
sad „Ott” ja „Kutt” Silbergid, kapsas (Kuulmann), Karm palli põrutasid. Noorte ringid palliväljadel hakkasid endid koondama ja moodustasid oma meeskonnad. Varustust polnud, kuid see polnud ka takistuseks neile pinevatele võistlustele, mis lõppesid katkiste saabastega ja kriimustatud põlvedega. Peagi kujunesid kaks tugevamat meeskonda: „Tiigiveski” poiste ja „väljanäituse aia” poiste meeskonnad.

Saabus ka suurpäev, kus nende meeskondade paremus pidi otsustatama. „Tiigiveski” meeskonda kuulusid: Savorskid, Einman, Ellmann, Läll, Piperal, Maurer, Lii-var, Brenner. „Väljanäituse” meeskonnas esinesid Lass, Kaljot, Joll, Väli, Pihlak, Kull, Paalberg. Vilemeheks oli H. Paal. Võitsid Tiigiveski poisid ladusa mänguga 2:0. Peale võistlust selgus, et noored omapead edasi tegutseda ei saa ja tuleb organiseeruda seltside ümber. Selleks pöörasid vanemate seltside tegelased noorte poole, kutsudes neid oma seltside juurde tegutsema. Tänuväär töö tegid ja suurt vaeva nägid meeskonna kasvatamised selleaegsed „Kalevi” jalgpalli entusiastid Akel ja Hiiop. Värske meeskond hoolsa harjutuse tagajärjel seisis peagi „Spordi” vanamängijate vastas võistlusväljal. Üks tolleaegsetest tegelasist toob oma mälestusi sellest põnevast võistlusest. „Kevadel 1920. a. ilmusid ootamata jalgpalli

letan selgesti, et oli tõesti ülev pilt, mitte ainult meie kalevlastele, vaid ka vastaspoolele noorte sümpaatne esinemine. Tunnen üksikuid vastaspoole tegelasi, kes toonitasid erapoolelt, et Kalevi meeskonnas on palju meeldivust, paljutootavat, kui arvesse võtta seda noorust, mis meeskonnas silma torkab. Ka vorm aitas palju kaasa, punased särigid tegid meeskonna nooruse veel sümpaatsemaks, täis värskust, edasipüüdmist, ühes elujõulise tahtjõuga võita raskusi, mis ette mäng vee-retab. Seda näitas ka mäng, mille tagajärjed ootamata otse ällatavaks kõigile kujunesid. Mäng lõppes 3:3.”

KALEV OLI JÄLLE ÄRGANUD UNEST

ja populaarsem ala jalgpall kiiresti levines. Varsti oli juba neli meeskonda. Ühel aastal töid kõik neli meeskonda meistritiitlid oma seltsile. Esimesse meeskonda kuulusid: Lass, Felitsius, Pödder, Väli, Kull, Ellmann, Pihlak, Kaljot, Pruun, Dunkel ja teised. Suure arvu meeskondade juures tekkis kõva konkurents mängijate vahel. Paremad mängijad nihkusid alamaist meeskondadest ülemasse ja nii muutus A meeskonna koosseis tunduvalt. Iga-aastased meistrivõistlused, kus Kalev alati seisis finaalis „Spordi” vastu, olid täis pinevust ja kõvat võistlust. 1923. a. arvates tegutsevad seltsi juures mitmed välismaa jalgpalli treenerid, kes meeskonnale õiget kooli

Seltsi esimene jalgpallimeeskond 1913. a. Kolmas vasakult praegune jalgpalliliidu esimees A. Anderkopp.

võistluste kohaks on valge majaka taga olev plats. Koht on küll künkline ja kohati kivine, kuid see pole takistuseks selle suure huvile, mida jalgpallisport pakub. Tolleaegse parema koosseisu moodustavad: Luik, Silberg, Sälgi, Fiskar, Feldt, Reinans, Raup, Öun, Ellip, Abrams ja Villemson. Suurimaks võiduks loeb meeskond võitu Rootsi meremeeste üle, kelle meeskonda kuulus kolm parimat Rootsi mängijat.

1913. a. ehitab linnavalitsus Tiigiveskile avatiku jalgpalliplatsi, kuhu siirdub Lasnamäelt Kalevi meeskond. Sel ajal lahkuvad aga osa mängijaid seltsist. Nad lähevad üle V. S. Sporti; see nõrgestab küll meeskonda, kuid siiski suurem osa kergejõustiklasi jäävad kergejõustiku kõrval veel truuks jalgpallile. Jalgpall edeneb ja peagi luuakse sidemeid väljaspool Tallinnat. Kohatakse soomlastega Tiigiveskil 1913. aastal. Järgmisel aastal mängib meeskond juba külaskäiguna Helsin-

Tõstjad on 10 aastaga võitnud 173 auhinda. Neist on üks olümpia võit, mis kuulub A. Neulandile.

See on esimene kuld auhind, mis saavutatud esimese olümpia võiduna.

Rahvusvahelistel võistlustel on saadud auhindu: 26 — esimest, 36 — teist ja 14 — kolmandat. Rahvuslistel võistlustel on saavutatud auhindu: 50 — esimest, 37 — teist ja 10 — kolmandat.

Võitudega seisab esikohal Luiga, kellel 20 auhinda. Talle järgneb 17. auhinnaga A. Neuland.

pallisporti. Üksikud veteraanid ei suuda veel koondada oma ümber täit meeskonda, kuid siiski lapitud meeskonnaga mängitakse mõned mängud mõnede erakomandodega. Siis järgneb vabadussõda ja sellega on jalgpallisporti esimene etapp läbi. Vanad veteraanid on väsinud ilma- ja vabadussõjast. Pealegi aastad tekitavad neil elumuresid ja algab uus elujärg, noorte juurevool meie jalgpalliperale.

Peale vabadussõda, kui veel jalgpalli mängisid sarnased kuul-

Eesti meister 1930. a. Kalevi meeskond. Vasakult: Strandberg, Jöers, Gerasimov, Kull, Kallo, Estam, Ratnik, Piperal, Altosaar, Nelisnoi, Barbo, Koort.

sad seltsid, nagu „Olümpia”, „Valvaja”, kogunes nende seltside harjutusväljadele ikka teatud ringnoori, kellele jalgpall oli eluküsimuseks, elusihiks. Iga vaba minut oldi väljal ja jälgiti hinge kinni pidades, kuidas suured tuu-

palli murule noored kalevlastel, kutsudes V. S. Sporti jõudu katsuma. Ilusal kevadisel päikesepaistelisel ilmal, ilmus noor, jõuduavaldav, paljutootav „Kalevi” meeskond punastes särkes ja valgetes pükstes võistlusväljale. Mä-

annavad, mille tagajärjel meeskond teeb suurema välisreisi Saksamaal, kust tagasi tullakse suure arvu võitudega ja hea arvustusega välisajakirjanduses.

1923. a. tuleb A meeskond Eesti meistriks. Mitte ainult A meeskond

Suusasport.

A. Mändvere.

Suusasport on alles viimasel ajal kujunemas. Vanasti harrastas seda ala ainult väike grupp inimesi, kes tegutses rohkem lõbu, kui spordi pärast. See oli vast 1911. a., mis ajast meil esimesed mälestused suusatamisest säilinud. Tolajal ei teinud selts suusaspordi levitamiseks midagi ära; ainult üksikud seltsi liikmed tellisid suuske Soomest ja korralda-

sid ühiseid väljasõite. Head mälestused on paljudel veel neist suusaretketest. Tolleaegsed sportlased, nagu Steinberg, Fiskar, Luik, Lossmann, Orloff, Schmidt, Kuuskmann ja veel palju teisigi, korraldasid pea igal pühapäeval suusaretke Düünadesse. Lõbusad ja meeleolurikkad olid need väljasõidud. Hommikul kogunes grupp; suusatai Düünadesse ja seal

veedeti terve päev vabas looduses. Kui sõit tüütas ära, siis mängiti jalgpalli lumel, lasti kelkudega mäest ja ullati samuti. Juhtus tihti aga, et ilm oli soe, siis riietuti lahti ja püherdati lumes. Praegu veel suusatab neist paljudki. See Düüna-grupp teutses sõjalguni; siis lagunes ta iseenesest.

Alles 1918. a. avaldub jälle „Kalevi“ tegevus suusaalal. Juhatus muutub Soomest suurema hulga suuske, millest paljugi maaseltsidele saadetakse. Järgmine aasta asutatakse küll suusaosakond, kuid see unub

pea, sest juhatus on liig teguvõimetu. — 1920. a. tekib jälle uus suusaosakond, mis püsima jääb ja elab terve hooaja läbi. Sel aastal algab töötamist ka suusajaam, kust väikse maksumuse eest suuske kasutada saab. Sel ajal korraldatakse ka esimene suusavõistlus. Võistlused on 1500 ja 5000 mt. peale. 1500 mt. võidab Rutkovski, ajaga 7 m. 10,1 sek. ja 5000 mt. Ellmann 27 m. 45 sek.

Peale omavahelisi võistlusi sõitsid kolm kalevlast Liivental, Ellmann ja Veiss Tartu ülemaalistele võistlustele 25 km. peale, kus Veiss esimese koha omandas ajaga 2 t. 40 m. 14, 8 s.; teiseks tuli Liivental 2 t. 48 m. 58,2 sek.

Sest ajast areneb suusasport küll aeglaselt, kuid siiski järjekindlalt. Tegutses küll väike grupp suusaspordilasi omaette, kuid töö on intensiivne ja hoogne. Igaaastastest esivõistlustest võtab suusaspordilaste pere osa. Nii langeb 1925. a. meistritiitel kalevlaste Papa'le.

Viimastel aastatel pere on tugevasti kasvanud, iseäranis noori lubavaid jõude tuleb alatasa juurde. Harrastatakse rohkem murdmaid ja mäesõitu, kus juures Kalevil on oma grupp häid mäesõitjaid, kes iga aasta demonstratsioone korraldavad suusaspordi levitamiseks. Mõõdunud talvel korraldas Kalev suured suusavõistlused Tallinnas, kus hulk võistlejaid jõudu katsusid. Sel hooajal pandi ka alus uuele suusaklubile, mille ülesandeks on koondada suusaperet. Klubil on ligi 50 liiget. Parimateks suusatajateks seltsis on praegu: Parre, Mõtlük, Tedder, Nyman, Steinberg, Tulmin, Liefländer.

Palju elavust ja palju taht klubi, siis leiab noor, kui ka vana talvemaastikel naudingut ja puhkust.

Kalevi paremad suusatajad 1931. a.: Parre, Steinberg, Mõtlük ja Liefländer.

Maleosakond.

J. Raad.

Kalevi maleosakond on taipliku tööviljana kujunenud Eesti populaarsemaks ja tugevamaks malekoondiseks. Alles 1. märtsil 1923. a., mil osakond

alustas järjekindlat tegevust, oli malemäng osakonnas võrdlemisi nõrgal tasapinnal. Nimelt kuulus Kalev viiendasse mänguklassi. Kuid tahe ja

ei tegutse innukalt, vaid teised kolm meeskonda edenevad hoogsasti. Iseäranis kindlaks kujuneb teine meeskond, kes oma tegutsemise hooajal pole saanud ühtki kaotust, tulles vahetpidamata 4 aastat järjest Eesti meistriks. See olukord ei võinud kaua kesta, sest oli vaja leida pääsmeetod mängimiseks tugevamate vastastega ja selleks moodustatakse harruselts „Kalevipöeg“, kuhu üle läheb 2. meeskond terves koosseisus. Meeskonna koosseis oli tol ajal: Tanne, Pödder, Felitsius, Freiberg, Liivar, Läll, Piperal, Maurer, Kallaste, Kipp, Kaillo ja teised. „Kalevipöeg“ ei saa kaua iseseisvalt tegutseda. Vastuti tekib Kalevi seltsi ja A meeskonna vahel konflikt, mille tulemusena A meeskond terves koosseisus läheb üle Tallinna Jalgpalli klubisse. „Kalevipöeg“ tuuakse üle Kalevisse ja temast moodustatakse esimene meeskond. Noorel meeskonnal tuleb nüüd algada kõva tahtega tööle, et väärilult kaitsta seltsi värve. Tehakse innuga tööd, kuid töö on raske ja vaevanikas. Siht aga ükski tulla Eesti meistriks. Ja kord saabus ka päev, kus noored tõid jälle meistritiitli seltsi tagasi; see oli 1930. a., millal meistri pärg jälle seltsi ruumes üles

riputatatakse. Selts võib uhkusega tagasi vaadata 20. aastase jalgpallispordi edendamisele. Peab tõesti konstateerima fakti, et Kalevi selts on annud omast perest hulk mängijaid mitte ainult oma seltsile, vaid terve rea teiste Tallinnaseltsidele, kes oma ülesandeks pole võtnud noori kasvatada, vaid on alati katsunud meelitustega hankida oma seltsi Kalevist mängijaid. Kui see pole seltsile ka muret teinud, sest peasiht on alati tõmmata noori sportima, kasvatades neid seltskondlikult ja sportlikult.

Seltsi värve on kaitsnud 10 aastat: Piperal, Kull, Kaillo, Maurer, neist Piperal püsinud meeskonna vanema kohal 7 aastat.

Praegune meeskonna koosseis on: Ratnik, Altsaar, Parbo, Nelisno, Piperal, Koort, Kaillo, Jöers, Strandberg, Gerassimov, Estam, Simptman, Maiste, Kull, Kiisel, Kipp, Maurer.

Osakonna juhatusse kuuluvad: Mändvere, Kimberg, Piperal, Loodla, Kipp.

Ühendagu jalgpalli-sport meie pere hütidsõnaks:

MÄNG OLGU AUS.

Ainult kindla moraalliga kasvatame omale järeltulera põlve.

juulgu viis maleosakonna kõrgele järjele. Seitsme-aastase tegevuse ajal ei ole maleosakond

kaotanud ühtki klubi võistlust kodumaal.

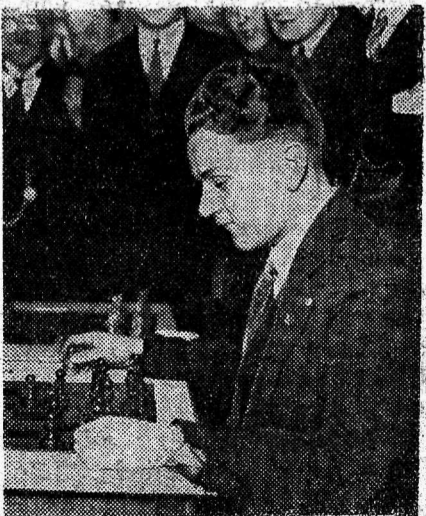
Ainuke kaotus tuli vastu võtta mõõdunud aasta suvel Helsingis „Allmänna Schacksällskapet“, kellele Kalev kapituleeris 4:6. Kuid nimetatud selts on Soome tugevam ja on pühitsenud võite isegi Helsingi seltside koondise vastu. Kodumaa seltside vastu on maleosakond saavutanud järjekindlaid võite, kord Tallinna Eesti Maleseltsi vastu isegi fenomenalse tagajärgiga 7:1! Mõõdunud sügisel ärapeatud 1. üleriiklisel seltsivahelisel võistlusel tuli Kalev kümne osavõtva seltsi seast ülekaalukalt võitjaks.

Kõige kujutama pildi osakonna praegusest maletasapinnast annab asjaolu, et kalevlased on juubeliaastaks toonud oma seltsi kõik meistritiitlid, nimelt V. Mikenas — Eesti meistri, L. Laurentius — Tallinna meistri, J. Leesment — üliõpilaskonna meitsri, L. Laurentius — Tallinna Eesti maleseltsi ja G. Friedemann Tallinna Saksa maleseltsi meistrinimed. Samuti kuuluvad simultaan-mängu rekordid V. Mikenasele.

Võistluste korraldajana on Kalev kaugel ees teistest seltsidest ja on näidanud sel alal järreltegemist väärivat eeskujut. Aastate jooksul on maleosakond korraldanud rea rahvuslisi ja rahvusvahelisi malevõistlusi, Tallinna esivõistlusi males ja

kabes ning matshi Eesti meistri nimele. V. Mikenase ja J. Tünni vahel (Mikenase võiduga 5:2).

Tänuväärsemaks sammuks osakonna töös tuleb aga lugeda noorte maletajate eest hoolitsemist. Neile on Kalevi ukseid alati avatud, ning neile on pakutud võimalusi oma mänguoskust täiendada ja lihvida. Aastate jooksul korraldatud massilised võistlused algajatele on annud Kalevi rikkalikku maletajateperele uut verd ja jõudu noorte näol, kellest lähemas tulevikus võrsub uus ja juba tugevam malegeneratsioon. Ainsa seltsina Eestis on Kalevi maleosakond sarnasel määral hoolitsenud uute jõudude juure-

Meistermängija V. Mikenas.

Nelja meistritiitli kandjad: Umberg, Viiding, Margevitsh, Mikk, Tamm, Altosaar.

1930. a. võrkpalli naismeistrid Sadam, M. Suits, Palm, Pluss, Oravas. S. Teitelbaum,

Käsipall.

V. Umverk.

Käsipalli osak. on tema asutamisest saadik Kalevi edukamaid ning elujõulisemaid osakondi. 1926. a. Eesti esivõistlustest alates on Kalevi käsipallis vähemalt kaks meistritiitlit aastas koju toonud. 1926. a. ning 1930. a. isegi kolm meistrikohta võimalikult neljast ning 1931. a., s. o. juubeliaastaks kõik neli meistritiitlit. Eesti käsipalli meistrimärke on Kalevi mängijad saanud rohkem, kui teised Eesti käsipalliharrastavad seltsid ühtekokku — nimelt 30. Samuti on internatsionaale Kalevi ridadest tõusnud rohkem, kui ühestki teisest spordiseltsist — 12. Kalevi ja ühtlasi Eesti rekordiinternatsionaal on Kalevi ning rahvusmeeskonna kapten E. Altosaar — nimelt nelja korraga. Rekordimeistriks tulekus — G. Mikk kuue (6) korraga, nimelt kolm korda võrkpallis ning kolm korda korvpallis.

Sarnase edurikka tegevuse põhjus peitub õnnestunud heas inimmaterjalis, intensiivses töös, kui ka Kalevi seltsi vastutulekus ning heade arenemisvõimaluste soetamises.

KALEVI KÄSIPALLIOSAKONNA ASUTAMINE OLI 23. NOV. 1924.

Kalevi põhimeeskonna moodus-

kasvu eest ja just selles seisabki tema edu pant nii praegu kui ka tulevikus.

Kalevi paremad maletajad V. Mikenas, L. Laurentius, J. Leesment, Fr. Rotberg, G. Friedemann, E. Hindberg ja teised on kõik noored, võrsunud Kalevist ja sellega kaasa teinud kõik rõõmud ja mured, mispärast

tas NMKÜ-st ületunud „Raudklubi” koosseisus: E. Räästas, Vainlo, Kirsipuu, H. Räästas, Neumann, Samal aast. moodustati ka Kalevi naiskond, esialgu ainult võrkpallis. (Kuni 1924. a. sügiseni mängiti käsipalli ainult keskkoolides, kus ta oli mõne aastaga populaarsemaks keskkooli spordialaks kujunenud.) Tähen-datud asutamiskoosolekul valiti esimene käsipalli osakonna juhatus koosseisus: H. Räästas (esimees), F. Neumann (abi), H. Kirsipuu, J. Metting, A. Vainlo. Kalevi käsipalli esimesest meeskonnast ning juhatuses on F. Neumann ning E. Räästas surnud, H. Kirsipuu E. kaitseväge lendurohvitser ning A. Vainlo Venemaale siirdunud. Hiljematest Kalevi mängijaist, kes tegevspor-timisest loobunud võiks veel nime-tada Veinmanni, kes praegu Lõuna-Ameerikas ning H. Uulit, kes on end pühendanud teatrielule ning praegu „Estonia” lootust-andvam tenor ning ooperitäh. Tähtis osa Kalevi edus on A. Rosenbergil, kes puhtideeliselt, huvist käsipalli arendamise vastu, võttis 1929. a. sügisel käsipalli-naiskonna treenerimise oma peale. Tema energilise töö tulemusena

nenne keskel valitseb ka täielik üksmeel ning sõprus, kui ka tugev võistlusind ning edasipüüd.

Osakonna edenemiseks on tänuväärt töö ära teinud osakonna juhid L. Tõnson, R. Tofer, Fr. Rotberg, L. Laurentius ja Joh. Raad, kes on osanud maleosakonda juhtida esimesele kohale maleseltside seas.

on Kalevi käsipallinaiskond 1929/30. ning 1930/31. a. hoo-aegade jooksul kaotuseta, kui siia juure mitte arvata Läti L. J. nais-konalt saadud korvpalli kaotust, mis oli tingitud Kalevi ja üldse Eesti naistele harjumata mees-määruste järele mängust. Korv-pallimeeskonna treening on la-sunud meeskonna kapteni E. Altosaare õlgadel, kuna korvpall on ala, kus ilma taipliku ja ener-gilise treenerita on edenemine väi-matu.

Kalevi praegune juhatus on: E.

Altosaar (esimees), Th. Mast ning G. Mikk, käesoleva aasta meistrid meeste võrk- ja korvpallis.

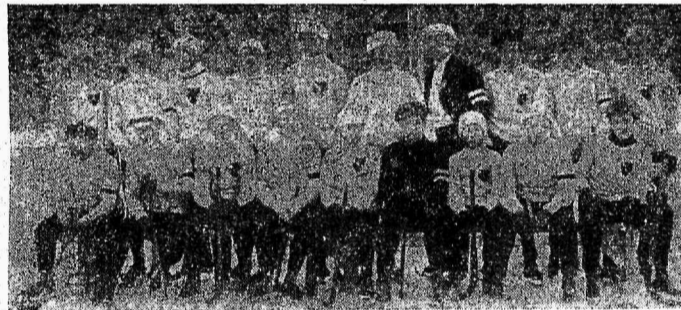
E. Altosaar, E. Tamm, E. Parbo, H. Simtmann, E. Künnapuu, W. Um-Verk, A. Viiding, A. Margevitš, A. Kiisel, H. Johanson, G. Mikk.

Meistrid maiste võrk- ja korvpallis: S. Teitelbaum, H. Eisenšmidt, M. Oravas, E. Pluss, H. Teder, H. Palm.

Tuleval hooajal tahab Kalevi käsi-pallis veel edukamalt ning intensiiv-semalt töötada ning tõsta üldist Eesti käsipalli tasapinda.

Jääpall.

H. Visman.

Jääpallimeeskond 1918. a.

Jääpallimäng saab Tallinnas aluse 1912. a. Nähti seda Petebruris, kus kiirusutajad Raup ja Villemson võistlemas käisid. Kalevi moodustab 1912. a. lõpul meeskonna. Kuna see spordiala on uudiseks tallinlastele, siis selle levitamise ja tutvustamise võtab selts enda peale. 4. jaanuaril 1913. a. otsustab seltsi juhatus 3. veebruaril seltsi liivüljal Gonsiori aias demonstreerida iluuisutamist ja jalgpallimängu. 23. jaanuaril samal aastal otsustatakse pidada reaalkooli meeskonnaga jääpallimäng, kusjuures pealtvaatama lubatakse tulla ainult seltsiliikmetel ja alalistel võõ-rastel. Meeskonna koosseisu määra-takse: Sagris — väravavaht, Tõnson ja Heiduk — kaitse, Fiskar ja Rüüt-man — poolkaitse: Sälg, Abrams, Hiip ja Ellip — edurivi. Vahekohtunikuks on G. Laanekorb. Alles 1. veebruaril otsustab juhatus tellida jääpallimängu jaoks väravad ja osta kolm palli.

17. veebruaril peetakse realisti-dega juba avalik jääpallivõistlus, kusjuures pääsetähtede hinnaks on määratud 17 kop.

Juba järgmisel aastal leiab ka see spordiharu kindlamat arendamist seltsi poolt. Meeskonda kuuluvad peaausjalikult jalgpallimängijad, kel-lel talvel võimalik ei ole suvist män-gu harrastada. Järgmistel aastatel sünnitab aga ilmasõda takistusi jää-pallimängu kiireks arendamiseks. Uus tõus algab alles peale iseseisvuse

saavutamist, kus avanevad laialda-sed võimalused kõikide spordialade harrastamiseks. Selts kujundab aas-tate jooksul mitu meeskonda, kes mängivad mitte ainult pealinnas, vaid ka mujal. Nüüd juba peetakse Harjumaa kui ka Eesti meistrivõist-lusi jääpallis. Neist võtab selts ala-liselt osa. Tihti peale isegi kahes klassis. Parimaks aastaks kujuneb 1926., kus seltsi meeskond tuleb üle-maaliseks meistriks. Teistel aastatel alistub ta meeskonnale, kes pärib võidupärja.

Viimasel ajal on loodud vahekor-rad ka lõunanaabritega, kellega ka-vatsetakse igal aastal korrapäraseid võistlusi pidada. Viimasel talvel kil-lastati selles sihis Riial.

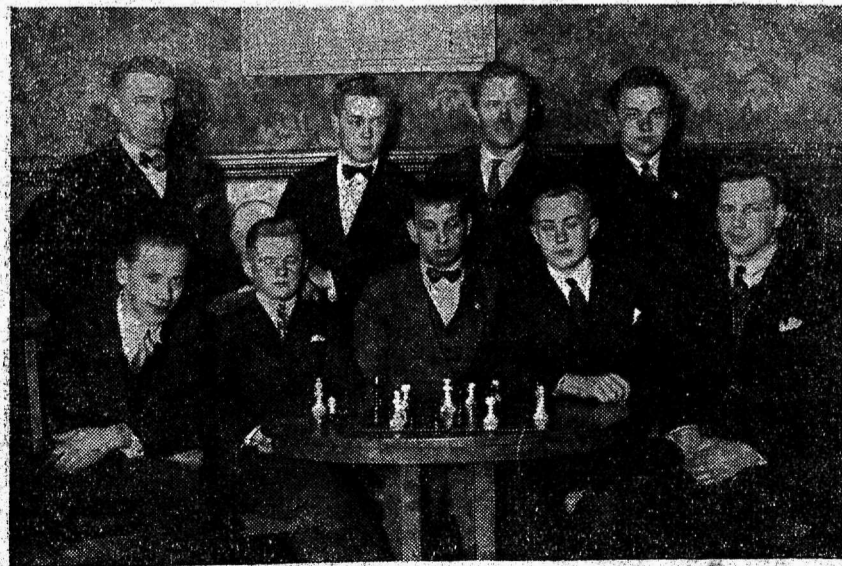
Kõige odavamalt ostate

auhindasid

Kullasepatökojast

Müürivahe 22.

H. Radus & P. Osipov

Ülemine rida: esitaja J. Raad, G. Friedemann, J. Petrov, V. Mikenas. Alumine rida: Fr. Rotberg, V. Uulberg, E. Hindberg, J. Leesment, L. Laurentius.

Jluuisklemine.

Ed. Köppo.

Nagu palju teisi spordialasid, on ka iluuisklemine — kaunim talispordi ala — E. S. S. Kalevi suu- rearvulises sportlaste peres tarviline määralt harrastamist leidnud ja end oma tulemustega maksma pannud. Tagasi vaadates talispordi ajalukku, näeme, et Kalevi hõlma all, kes nüüd oma paremasse ikka — täismehe aastatesse — jõudnud, iluuisklemine oma olemasolu teist aastakümnet varsti lõpetama hakkab. Meie vanema põlve talispordi harrastajail on vist paljudel veel meeles, kuis üksikud uisklejad aastat 18—20 tagasi Schnelli tiigil asuval Kalevi liuväljal oma „poognate“ ja muude vigurite sõitmisega silma torkasid — need olid Kalevi esimesed iluuisklejad. Arusaadav, et tolle aja iluuisklemine praegusest mitmeti erines, oli ju spordiliikumine meil üldse veel noor ja samuti ka iluuisklemine. Siiski leidis üksikuid uisklejad, kes praegugi vabasõidus tuntud hüppeid, vurre j. m. harjutusi eeskujulikult sooritasid, teises osas aga, nimelt koolisõidus, väga juhuliselt sõitsid. Näiteks sõideti ühe jalaga 3-da või koguni 4-da raskusega harjutus eeskujulikult, sealsamas aga oli sama harjutuse täitmine teise jalaga koguni puudulik. See ei tähenda veel, et uisklejad oma võimeilt nõrgad oleksid olnud, vaid ebatäpsus oleneb rohkem vastavate määruste mittetarvitamisest ja võistluste puudumisest, kus ühe kui ka teise jalaga harjutuste täitmine ühevõrdselt nõuetavam on.

Kindlama kuju ja aluse sai iluuisklemine 1917. a. veebruarikuul, mil E. S. S. Kalev korraldas Tallinnas esimesed avalikud võistlused iluuisklemises.

Nende võistluste koolisõidu kava koosnes peamiselt esimese raskusega harjutustest, nagu kaared ette ja taha välja, kolmik ette välja, vahetuskaar ette ja kahekordsed kolmikud. Vaatamata harjutuste lihtsusele, võeti iga hästiõnnestunud harjutus, nagu märgib tolleaegne ajakirjandus, rohkearvulise pealtvaatajaskonna poolt tugeva aplausiga vastu. Esimesel võistlusel esinesid 4 meesüksikvõistlejat ja sama palju paare. Võitjaks meeste klassis tuli J. Johanson 161 punktiga, teisele kohale E. Köppo 135 punktiga ja kolmandale kohale Feldman 133 punktiga. Paarissõidu võitis Hilda Laane ja Joh. Johanson.

Järgnevad võistlused iluuisklemises, mis peeti 1918. n. veebruaris jällegi E. S. S. Kalevi korraldusel, võitis E. Köppo, jättis teiseks A. Tederi, pärastise mitmekordse E. meistri iluuisklemises. Eelmise aasta võitja ei saanud, kahjuks, jalalumurde tagajärjel võistlustest osa võtta. Vabadussõja aastal 1918/1919 iluuisklemises võistlusi ei peetud, kuna enamajagu sportlasi väerindel viibisid. Samuti kannatas ka 1919/1920. a. talihooaeg veel sõja tagajärgede all ja alles 1921. a. said iluuisklejad uuesti oma ala juure tagasi pöörduda. Siit peale hakkas iluuisklejatel suur töö, mitte ükski jää, vaid ka büroos. Jääll tuli kasvatada oma võimeid harjutuste täitmisel, kord-korralt raskemate harjutuste peale üle minnes ja büroos aga välja töötada mää-

rusi ning juhtnõore, millede järgi korraldada ja juhtida juba Eesti iluuisklemist ja võistlusi. Selle tööga on E. S. S. Kalev kõige lähemalt kokku puutunud ja kaasa aidanud selle läbiviimisel. Suurem osa tööst langes küll E. Hiipi peale, kes olles talispordiliidus E. S. S. Kalevi esinajana, kaasa tegi kõik töö, mis määruste koostamisel ette tuli.

Mõne aasta arenedes, asutasid iluuisklejad teiste spordialade eeskujul iseseisva osakonna ja seadsid sisse

Prl. Michelson ja hr. E. Hiip,

harjutusteks omaette jäävälja, kus vabamalt harjutada saadi. Aastate vältel on püüdnud osakond iluuisklemist arendada, korraldades kursusi ilusõidu õppimiseks, võistlusi, demonstratsioone, propaganda väljasõite provintsilinnadesse ja tuues välismaalt (Soomest) maailma paremaid demonstreerima iluuisklemist. Samuti on mitmed osakonna liikmed käinud õppeotstarbel välismaal suurte rahvusvahelistel võistlustel ja olümpiaadidel. E. S. S. Kalevi iluuisklejad on korduvalt tulnud Eesti esivõistlustel võitjaks ja teinud õnnestunud võistlusretke Helsingi ja Riiga. Viimasel paaril aastal on E. S. S. Kalevi iluuisklejad konkurentsi- tulit teisi võitnud ja oma arnemises tublisti edasi jõudnud, mida tõendab ilusõidu klassikatsed sooritanud iluuisklejate arv. Muuseas olgu tähendatud, et Kalevi iluuisklejal

DR. HIRVEL ÖNNESTUS ESIMESENA EESTIS TÄITA ILUSÕIDU I KLASSI KATSE.

Möödunud talvel moodustati senine osakond Iluuisklejate Klubiks, et veel avaramaid võimalusi luua selle kauni, kuid ühtlasi väga raske ja palju kannatust nõudva spordi edaspidiseks arenemiseks.

Kalevi iluuisutajate pere 1931. a.

Jalgratas.

Esimene jalgratturite grupp Kalevis.

Kalev oma esimese põhikirjaga kannab jalgratturite seltsi nimetust. Seda kõneles küll põhikiri, kuigi seda omas hinges ei kannud ega mõelnud seltsi asutajad. Ometi esimestel seltsi tegevusaastatel harrastati seltsis jalgrattasõitu. See ei olnud küll võistlussport, vaid ainult meelelahutuseks ja abinõuks teha väljasõite kodumaa ilusamatesse kohtadesse. Alles hiljem hakati ratastel võistlusi korraldama. Ometi ei leidnud see haru kunagi erilist harrasta-

mist ja poolehoidu. Suuremat tähelepanu pöörati temale ilmasõjaaastatel, kui ka aastatel peale vabadussõda, kus Tallinnas leidis paarkümend noorem sportlast, kes olid huvitatud rattasõidust. Siis oli ka võistlus pinevam ja osavõtt elavam. Viimastel aastatel on kodumaal rattasõit rohkem hoogu võtnud Tartus, kuna Tallinnas sõitjaid õige vähe ja siin ainult üksikuid võistlusi nii Kalevi kui ka teiste seltside poolt korraldatakse.

Iluuisutajate grupp 1922. a.

Kiiruisutamine.

Kuigi Tallinnas olid liuväljad ja need leidsid elavat kasutamist, kiiruisutamiseni ja võistlusteni jõuti alles 1908. a. Korraldajaks oli jällegi Kalev „Lootuse“ aias oleva liuvälja 125-meetrilisel ringil. Võisteldi harilikudel uiskudel ja ülikondades. Jooksti ringide peale. Jooksu alustasid võistlejad korraga — keskmiselt 7—8 meest. Osavõtt oli elav.

Joh. Villemson.

Oli võistlusi, kus 25—30 ja isegi rohkem võistlejat osa võttis.

Järgmisel aastal korraldati võistlusi juba kindlate mõõtude järgi ning jooksjad jaotati klassidesse. Nii korraldati 1. veebruaril 1909. a. võistlused seltsi liikmetele ja võõrastele. Kavas oli: troostisõit — 1500 mt., tagurpidisõit — 500 mt., sõit noortele — 1000 mt., kiirsõit — 500 mt., peasõit — 3000 mt. ja naisterahvaste sõit — 500 meetrit. Osavõtu 1 rubla jäi seltsile, kui ülesannu ei startinud. Sama aasta 13. veebruari peakoosoleku proto-

Poks.

Kümme aastat tagasi, Eesti poksispordi algpäevil, kutsuti ellu E. S. S. Kalevi juures tolle-aegsete meie nimekamate poksijate Tambergi, Greenbaumi, Põderi ja teiste algatusel poksiosakond.

Ülevall Tamberg, kõrval Klausner.

Vähe sellest, et mehed täie innuga asusid oma isiklikkude oskuste ja võimete arendamisele, neile tegi muret ka seltsi poksijaspere kasvatamine, nende riidade koondamine.

Algpäevist alates asuti uute jõudude otsimisele, nende ligi-tõmbamisele. Korraldati poksikursusi, harjutusõhtuid, kus omad, vanemad poksijad esinesid õpetajatena.

Innukas töö andis tagajärgi ning mõni aeg hiljem näeme poksiringis juba tegutsemas noori, kellest mitmed ajajooksul tõusid Eesti parimate poksijate ritta.

Nii Klausner, Maasik, Tender, Valdmann, Võrgi, vennaksed

Lutsud, Taar, Kuura ja rida teisi on võrsunud E.S.S. Kalevi poksijate perest.

Ajajooksul on osakonna poksijate ridades olnud muudatusi. Mitmed vanematest jõududest on kodumaalt välja rännanud,

mitmed ajapuudusel osakonna tegevusest eemale jäänud ning praegusel silmapilgul tegutsevad osakonnas enamikus uued jõud.

Tegevussuund on jäänud endiseks. Osakonna harjutusõhtuid osakonna liigetele peetakse seltsi võimlas kolm korda nädalas — sügisel, talvel ja kevadel. Suvel kasutab osakond seltsi spordivälja.

Hooaja kestel korraldab osakond 2—3 poksikursust, millistest senini on rohkearvuliselt osa võetud.

1930. a. sügisel saabus osakonnale seltsi juhatuse kutsel Ungarist poksitreener Geza Leitner, kes osakonna tegevust praktiliselt juhtis hooajal 1930/1931.

hoogu. Võistlejaid kogub juba poole-saja lähedale. 23. jaanuaril 1911. a. peetud võistlustel noortele on juba 25 osavõtjat. Samal aastal jookstakse ka esmakordselt 10.000 mtr., kus aeg on 24 min. ja rohkem.

Esmakordselt läksid eestlased venelastega jõudu proovima 1912. a. B. Raup ja J. Villemson sõitsid Peterburi, kus rahuldavaid tagajärgi näitasid, kuid siiski venelastele kardetavaks ei muutunud. Alles järgmistel aastatel suutis J. Villemson oma tagajärgedega venelastele lähemale jõuda, kuid esimestele kohtadele ta siiski ei jõudnud. Olid ju Peterburis harjutamise olud märksa soodsamad ja sellepärast siis ka tagajärjed paremad.

Hilisematel aastatel, ka peale sõjakeeriseid, ei suuda kiiruisutamise meid kodumaal laialdaselt hulkida kaasa võtta. See spordiala jääb oieti üksikute talispordilaste „eralõbukes“. Tullakse üksikuna välja ainult ülemaalistele esivõistlustele. Ka seal kogub vaevalt kümnekond inimest. Konkurentsi puudusel ei tõmba ka need võistlused endale tähelepanu ning sellepärast pole sellele spordiharule ka erilist tulevikku näha Kalevis ega ka mujal seltsides.

Võimlemine.

Seltsi praegused naisvõimlejad. Keskel juhataja K. Müür.

Võimlemisele pandi Kalevis alus 1910. a. Võimlemine kujunes Kalevis üheks neist aladest, mille ümber koondusid tol ajal ja hiljem kõik aktiivsemad seltsi tegelased, kes vaid tervislikult suutsid võimlemist kaasa teha. Võimlemisel oli ka seltskondiliselt suur kasvatajate mõju, kuna see kasvatas isikutes distsipliini, arendas sõprussidemete loomist ja lõpuks kittis osavõtjad ühiseks perekaks. Ei tuntud sel ajal veel sportlasi erialade järele, nagu kergetõustiklased, jalgpallimehed jne., vaid võimlemisrühmadest osavõtjad tegelesid vabal ajal muudel aladel, millest siis lõpuks välja kujunesid üksikud paremad mehed kergetõustikus, jalgpallis jne. Seega oli just võimlemine hälliks kõigile teistele seltsis edaspidi harrastamist leidvatele spordiharudele.

Esimeseks võimlemisõpetajaks seltsis oli saksa riigi alam tšehh Tšerpe, kelle energilisel juhatamisel võimlemisrühmad tegutsesid sel ajal üldiselt tunnustamist leidnud sokoli süsteemi järele. Sõjakuulutamise puhul Vene- ja Saksamaa vahel pidi Tšerpe, kui saksa riigi alam, Tallinnast lahkuma. Oma tegevusega ja suure energiaga pani Tšerpe kindla aluse võimlemisele Kalevis.

Juba enne 1914. a. olid läbirääkimised Kalevi juhatusele ühise võimlemispeo toimepanemise asjus Peterburi „Sokol III-ga. Mõtmesugustel põhjus-

Suhete loomiseks lähemate naabritega on osakond omi esindajaid võistleva saatnud Soome.

Euroopa poksimeistrivõistlustest 1930. a. Budapestis võttis osa Valdmann.

Praeguse osakonna juhatusse kuuluvad Lepp, Alliman, Tender, Valdmann ja Võrgi.

Ping-pong.

Mõni aasta tagasi võttis Tallinnas ning sellega ka Kalevis erilist hoogu ping-pongi mäng, mis kuulub nende spordiharude hulka, mis meil harrastatakse talvel siseruumides. Eriti aga siis, kui ilmastiku tõttu võimata on tegutseda nii tal- kui suvespordi aladel. Kalevisse kogus grupp ping-pongijaid, kes agaralt oma ala juures olid. Kaasa tõmbasid ka nooremad tennis mängijad, kes ka talvel tahtsid harjutada, et varakevadell paremate võimetega minna väljale. Kuid nüüd, kus on loodud võimalused tennis mängimiseks talvel kinnises ruumis, on ping-pongijate perest ära langenud vanemad inimesed. Sellele alale on truuks jäänud vaid nooremad, kuid ka nemad on osalt üle läinud teisele alale ja hakanud mängima koronad. Ometi on Kalevi ka viimasel ajal ruumi annud neile noortele, kes aega tahtnud veeta ping-pongis, kuna see ikkagi mäng on, mis paljudki veel tänapäeval köidab.

tel äpardus aga see kavatsus. Sõja algades jäi võimlemine sootuks soiku. 1914. a. lõpul, mil asus Tallinna H. Kullerkupp, alustati uuesti tema algatusel ja otsekoheselt juhatusel soikujäänud võimlemist meesrühmale sokoli süsteemi järele tolelaegse Nikolai gümnaasiumi võimlas. Tuli võidelda suurte raskustega. Sõja ajal oli keelatud linna valgustamine.

Võimla hiigla-akendele tehti mustast kalingurist katted ette

ja selle saladusliku loori taga harrastati sõjaajal võimlemist. Kuid asi ei olnud veelgi korras. Tolelaegne gümnaasiumi direktor leidis, et valgus ikkagi küllaldaselt kaetud ei olnud ja kartes sõjaväe võimusi, keelas võimlemise ära. Mõõdusid nädalad, tuli otsida teisi võimalusi. Viimaks saadi Tallinna vabatahtliku tuletõrje juhatusel nii kaugele, et lubati pritsimaja saalis võimlemist jätkata. Loomulikult tuli ka siin valguse väljapääsu katta ja oma tööd väga „salapäraselt“ toimetada. Kuid asjal oli edu ja võimlemisrühm kasvas.

1925. a. alul asutati esimene naisvõimlemisrühm,

kus algusest saadik suure energiaga ja eduga osa võtsid preilid: Rammo, Pedusaar, Tensingid, pr. Reinok ja teised, kes kauemaks ajaks naisvõimlemisele truuks jäänud. Meesterühmal tuli aga suuremate raskustega võidelda, sest sõjaolude tõttu lahkus tihti võimlejad sõjaväeteenistusse, mil puhul võimlemisrühmades read hõredaks jäid. Mitmed meie praeguse aja silmapaistvatest ohvitseridest on heal meelele meele tuletanud neid esimesi õppusi ja juhatusi, mis lühikese aja jooksul Kalevi võimlemisrühmadest kaasa said. See olla nende esimesi samme väeteenistuses märksa kergendanud.

Rasketele aegadele vaatamata pandi toimumine mõned

pidulikum võimlemisõhtud, mis tolle aja kohta suure eduga korda läksid.

Sellele edule aitas tunduvalt kaasa võimlusjuht hr. Sedov, kes küll võõrast rahvusest, aga kohusetruu ja hea sokolina kõik oma vaba aja Kalevi võimlemisele, jalutuskäikudele ja muule spordile pühendas. Nii välitas tagasihoidlik, aga püsiv töö revolutsioonini, mis nii inimesi kui ka mõisteid segi paiskas ja võimlategelasi muudele aladele saatis.

Ilmasõja keskel asus Kalevi võimlemisrühma juhatama Soomes seltsi kaasabil ja toetusel sellekohased võimlemisõpetajate kursused lõpetanud Anton õunapu. Tema järele 1918. a. sügisel juhatas võimlemisrühmi B. Kiisel kuni vabadussõja puhkemiseni.

Ilmasõja ajal tehniliselt küll kuigi suuri edusamme ei saavutatud, sest alalõpmata vahelduv koosseis nõudis kordamist algusest, aga moraalselt mõju avaldas see tõe silmnähtavalt, sest pärastised iseseisvuse esimeste päevade ja vabadussõja kalevlasted, nagu Jürgens, Peistik, Pachel, ja teised grupeerusid kõik võimla ümber ja sidusid just seal omi esimesi sõprus- ja usaldussidemeid.

(Lõpp 24. lhk.)

koll kõneleb ka tähendatud võistlustest. Osavõtjaid olnud 30 ümber. Auhindu anti välja 15. Viimaste valmistamine maksis 40 rubla 48 kop. Tagajärjed olid 500 mt. jooksus: Loorberg, Kukkk ja Johanson, ajaga 1 min., 6 sek., 1:08 ja 1:10.

Noorte 1000 mt.: Turgan, Valdson, Liivman ja Jakobsõn — 2:40, 2:50, 2:51 ja 2:60. Tagurpidisõit 500 mt.: Johanson ja Tekman — 1:25 ja 1:32. 500 mt. naistele: Uul ja Mateus — 1:49 ja 1:50. 3000 mt.: Kukkk, Johanson ja Roode — 6:58, 7:20 ja 7:30. Troostisõit — Nuuter.

Järgmised võistlused peetakse alles 17. jaanuaril 1910. a. Siis on tagajärjed märksa paremad. 500 mt.: A. Kukkk — 1:00, Joh. Loorberg — 1:10, Paul Johanson — 1:11,4. Noortele 1000 mt.: Joh. Villemson — 2:35, Bernhard Kiisel — 2:50, Valter Einman — 2:51,4. 1000 mt. B klassile: Turgan — 2:22,2; Rud. Liivamäe — 2:23,6. 500 mt. naistele: Emma Uul — 1:39, Helmi Otas — 1:44,4; Elsa Grossberg — 1:45. 5000 mt.: Artur Kukkk — 10:34, Paul Johanson — 11:38, Artur Kessel — 13:00. Troostisõit — P. Nuuter.

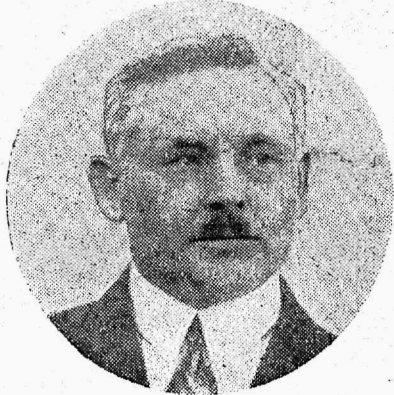
Kiiruisutamine võtab ikka rohkem

Terved ja vabad tahame olla.

J. Tõrvand,

„Kalevi“ praegune esimees.

Kidnr ja hädine inimene on koor- maks iseendale, ühiskonnale ja oma rahvusele. Seda tõde on alati tuntud, kuid mitte kõikjal pole suudetud aru saada, et kehaline kasvatus ja sport võivad tugevaks ja terveks teha nii mõnegi, kes sündimisest või elutingimustest olenevalt nõrk või hädiseks jäänud. Ka neil aegadel, mil sündis „Kalevi“, üldiselt polnud veel õiget arusaamist kehalise kasvatususe tähtsusest. Eriti Venes valitses selles mõttes päris pilkane pi-

J. Tõrvand,

esimees 1929. a. peale.

medus. Oli tärkamas sport, aladel, nagu rattasõit, tõstmine, maadlus. Sportisid üksikud, mass seisis kõrval. Mõned ärksamaist eestlasist nagu loomusunnil algasid organiseerimistööd, et koondada eestlasi oma spordiseltsi ümber. Sportida ja end rahvusliliselt koondada, rahvuslises vaimus kasvada — olid sihid, mis märgiti „Kalevi“ sündimisel, kolmkümmend aastat tagasi.

Aegade möödudes on spordist arenenud kehaline kasvatus. Sport on jäänud abinõuks inimese kehaliste võimete ülimate saavutuste taotlemiseks. Kehaline kasvatus on kaasa tõmmanud massid. Ja mõlemad alad on kantud ühest ja samaist hüüdsõnast — terved tahame olla.

„Kalevi“ pere tänapäev on arvurikas. „Kalevi“ on sunnud enda ridadesse kutsuda inimesi, kes mitte ainult ei ela päevast päeva, vaid kes ka loovad. Kalevlaste ridadest on võrsunud mehed ja on võrsumas ka naised, kes oma tippsaavutustega on äratanud tähelepanu. Suurtel rahvusvahelistel spordi-paraadidel nii

mõnigi kalevlane-estlane on julgelt sirutanud käe olümpia kuld-auhinna järele ja selle koju toonud.

Koondanud arvurikka liikmete pere, „Kalevi“ on kannud spordi ja kehalise kasvatususe mõistet hulkadesse ja hulkades on teinud ka rahvuslist tööd.

Kui meie kodumaale hakkas paistma iseseisvuse koidik, siis osutus „Kalevi“ organisatsiooniks, kes julgelt haaras relva. Kangelasteod heledate tähistena märkisid kalevlaste teed vabadusvõitluses. Kalevlaste tahtsid vabad olla. Nad olid kui üks mees. Eln ja töö organisatsioon, omas seltsis, oli lasknud kasvada viljal, mis valmis hüüdsõnana — üks kõigi eest, kõik ühe eest. Kui sündis „Kalevi“, ei suudetud muudugi veel ette näha vaba Eesti sündi. Kuid üldises rahvuslises ärkamises on „Kalevi“ juba oma olemasoluga mõjuvalt kaasa kõnelenud. Et „Kalevi“ on üheks neist taimelavast, kust võrsuvad mehed-võitlejad, tõendab ka kalevlaste valmisolek võitluseks kodumaa vabaduse eest detsembri mässu hommikul. Kalevlane-estlane tahab vaba olla.

Täna „Kalevi“ möödub kolmekümnendast kilomeetripõstist. Kalevlaste vaikselt seisatavad täna nende oma kaasvõitlejate kalmude ees, kes langesid rahva vabaduse eest. Kuid samal ajal „Kalevi“ austusega ja lugupidamisega näeb veel oma liikmete keskel seltsi asutajaid, kelle päid ehivad hallid juuksed. Kuid kalevlaste noorem põlv teab, et nende hallpeade rinnus tuksub süda, mis palju oma soojust ohverdanud spordile ja meie rahvale.

Heites pilku minevikku, „Kalevi“ võib rahuldusega tunda, et käidud tee on õige olnud. Kalevi tahab jätkata oma sihtide taotlemist, et jõudmööda kaasa aidata meie üldises rahvuslises loomingu neil aladel, kus sport ja kehaline kasvatus tähtsate teguritena esinevad. „Kalevi“ samuti tahab endiselt kasvada ja areneda selles vaimus, mis kodumaa rasketel hetketel on võimsaks moraalse joudude allikaks. „Kalevi“ kutsub endaga kaasa kõiki, kes pooldavad neid sihte ja neid truult käia suudavad.

Vabad ja terved tahame olla.

Kalevi osa kodumaa kaitses.

H. Visman,

Malevkonna propagandapealik.

Kalevi selts ta juhtivate jõududega pole kunagi külmaks jäänud neile kodumaa sündmustele ja eluavaldustele, mis kuidagi on puudutanud eesti rahva heakäekäiku ja tema võitlust vabaduse eest, et saada uuesti iseseisvaks rahvaks ja sellena püsima jääda.

Seda meie nägime juba eelpooltoodud ülevaadetest seltsi tegevusest kui ka neist sõnadest, mis seltsile pühendanud endine sõjavägede ülemjuhataja, praegune spordi keskliidu esimees kindral J. Laidoner.

Nii võeti elavalt osa neist sündmustest, mis aset leidsid 1905. a. revolutsiooni päevil. Kui samal ajal peetakse järjekorralisi Tallinna linnavõitlust, siis teevad seltsi liikmed tublit kihutustööd, et vallutada rae-koja kantsi, kus valitsesid sakslased. Mitmele juhtivale seltsi liikmele soetati kunstlikult võimalusi valimistest osavõtmiseks. Kui siis eestlased koos venelastega enamuse said, siis valiti Tallinna uueks linnapeaks Kalevi seltsi esimees vann. adv. Ferdinand

L. Tõnson,

asutaja ja esimees 1911—1913, 1918—1919, 1922 ja 1924—1928.

Kaleva maleva pealik.

narinde on maleva tegevuspiirkonnaks. Sõjategevus nõuab Malevalt surnutena 89 inimest, kuna haavataute arv märksa suurem on. Maleva tegevust hindas omal ajal 1. diviisi ülem kindral J. Tõnisson, kelle alla maleva mõnda aega kuulus, vä-

Tallinna Rahumäe kalmistul püstitatud mälestussammas 1918—1920. a. vabadussõjas langenud kalevlastele. Valmistatud graniitkividest, mis olid Peetri ausamba aluseks.

Karlson. Kuid tema valimist ei kinnitanud kuberner ja sellepärast teisel valimisel sai linnapeaks E. Lender, kes samuti tihedas ühenduses seltsiga.

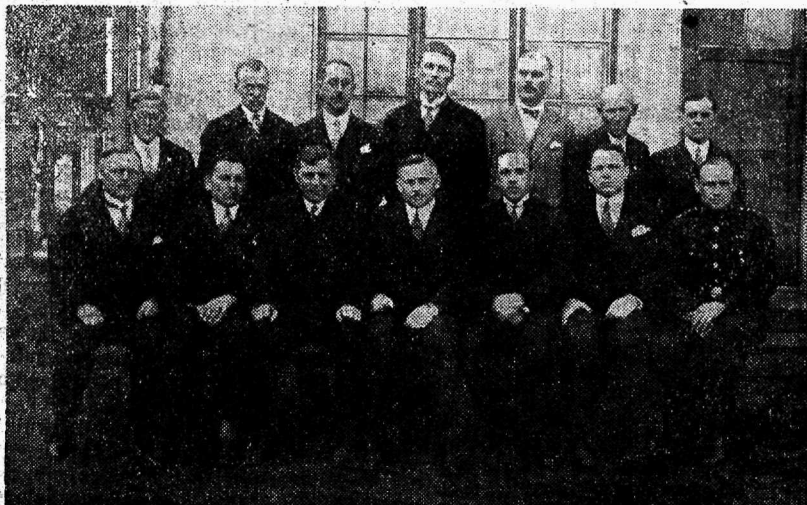
1917. a. augustis, kui revolutsiooni süvendama hakatakse, on seltsi juhatuses ka kodanikkude julgeoleku küsimus päevakorral. Otsustatakse tarvilikuks tunnistada „Enesekaitse“ organisatsiooni loomine.

1918. a. Saksa okupatsiooni päevil võtavad seltsi liikmed osa Joh. Pitka poolt loodavast „Omakaitses“, mis osalt avalik, osalt põrandaalne organisatsioon.

Kui sama aasta lõpul Vene punaväed meie kodumaad vallutavad, siis ollakse valmis sõjariistade abil kodumaad kaitsma. Kiirelt koondutakse ja palavikult keeb töö poeglase reaalkooli ruumides, kus uue väesalga staap loodud. Lauldes isamaalaule minnakse rindele, kus sõjategevus nõuab paljude liikmete elu. Hiljem moodustatakse esialgne lööksalk korralikuks väeosaks, mida komplekteeritakse mobiliseeritud sõjaväelastega. Väeosas jääb aga maksma endine tubli vaim ning sellepärast kõrgem vägede juhatus tihti saadab Kalevi maleva välja neisse kohtadesse, kus varitseb kõige suurem hädaoht, kus seisukord on kõige kriitilisem. Lõu-

ga kõrgelt, tähendades, et Kalevi maleva nimi tuleb tema sõjategevuse eest kuldtähtedega raiuda vabadusvõitluse ajaloorraamatusse. Veel praegu püsib selle sõjaaegse väeosa järeltulijana meie kaitseväes Kalevi üksik jalgväe pataljon.

Aastatel peale vabadusvõitlust elati vaikselt ja pühenduti sportlikule tegevusele. Kui aga 1. detsembril 1924. a. meie vabadust ähvardasid kommunistlikud ollused, kes ööpimeduses raskelt võidetud vabadust tahtsid röövida ja meid paisata uuesti võõra ikke alla, siis olid jälle kalevlaste väljas, kes suikunud organisatsiooni ellu kutsusid ja pealinnas tähtsamate punktide kaitsmise enda õlgadele võtsid. Uuesti oldi relvadega väljas vabadust kaitsmas. Veel samal päeval saadakse luba luua iseseisev ja ekterritoriaalne kaitsemalev, praeguse Tallinna kaitsemaleva Kalevi malevkond. Malevkonna tegevus leiab seltskonna tähelepanu. Malevkond on ka loonud kindla side pealinna asuva Kalevi pataljoni, kuna mõlemad ühendab sõjariistade organisatsioon ühendab sõjariistade vendlus. Peetakse tihedat kontakti, korraldatakse ühiseid võitlust ja kooskäimisi. Nii ollakse ühiselt valvel kalli ja raskelt võidetud vabaduse eest.

Seltsi praegune juhatus. Vasakult: majavanem J. Lukk, laekur E. Kimberg, abiesimees R. Tohver, esimees J. Tõrvand, abiesimees B. Abrams, sekretär H. Visman, abisekretär R. Trubok; seisavad tagumises reas: asjaajaja E. Steinberg, laekuri abi Paluvere, revisjonikomisjoni liige A. Org, seltsi arst dr. A. Rõmmer, revisjonikomisjoni liige H. Normak, asjaajaja Kiilim, ametita liige A. Mändvere.

Tartu koolinoored võistlemas.

Pulk jooksis 1500 m uue koolinoorsoo rekordi 4.22,5.

Tartu koolinoored korraldasid oma traditsioonilised kevad-võistlused suviste reedel ja laupäeval. Osavõtjaid oli üles antud saja ümber, kusjuures üksikutel aladel võistlejate arv tõusis paarikümneni. Selle tagajärjeks oli pinev konkurents peaaegu igal alal. Koolidest olid tugevamini esitatud Treffneri ja realgümnaasium. Viimane oli punktidega ees peaaegu lõpuni ja jäi maha alles kolme viimase ala läbivõtmisel. Üksikvõistlejaid olid väljapaistvamad Korol, realgümn.; Marks, Treffneri gümn.; Pulk, õhtune gümn. ja Illi, tehnikagümn. Tütarlaste aladel olid tagajärjed alla keskpäraseid.

Tehnilised tagajärjed:

100 m. jooks: 1. Korol, realgümn. — 11,9; 2. Kiima, Treffn. gümn. — 2 m. järele; 3. Suik, realgümn. 200 m. jooks: 1. Korol — 24; 2. Hain, Treffn. g. — 24,3; 3. Kiima, Treffn. gümn. — 24,4. 400 m. jooks: 1. Korol — 54,3; 2. Visnapuu, Treffn. g. — 57,5; 3. Völli, realg. — 59. 1500 m. jooks: 1. Pulk, õhtune gümn. — 4.22,5, uus koolinoorsoo rekord, end. Korko oma — 4.26,4; 2. Luud, realgümn. — 4.34; 3. Tosso, õhtune g. — 4.38,3. 110 m. tõkkejooks madalate tõketelega: 1. Korol — 17,5; 2. Illi, tehnikagümn. — 17,9; 3. Vösu, Treffneri gümn. — 18,1. Kuul (kerge): 1. Illi — 14,67; 2. Raudsepp,

realg. — 13,48; 3. Marks, Treffneri gümn. — 13,24. Ketas (kerge): 1. Raudsepp — 39,72; 2. Marks — 39,45; 3. Korol — 37,15. Oda (kerge): 1. Jürgens, õhtune gümn. — 46,90; 2. Völli — 45,33; 3. Ingermann, Treffneri gümn. — 43,80. Kaugushüpe: 1. Korol — 6,34; 2. Marks — 6,29; 3. Kiipsaar, tehnikagümn. — 6,02. Kõrgushüpe: 1. Linnamägi, kommertsgümn. — 1,60; 2. Munda, tehnikagümn. — 1,60; 3. Marks, Treffneri gümn. — 1,55. Kolmikhüpe: 1. Kiima — 12,86; 2. Samoilov, Treffn. gümn. — 12,73; 3. Liigand, Treffneri gümn. — 12,15. Teivashüpe: 1. Otti, tehnikagümn. — 3,00; 2. Kiipsar, tehnikagümn. — 2,90; 3. Parinde, õhtune gümn. — 2,80. 4x100 teatejooks: 1. Treffneri gümn. — 50,6; 2. realgümnaasium — 51,1; 3. õhtune gümn. — 53,1. 10x75 teatejooks: 1. Treffneri gümn. — 1,38,4; 2. realgümn. — 1,40. 800+400+200+200 teatejooks: 1. realgümn. — 3,59; 2. Treffneri gümn. — 4,02; 3. õhtune gümn. — 4,03.

Tütarlaste alad:

100 m. jooks: 1. Laurberg — 14,8; 2. Vassil; 3. Oinas. Kaugushüpe: 1. Laurberg — 3,79; 2. Markson — 3,36; 3. Raudsepp — 3,38. Kõrgushüpe: 1. Vassil — 1,25; 2. Laurberg — 1,20. Kuul: 1. Vassil — 7,08; 2. Oinas — 6,42; 3. Miitra — 5,75, kõik linna tütarlaste gümnaasiumist. Punkte said: Treffneri gümn. — 119; realgümn. — 109; tehnikagümnaasium — 52; õhtune gümn. — 45; kommertsgümn. — 10 ja seminar 3.

Puhkepäeva „maraton“ Narvas.

Kaitseliidu tagajärjekas rännakjooks.

Pühapäeval, 10. mail, korraldati Narva kaitseliidu poolt meeskondadele ja individuaalrännakjooks. Jooks algas täies rakmes maleva staabi juurest. Jooksti Tallinna maanteed mööda peaaegu Olgina mõisani ja sealt tagasi. Maa pikkus üle 8 km. Meeskonnad koosnesid 7—8 mehest, sellest vähemalt 6 pidid jooksu lõpetama.

Meeskonna jooksu võitis Narva malevkonna 1. kompanii 7-mehelise koosseisuga, kelledest kõik jooksu lõpetasid. Võitja meeskonna (Topman, Prenner, Saar, Tasuja, Kabral, Ivannikov, Pärna) aeg 48 min. 13 sek.

Individuaaljooksu lõpetas esimesena kõigile sportlastele tun-

tud suusataja ja pikamaa jooksja N. Niilov (6. komp.) ajaga 34 min. 7 sek. Teisena ilmub finishi suureks üllatuseks O. Topman (1. komp.), kes tundud kui lühikese maa jooksja, kuid nüüd oma võimeid ka pikas rännakjooksus esile tõi. Teise aeg 36 min. 5 sek. Kolmandana ilmub finishi tuntud murdmaa ja pikamaa jooksja politseinik B. Prenner (1. komp.) ajaga 37 min. 54 sek. Aegade peale avaldas tunduvalt mõju tugev tuul.

Võitjale meeskonnale anti üle väärtuslik rändkarikas ja individuaaljooksu võitjatele väärtuslikud isiklikud auhinna-

Kirj. O.-ü. „TÄHT“ trükikoda

Tallinn, Väike Pärnu mnt. 31

Võtab igasuguseid trükiteid vastu, nagu: raamatuid, broshüüre, tabeleid, plankette ning müürilehti.

Töö korralik ning hinnad mõõdukad.

Võru kiri.

S. S. „Ilmarine“ — „Garnisoni allohv. kogu“ 10:0! (5:0). 10:0 juures vähenauditav mäng!

17. skp. linnasportiväljal hilinenud hooaja teise mänguna kohtasid S. S. „Ilmarine“ ja kohaliku „Garnisoni allohv. kogu“. Palavama maikuu päikselõõmas algas heitlus nahkkuuli pärast.

Eeldati „allohviteride“ nappi kaotust, isegi viiki, ning „Ilmariaegi“ võitis eelolevat mängu tõsiselt, panes mängu võimalikult parima garnituuri; täielise pettumuse andis aga „allohviterkonna“ saamatu esinemine ja katastroofiline kaotus 10:0! Ei või märkida, et „Ilmarine“ oleks esinenud kõige parema garnituuriga ning olles käesoleval momendil oma parimas vormis, missugune asjaolu k. a. eriti hilinenud hooaja suhtes loomulik — kuid kergelt ja tututult liia vastast 10—0, tõendab selgelt „allohviterkonna“ nõrka debüüti alanud hooajal ning „Ilmarise“ küllalt suurt paremust.

Sellised nigelad ja „ühepoolsed“ mängud vaid eemaldavad publikut järgnevalt kindlasti enam nauditavaimaist võistlustest kui seda oli seekordne 10:0 resultaati andev saavutus.

Algminutil mängu ülekaalu võtab „Ilmarine“ ning 5-dal minutil tuleb Gutmannilt esimene värav — poolaja lõpuks lisaks sama mehelt 3 ja 5:0 lööb Mikheim, sellise seisjuures minnake poolajale.

Teine poolaeg tempolt loium ning palli saavad vaid rohelissärgid — mõned allohviterkonnast muutuvad liiga passiivseteks ning „Ilmarise“ mehedki löövad tahetult palli; väravate arvu suurendavad: Jõgeva liites 2, Onoper 1, Kade 1, ning Gutmann paneb oma arvele 5-da värava, 10:0! juures lõpuvile.

Haapsalu suvihooaja algul.

Ernst Joll'i energiline algatus kandis vilja ja Haapsalus näeb üle hulga aja jällegi jalgpalli mängu.

E. Joll võttis vastmoodustatud „Läänela“ meeskonna oma hoole ja juhatuse alla ning loodetavasti on seega Haapsalus seni sõõdis olnud, kuid nii kaunile spordialale, nagu jalgpall, igatahes kestvam alus pandud.

Kuresaare spordiseltsilt tuli „Läänela“ ettepanek pidada vaheldumisi kergejõustiku linnavõistlust Haapsalu-Kuresaare linnavalitsuse poolt pandud rändauhinna. „Läänela“ suhtus ettepanekusse jaatavalt ning juba eeloleval suvel lavastatakse Kuresaares esimene võistlus.

Ühiselt kergejõustiku võistlusega võiks pidada ka linnavõistlust jalgpallis ja Haapsalu linnavalitsus astuks omalt poolt ilusa sammu auhinna väljapanemisega jalgpalli linnavõistlusele Haapsalu-Kuresaare.

Murdepunktiks sise- ja välisvõistlustele oli 3. mail s. a. seminari võimalus

peetud koolinoorsoo sisevõistlused kergejõustikus ja pallimängus.

Hoota kauguses saavutas A. Luther (gümn.) esikoha — 2,71 m., jättes Laredei (sem.) teiseks — 2,65 m.

100 m. kartulijooksus näitas üllatusena kõige paremat nobedust E. Grünberg (gümn.) — aeg 23,1 sek.; 2. — E. Preimann — 23,3.

Võrkpallist langes nooremate poiste mängust võit gümnaasiumile, kuna tütarlaste ja vanemate poiste mängud, millised peeti Läänemaa keskkoolide meistri tiitlile, seminarile läksid. Vanemate poiste võrkpall oli igatahes parem seni nähtuist Haapsalus.

Kõiveeos ei olnudki seminari füüsiliselt tublisti tugevamad poisid gümnaasiumist rängalt üle — võitsid siiski suure rabamise ja kisaga 2:0, kuna teatevõistluse meditsiinipallidega gümn. omakorda 2:0 saavutas. Korvpalli visete tulemus oli viik. Kaheksast peetud alast võitis gümnaasium — 4, seminari 3-me vastu, ühe viigi juures, näidates esmakordselt oma paremust seminari üle.

Tallinna kivitrukikoda

R. Tohver & Ko.

Vene tän. 16, kõnetr. 434-07

KIVITRÜKK OFFSETTRÜKK

Välisspordi hooaja avas „Läänela“ 10. mail traditsioonilise 4 km. murdmaa jooksuga — Haapsalu kaupmeeste seltsi rändauhinna.

Läinud aasta võitja ja auhinna-kaitsja A. Meos, kes omab ka nimet. jooksu rekordi — 13,29, ei startinud.

6 osavõtjaga jooksu võitis Mihkel Vaab — aeg 13,59,8; 2. — A. Kuris ja 3. — E. Kanter. M. K.

— Belgia—Hollandi maa-võistlus jalgpallis lõppes 4:2 Belgia kasuks.

Eesti võit Riias.

14. jalgpalli maavõistlus 1:0.

28. mail seisid 14. maavõistluseks jalgpallis vastamisi Eesti ja Läti rahvusmeeskonnad. Seekordne võistlus leidis aset Riias, kus lätlastel suured soodustused eeldada olid publiku ergutuse tõttu. Seekord aga oli umbes 4000 inimest sündmust jälgimas, kuid need ei olnud liiga ülekeevad omas avaldustes.

Poolle valib Läti. Alatakse elavalt ja kiirelt, mis tundemärgid mängu lõpuni maksma jäävad. Esimesel poolajal hakkavad lätlastel otsekohe suruma ning nende tagasitõrjumiseks on meie kaitse tublisti tegemist. 11. min. on päris kibe olemine, kuna lätlastel saadavad ilusa pommi meie väravale mõne meetri peale. Tipner suudab siiski palli kätega pareerida kornerrisse. Peale 20 min. mängu saavutakse kindel tasakaal ja mäng läheb ägedusega poolajani.

Vahetatakse Reini asemele Silberg ja Mägi asemele Rüütel. Lätlastel katsumad jälle suruda ja panevad selleks välja oma parema jõu ja tahtmise. Eestlased vastavad samaga. Kuid nüüd on nähtav ülekaal vastastel. Seal on aga korduv nähtus, mis ikka kui üks pool suuremas ülekaalus. 8. min. jõuab Räästas läbi mura ning sööta keskele, kus on kohale jõudnud Einman, kes siis ka silmapilku kasutab, mille järele vahekohtunik poolakas dr. Lustgarten on sunnitud märkima meie heaks 1:0.

„SPORDI“ REIS SOOME.

Nelipühil mängis Tallinna Sport Vaasas ja Helsingis Palloseuraga. Esimese mängu võitis 6:5, teise kaotas 1:0.

Tänast „SPORDILEHT“ on 24 lehekülge.

3. leheküljel, kirjutusel „Kalev ja talisport“, peab R. Saulmani nimetuseks olema „Talvespordi liidu esimees“.

Lätlastel on nüüd juba midagi tasuta ja selleks pannakse kõik mängu. Surumine ja pealetung järgnevad üksteisele. Meie ei pääse enam teiste trahvikastini. Kuid ka lätlastel ei saa midagi kätte. Nad teevad küll pealelööke, kuid need ei ole kuigi teravad ja sellepärast on ka Tipneril neid kerge püüda. Vahetevahel saadakse teha läbimurdeid ja mõnigi kord neist ahvradada Läti väravat, kuid tagajärjeta.

Mäng lõpebki 1:0 meie kasuks. Sellega oleme võitudega lätlastega tasakaalus, kuna 14 mängust on 6 viiki ja kumbagil pooltel 4 võitu. Väravate vahet 21:20 meie kasuks.

Järgmises lehes ilmub üksikasjalisem kirjeldus.

Võimlemine.

(21. ltk. järg.)

Vabadussõja lahtipuhkemise järele katkes peaaegu terve seltsi sportiline tegevus, järelikult ka võimlemine, sest tähtsamad sündmused nõudsid vastavates aastates olevate seltsi aktiivsemate tegelaste osavõttu.

Vabadussõja järele asus selts uuesti tegutsema võimlemise alal. Vabadussõjas langenud A. Öunapuu asemele asus võimlemisrühmi juhatama hra Peks, kes aga peatselt raske haiguse järele surma läbi lahkus.

Pikemat aega ja edukalt tegutsesid võimlemisrühmad R. Vihmanni juhatuse all. Sel puhul tuleb eriti mainida Kalevi võimlejate osavõttu Rigaer Turnvereini 60. a. juubeli pidustustest 1922. a. Riias, kus seltsi võimlejad algupäraste ja kordaläänud harjutustega esinemisel suure tähelepanu osalisteks said. Neist juubeli-pidustustest võtsid osa 12 nais- ja 4 meesvõimlejat. Aasta hiljem võtsid Kalevi naisvõimlejad osa Tartu Kalevi aastapäeva pidustustest Tartus.

1923. a. 25. märtsil korraldati ESS. Kalevi, Tartu Kalevi ja tema Tallinna osakonna ning Tartu Turniseltsi ühise ettevõtte Estonia teatrisaalis

suurem iluvõimlemise pidu,

mis kõigiti korda läks. Lühemat aega R. Vihmanni järele, kes ajapuudusel tegevusest loobus, juhatasid härrad: Sulg ja Grünberg, kuni juhatama asus K. Mütür.

Et tutvuneda uute vooludega võimlemise alal, mis väljaspool pärast sõda esile kerkisid, saatis selts oma

Sport võitis TJK karika.

Kohtamine Sport-Kalev 2:1.

21. mail kohtasid Kadrioru staadionil Tallinna jalgpalli klubi rändkarika viimases mängus Sport ja Kalev. Seda mängu oodati suurema pinevusega kui eelmisi, kuna vastamisi seisid endised vanad rivaalid, kellest aastate jooksul Kalev realistumiste järele vahest üllatavat vastupanu Spordile sünnitanud ning viimast võitnud või viiki mänginud, nagu läinud aastal, kus viik vanameistriga andis Kalevile meistritiitli. Tänavu kevadel oli TJK alistunud nii ühele kui teisele.

Esimesel poolajal mängib Sport tuule soodustusel. Kuid sellele vaatamata on lahtise mängu juures Kalev tihtigi pealetungis ja üldiselt mõlemate meeskondade jõud on tasakaalus. 35. min. märgib vahekohtunik R. Liivar Kalevi kasuks 11 mtr. löögi. Seda toimetab Gerasimov. Palli pareerib Tipner. Pall langeb murule ning Tipner heidab järele, kuid ei suuda püüda. Gerasimov jookseb kohale. Teda püüab ja hoiab jalast Tipner. Mõlemaid meeskondi on tabanud tarretus.

Alles mõne sekundi järele eraldub Jõers ning toimetab palli võrku. Selle tagajärjega minnakse ka poolajale.

Teisel poolajal Sport arendab kiiremat pealetungi, mis tihti hädaohtlikuks saavad ja kus palli ennastalgavalt püüab Ratnik. Oma füüsilise jõu ülekaaluga suudab Sport mängu initsiatiivi enamikus enda käes hoida. Ta kaitsepaar nihkub isegi Kalevi väljapoolle, et aidata palli suruda vastase väravasse. Ka Tipner on trahvikastist väljunud. Kasutatakse ka mõnda nõrka kohta Kalevi poolkatses ning sellega on võimalik 25. ja 37. min. Kalevile lüüa kahte väravat. Sellega on mäng võidetud. Kalevi katsed pealetungi arendada ja hädaohtlikuks saada vastasele ei lähe korda. Suudetakse ainult retkeid ette võtta, mida kerge- ja vaevaga likvideeritakse jõulise kaitse poolt.

Spordil on sellega 4 punkti, Kalevi 2 ja Klubi 0 punkti vastu. Sellega võidab ta ka käesolevaks aastaks TJK karika, mida tal veel kaitsta tuleb.

toetusel Berliini kehalise kasvatuse ülikooli E. Idla ja prl. Hindbergi, kes vastavad kursused lõpetades seltsi juure tegevusse astusid korralikult naisvõimlemise gruppide juhatajatena. Ühtlasi määrati E. Idla seltsi kehalise kasvatuse juhatajaks. Sihtkapitali valitsuse teenistusse astumise puhul lahkus E. Idla seltsi tegevusest, mis puhul tema asemele

seltsi naisvõimlemise rühmade juhatamisele asus uuesti K. Mütür, kes sellel kohal püsinud kuni praeguseni.

1929. a. asutasid Kalevi juurde koondunud võimlejad seltsi juurde iseseisva osakonna.

Meesvõimlemise alal tegutseb praegu seltsi juures riistvõimleja grupp, keda juhatab E. Lepp.

OVOMALTINE

10%-line lisa tõstab

plüma väärtuse 60% võrra ja teeb selle igäühele maitsvaks ja vastuvõetavaks. „Ovomaltine“ kosutab ka Teid.

Saadaval kõikides apteekides ja rohkakauplustes.

Pealadu: A/S. «Ephag»
Tallinn: Harju tän. 41 ja
Narva mnt. 42
Tartu: Kompanii 1

Dr A. WANDER A.-G. BERN, SCHWEIZ

OVOMALTINE *terwendet ka Teid!*

Tallinna Karastusjookide
Osaühisus

TALRO

Tehas: Tallinn, S. Kloostri 18
Telefon 17-52

A-S. Vennad Kimberg, Tallinn

KONTOR: Rüütli tän. 4, tel. 428-17
VABRIK: Katusepapi t. 35, tel. 304-34

Traadi- ja naelavabrik
Rootsi ja inglise tsingitud
ja must katuseplekk
Ehitustarbed ja tööriistad.

Jalanõusi

heas väljavalikus soovitab

M. Dubas,

Tallinn,

Jaani tänav 6, kõnetr. 22-19.